

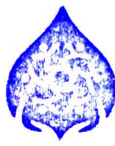
เลือด

ไม่แบ่งสี

บทสรุป-สังเคราะห์ปฏิบัติการด้านบวกของ “ไทยพลัดถิ่น”
กับ “ความมั่นคงของชีวิต” ในแผ่นดินไทย

รายงานสรุป กระบวนการ และการสังเคราะห์แนวคิด แนวทางความร่วมมือส่งเสริม
สิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนชายขอบ “สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น: สิทธิและข้อเท็จจริง”
วันที่ ๖ - ๗ มกราคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมหาดทอง จ.ประจวบคีรีขันธ์
โดยความร่วมมือระหว่าง คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์
คณะอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย และคณะอนุกรรมการด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ
สังคม และวัฒนธรรม ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
และเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด(ระนอง ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์)

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานสรุป

การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ

“สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น : สิทธิและข้อเท็จจริง”

วันที่ ๖ – ๗ มกราคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมหาดทอง จ.ประจวบคีรีขันธ์

โดยความร่วมมือระหว่าง คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์
คณะอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย และคณะอนุกรรมการด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม
และวัฒนธรรม ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
และเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด(ระนอง ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์)

คำนำ

คณะกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้จัดสัมมนา ร่วมกับองค์กรพันธมิตร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น : สิทธิและข้อเท็จจริง” เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อสถานการณ์และปัญหาของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น ตลอดจนหาแนวทางการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกันกับหน่วยราชการและประชาสังคมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ ๖ - ๗ มกราคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรมหาดทอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คนไทยพลัดถิ่นเป็นกลุ่มคนไทย ที่เคยอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยก่อนพ.ศ.๒๔๑๐ ต่อมาจนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อมีการกำหนดเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่าใหม่ ราษฎรที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณเมืองตะนาวศรี ทวายและมะริด ต้องถูกตัดไปอยู่ในเขตประเทศพม่า คนกลุ่มนี้ยังคงพูดภาษาไทย มีนามสกุล มีวัฒนธรรมและประเพณี เหมือนคนไทยในประเทศไทยทุกประการ การดำเนินชีวิตยังมีการไปมาหาสู่ ประกอบอาชีพในดินแดนชายขอบประเทศมานานถึง ๔๐-๕๐ ปี ครั้นเวลาผ่านไป เขาเหล่านั้นก็ถูกทางประเทศพม่ากำหนดว่าเป็นผู้มีเชื้อชาติไทย สัญชาติพม่า ทางประเทศไทยก็บอกว่าเขาเป็นพม่าพลัดถิ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่เขาพูดภาษาพม่าไม่ได้เลย เรื่องดังกล่าวสร้างความเดือดร้อนให้กับคนกลุ่มนี้เป็นอันมาก มีผู้ร้องขอความเป็นธรรมให้กับกลุ่มไทยพลัดถิ่นในจังหวัดระนอง ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ และตาก ในการสัมมนาดังกล่าวข้างต้น นักวิชาการ เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ราษฎรไทยพลัดถิ่น ราษฎรไทยที่อาศัยบริเวณชายแดนไทย - พม่า ได้แสดงความคิดเห็นที่มีคุณค่า ซึ่งอาจจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้

เอกสารฉบับนี้ได้รวบรวมแนวคิด ประสบการณ์ ของคนไทยพลัดถิ่น คนไทยในท้องถิ่น และบรรดาผู้แทนองค์กรที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนสภาพปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยพลัดถิ่น รวมทั้งกลไกในการแก้ปัญหา และการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขต่อไปในอนาคต

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอขอบคุณผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ข้าราชการจากหน่วยราชการหลายฝ่าย วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ สภานายความ เครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น ผู้เข้าร่วมสัมมนา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสัมมนา และผู้จัดทำรายงานการสัมมนา ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการสัมมนานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และผู้ที่อาจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

คณะกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์
ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
เกริ่นกล่าว—เล่าก่อน	๓-๔
โครงการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น: สิทธิและข้อเท็จจริง	๕-๗
กำหนดการสัมมนา	๘-๙
คำกล่าวเปิด ของนายกิตติพงษ์ สุรนันทน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๐-๑๑
คำกล่าวนำ ของคุณหญิงอัมพร มีสุข กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	
ตอนที่ ๑ พัฒนาการของไทยพลัดถิ่น	๑๒-๒๒
ประสบการณ์ไทยพลัดถิ่น : จากคนไทยพลัดถิ่น จ.ระนอง	
ประสบการณ์ไทยพลัดถิ่น : มุมมองของนักวิชาการ	
มิติที่ ๑ เครือญาติและกลุ่มคน	
มิติที่ ๒ สิทธิและข้อเท็จจริงของ “ตัวตนไทยพลัดถิ่น”	
มิติที่ ๓ พื้นที่—ประวัติศาสตร์ และการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคน ชายแดนไทย-พม่า	
มิติที่ ๔ ความมั่นคงของรัฐกับความมั่นคงของชีวิตชายแดน ไทย-พม่า	
ประสบการณ์ไทยพลัดถิ่น : มุมมองของราษฎรในพื้นที่	
ตอนที่ ๒ นานาทัศนะเกี่ยวกับไทยพลัดถิ่น : ถิ่นพลัดไทย	๒๓-๒๘
ทัศนะของไทยพลัดถิ่น	
ทัศนะของภาครัฐ-ราชการ	
แนวทางการแก้ปัญหา	
ความเข้าใจกฎหมาย/สิทธิเบื้องต้น	
ประมวลแหล่งที่มาของข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะการทำงาน	
ตอนที่ ๓ บทสรุปและข้อเสนอแนะการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของ “ไทยพลัดถิ่น”	๒๙-๓๖
ภาคผนวก	๓๗-๕๗
บันทึกคนไทยในมะริด-ตะนาวศรี	๓๗-๕๔
รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา เครือข่ายและคณะทำงาน	๕๕-๗๗

“ไทยพลัดถิ่น” คือใคร

คนไทยพลัดถิ่นเป็นกลุ่มคนไทยที่เคยมีชุมชนอยู่ในแผ่นดินไทยในสมัยก่อน แถบจังหวัด มะริด ตะนาวศรี ทวาย ก่อนอังกฤษจะเข้ามามีอำนาจเหนือพม่า ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้เป็นดินแดนที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ไทยเสียดินแดนแถบนั้นให้กับพม่า โดยการเข้ามาของอังกฤษ สมัยการล่าอาณานิคม ซึ่งคนไทยกลุ่มนี้ยังคงอยู่ที่นั่นมาตลอด

จนมาถึงยุครัฐบาลทหารพม่า ขณะที่ชนกลุ่มน้อยอย่างกะเหรี่ยง มอญ ญะฮ่า คะยีน ได้จับอาวุธต่อสู้คนไทยที่เป็นชนกลุ่มน้อยในพม่าก็เริ่มอพยพสู่มาตุภูมิ

ที่ผ่านมาเส้นแบ่งความเป็นคนไทยและคนไทยพลัดถิ่นเกิดมาจากมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ที่กำหนดห้ามคนไทยเดินทางเข้าประเทศอีก หากมีการเข้ามาหลังวันดังกล่าวให้ถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง ทำให้คนไทยที่อพยพมาอยู่ในแผ่นดินไทยกลายเป็นชนกลุ่มน้อยไปทันที ไม่มีโอกาสได้รับการปฏิบัติจากรัฐบาลไทยตามสิทธิของพลเมือง เช่น ไม่มีใบเกิด ไม่ได้รับการศึกษา ไม่ได้รับการจดทะเบียน ไม่มีสิทธิถือครองอสังหาริมทรัพย์ ไม่มีการจ้างตายเป็นไม่มีสิทธิด้านการปกครอง

หลังมีมติคณะรัฐมนตรีสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ได้ทำให้สถานะของคนไทยพลัดถิ่นเปลี่ยนแปลง คือ

๑. กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เชื้อสายไทยเข้ามาในแผ่นดินไทยก่อนเสียดินแดนและที่เข้ามาประกอบอาชีพในไทย เมื่อประมาณ ๔๐-๕๐ ปีที่แล้ว อาศัยอยู่ในจังหวัดระนอง ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และตาก คนกลุ่มนี้รัฐบาลได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ให้แปลงสัญชาติถือเอกสารสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ใบสำคัญที่อยู่อาศัย และทะเบียนบ้านชั่วคราวหรือถือบัตรเหลืองขอรับน้ำเงินอายุครั้งละ ๕ ปี
๒. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า คือ ชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในพม่าและเข้ามาในประเทศ ๒๐ กว่าปีมาแล้ว โดยถือเอาวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ เป็นเส้นแบ่ง หากคนกลุ่มนี้เข้ามาก่อนมติดังกล่าวเป็นคนไทย กลุ่มนี้จะถือบัตรสีชมพู อายุครั้งละ ๕ ปี โดยมีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ ว่าบิดาหรือมารดาที่อพยพเข้ามาก่อน ๓ ตุลาคม ๒๕๓๘ ให้ถือใบสำคัญประจำตัวบุคคลต่างด้าวและบุตรที่เกิดระหว่าง ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕-วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ให้ถือสัญชาติไทย
๓. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า เป็นกลุ่มที่เข้ามาประเทศไทยหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ แต่มีที่อยู่อาศัยโดยถาวรให้ถือบัตรประจำตัวสีส้ม อายุครั้งละ ๕ ปี ตามมติครม.๑๗ มีนาคม ๒๕๓๕ ผ่อนผันให้ตั้งหลักแหล่งถาวรได้ในทะเบียนประวัติ และ บัตรที่ทางการออกให้และให้อยู่ในประเทศไทยชั่วคราว โดยมีประกาศกระทรวงมหาดไทยวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๘ ว่าด้วยการควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมือง จากพม่าใช้ควบคุมบัตรมีอายุครั้งละ ๕ ปี

๔. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ประเภทเข้ามาใช้แรงงานในประเทศไทย กลุ่มนี้จะอาศัยกับนายจ้างไม่ได้เป็นคนไทย แต่เป็นแรงงานต่างด้าว มติกรม.วันที่๑๗ มีนาคม ๒๕๓๕ ผ่อนผันให้ใช้แรงงานได้โดยใช้บัตรสีม่วง บัตรมีอายุครั้งละ ๕ ปี

หากมองจากมติ กรม.เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ จะทำให้เห็นเส้นแบ่งที่ชัดเจน คนไทยที่เข้ามาหลังจากสันแบ่งจะกลายเป็นคนพม่า กะเหรี่ยง มอญ ไทยใหญ่ และเป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง ส่วนสิทธิต่าง ๆ แม้จะมีมติออกมารองรับ แต่ในทางปฏิบัติทำได้น้อยมาก และที่สำคัญคนไทยเหล่านั้นไม่มีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่อยู่อาศัยในประเทศไทยชั่วคราว สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการเดินทางที่กำหนดขั้นตอนปฏิบัติจะต้องของอนุญาตตั้งแตระดับท้องถิ่นไปจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สิทธิในการก่อตั้งครอบครัวหรือทะเบียนสมรส สิทธิการเพิ่มชื่อในทะเบียนชั่วคราว สิทธิที่จะได้รับการพิสูจน์สถานะบุคคลตามกฎหมาย แม้ว่ามติ กรม.วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๓๓ ให้ได้รับสัญชาติไทยก็ตาม

จากการพลิกประวัติศาสตร์ ภายหลังเมืองมะริด ตะนาวศรี และทวาย หลุดจากการครอบครองของประเทศไทยแล้ว ด้านสิงขรก็ยังอยู่ในเขตไทยทั้งหมด จนถึง พ.ศ.๒๕๑๐ ผู้สำเร็จราชการเมืองอินเดียดังซึ่งเป็นชาวอังกฤษได้มาทำสัญญากับพระยาศรีสุริยวงศ์ ซึ่งขณะนั้นเป็นพระสมุหกลาโหมเพื่อกำหนดเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับมณฑลตะนาวศรี โดยสัญญาลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๑๑

ในหนังสือประวัติศาสตร์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พิมพ์ออกเผยแพร่เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๘ ระบุว่า “เนื่องจากปลัดเมืองฝ่ายไทย ซึ่งเป็นหัวหน้าออกไปดูไม่รู้เรื่องก็เลยเป็นอันว่ากลับไปอำนวยความสะดวกแก่ฝ่ายอังกฤษที่จะจดจำเท่านั้น ผลจึงปรากฏว่าได้รับพรหมแดนจากเดิมเข้ามาเป็นระยะทางถึง ๑๐๐ กิโลเมตรเศษ ดังนั้น เวลานี้ด้านสิงขรจึงมีทั้งส่วนที่อยู่ในประเทศไทยและประเทศพม่า โดยมีหลักฐานยืนยันว่าเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ปักปันเขตแดนไม่มีความรู้เรื่องการแผนที่ และพุดจากกันไม่รู้เรื่อง”

พระบริหารเทพธานี กล่าวไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ไทยว่า “ฉะนั้นการที่ (เจ้าหน้าที่ไทย) ที่ไปด้วยก็เป็นเพียงให้ความสะดวกแก่ฝ่ายอังกฤษที่จะจดจะทำตลอดจนการพิทักษ์รักษาและจัดหาพาหนะให้ จึงถูกเจ้าหน้าที่ปักปันของอังกฤษที่ฉลาดกว่าขีดเส้นแบ่งเอาในแผนที่ตามความพอใจของตนโดยให้ฝ่ายตนยึดพื้นที่ไว้ให้มากที่สุด”

และด้วยปัญหาดังกล่าวทำให้คนไทยเชื้อชาติไทยที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินเดิมที่ถูกแบ่งเขตออกไปต้องกลายเป็นคนพลัดถิ่นในเวลาต่อมา เพราะชายแดนไทย-พม่า ที่ด้านสิงขรขณะนี้วัดจากชายทะเลอ่าวไทยไปถึงเขตแดนมีระยะทางเพียง ๑๙ กิโลเมตรเท่านั้น

โครงการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น : สิทธิและข้อเท็จจริง

หลักการและเหตุผล

จากการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมาของโครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ ในเขตพื้นที่ ๓ จังหวัดได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง พบว่า ราษฎรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ประเทศไทยระยะเวลายาวนาน ซึ่งหลายคนเกิด และเติบโตในประเทศไทย แต่กลุ่มคนดังกล่าวถูกจัดให้เรียกว่า “คนไทยพลัดถิ่น” ซึ่งที่ผ่านมาไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการในการให้บริการและอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เท่าที่ควร อีกทั้งเมื่อเข้าทำงานกับภาคธุรกิจเอกชนก็ถูกเอารัดเอาเปรียบ จนทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิต และเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานจากการที่ไม่มีสัญชาติไทย ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนอีกหลายประการ เช่น สูญเสียสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ควรจะได้รับจากการบริการของภาครัฐ อาทิ ด้านการศึกษาและสาธารณสุข โดยเฉพาะการที่เด็กไม่สามารถเข้าเรียนหนังสือได้ หรือเข้าเรียนได้แต่ทางโรงเรียนไม่สามารถออกใบรับรองวุฒิให้ได้ และนอกจากนี้ราษฎรกลุ่มไทยพลัดถิ่นยังถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมในหลายกรณี ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่อยมา

จากการสำรวจและจัดทำข้อมูลอย่างคร่าวๆ ของโครงการฯ ประมาณการว่า ในพื้นที่ ๓ จังหวัด มีราษฎรที่เป็นคนไทยพลัดถิ่นที่อาศัยอยู่แบบกระจัดกระจายในพื้นที่ต่างๆ ราว ๑๐,๐๐๐ คน ทั้งในเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ คณะทำงานจากองค์กรพันธมิตรต่างๆ จึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น : สิทธิและข้อเท็จจริง นี้ขึ้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อสถานการณ์ปัญหาของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น ตลอดจนหาแนวทางการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาหาร่วมกันกับหน่วยงานทั้งในระดับส่วนกลางและพื้นที่ขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างให้เกิดความรู้ และความเข้าใจในสภาพปัญหาและสถานการณ์ด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนไทยพลัดถิ่นในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒. เพื่อให้เกิดแนวทาง หรือกลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคประชาสังคม ในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของคนไทยพลัดถิ่นทั้งในระดับส่วนกลาง และพื้นที่

ผู้เข้าร่วมการสัมมนา จำนวน ๑๒๕ คน

๑.ผู้แทนชาวบ้านกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นจาก ๔ อำเภอ	๔๗	คน
๒.ผู้แทนหน่วยราชการระดับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด เกษตรจังหวัด ผู้บังคับการกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน	๑๖	คน
๓.ผู้แทนหน่วยราชการจาก ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย อำเภอทับสะแก อาทิ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้แทนจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอ เกษตรอำเภอ หัวหน้าเขตการศึกษาอำเภอ	๒	คน
๔.ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ ผู้แทนจากองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ ๔ อำเภอ	๓๔	คน
๕.ภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่	๕	คน
๖.วิทยากร	๘	คน
๗.กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อนุกรรมการ ผู้ช่วยปฏิบัติงานฯ และเจ้าหน้าที่	๑๓	คน
รวม	๑๒๕	คน

วัน เวลา และสถานที่

วันที่ ๖ – ๗ มกราคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมหาดทอง จ.ประจวบคีรีขันธ์

กระบวนการ / วิธีการ

- ๑.นำเสนอภาพรวม สถานการณ์ปัญหาของคนไทยพลัดถิ่น โดยตัวแทนชาวบ้าน
- ๒.การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์จากมุมมองด้านต่าง ๆ โดยคณะวิทยากร และผู้ทรงคุณวุฒิ
- ๓.การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมปัญหา แนวทางการแก้ไข และแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้รับความรู้ ข้อมูล และเกิดความเข้าใจต่อสภาพปัญหา และสถานการณ์ด้านสิทธิของคนไทยพลัดถิ่นในเขต ๓ จังหวัดที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๒.แนวทาง หรือกลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคประชาสังคม ในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของคนไทยพลัดถิ่น

องค์กรรับผิดชอบ

๑.คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดย คณะอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย
คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และคณะอนุกรรมการด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ
สังคม และวัฒนธรรม

๒.เครือข่ายไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด(ระนอง ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์)

กำหนดการ
โครงการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น : สิทธิและข้อเท็จจริง
ระหว่างวันที่ ๖ – ๗ มกราคม ๒๕๔๘
ณ โรงแรมหาดทอง อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์

วันพฤหัสบดีที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๘

๘.๓๐ – ๙.๓๐ น. ลงทะเบียน

๙.๓๐ – ๙.๔๕ น. พิธีเปิด

โดย.. ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๐๙.๔๕ – ๑๐.๐๐ น. กล่าวนำ โดย คุณหญิงอัมพร มีสุข

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๐.๐๐ – ๑๐.๓๐ น. นำเสนอภาพรวม “พัฒนาการไทยพลัดถิ่น”

โดย ผู้แทนชุมชน

๑๐.๓๐ – ๑๐.๔๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง

๑๐.๔๕ – ๑๒.๐๐ น. เวที แลกเปลี่ยนความคิดเห็น/ประสบการณ์

- เครือญาติ/กลุ่มคน (ความสัมพันธ์)

โดย...อาจารย์รัฐภูมิ เสนาคำ และอาจารย์สิริพร สมบูรณ์บุรณะ
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

- สิทธิกับข้อเท็จจริงตัวตน

โดย...นายไพโรจน์ พลเพชร

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

- มิติพื้นที่ และประวัติศาสตร์

โดย... อาจารย์พรพิมล ตรีโชติ

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- มิตินโยบาย/การพัฒนาเศรษฐกิจ

โดย.. นายวีรวัฒน์ ตันปิชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ดำเนินรายการโดย...นางพิชยา แก้วขาว

๑๒.๐๐ - ๑๒.๓๐ น. เปิดเวทีแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น/ประสบการณ์

๑๒.๓๐ – ๑๓.๓๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น. เวทีแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น/ประสบการณ์ (ต่อ)

๑๔.๓๐ – ๑๔.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๔.๔๕ – ๑๖.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มย่อย “ปัญหาคนไทยพลัดถิ่นจากมุมมองแต่ละด้าน”
๑๖.๐๐ – ๑๗.๓๐ น.	นำเสนอกลุ่มย่อย
๑๗.๓๐ – ๑๘.๓๐ น.	รับประทานอาหารเย็น

วันศุกร์ที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๘

๐๗.๓๐ – ๐๘.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น.	นำเสนอประเด็นปัญหาที่สรุปได้จากวันแรก
๐๙.๐๐ – ๑๐.๓๐ น.	แบ่งกลุ่มย่อย แนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยเข้ากลุ่มตามความสนใจ
๑๐.๓๐ – ๑๐.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๐.๔๕ – ๑๒.๐๐ น.	นำเสนอกลุ่มย่อย
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐ น.	สังเคราะห์/สรุป/เสนอแนวทาง
๑๔.๐๐ – ๑๔.๑๕ น.	สรุปการสัมมนา

โดย.. คุณหญิงอัมพร มีสุข กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวอากร วงษ์สังข์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คำกล่าวเปิด
ในพิธีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น : สิทธิและข้อเท็จจริง
ของ นายกิตติพงษ์ สุหนันท์
ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เรียนท่านกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ท่านรองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด และผู้เข้าร่วมการสัมมนาทุกท่าน ผมขอต้อนรับทุกท่านเข้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สถานที่จัดสัมมนาในวันนี้

ประจวบฯ เป็นจังหวัดภาคใต้ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทำให้การพัฒนาต่างๆ มีความเจริญเข้ามามากมาย การสัมมนานี้จะเป็นแนวทางหนึ่งในการนำไปแก้ไขปัญหาต่างๆ ในอนาคต เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ความมั่นคง มุขยธรรม อาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจ ในนามของชาวประจวบฯ ขอขอบคุณ และขอให้การสัมมนาฯ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้จัดได้จัดทำไว้ ขอขอบคุณท่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

คำกล่าวนำ
ของ คุณหญิงอัมพร มีสุข

พี่น้องทั้งจากหน่วยราชการ องค์กรท้องถิ่น และโดยเฉพาะพี่น้องทั้งหลายเขาเรียกกันว่า คนไทยพลัดถิ่น วันนี้อยากให้เราคุยกันแบบพี่น้อง สบายๆ ท่านผู้ว่าฯ ไม่ได้พูดถึงสภาพปัญหา หรือความเป็นมาของการพูดคุยของพวกเรา แต่ท่านก็แสดงความคิดเห็นว่า หากมี ปัญหาหรือเรื่องที่ท่านช่วยเหลือต่างๆ ได้ก็ยินดีรับไว้ทำงานต่อในพื้นที่

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งขึ้นเป็น ๑ ใน ๘ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย และเชื่อมต่อกับสังคมโลก การทำงานที่ผ่านมาเราประสานงานกับเครือข่ายพี่น้องทั้ง องค์กรชุมชน เพื่อนที่เป็นทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมดำเนินงานทั้งการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน กลุ่มหนึ่งที่เข้ามาร้องเรียนกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็คือ ผู้พลัดถิ่น และผู้ไร้สัญชาติ โดยกระบวนการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะพิจารณา เรื่องข้อมูล โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจประเด็นการทำงาน เชิงรุก เราประสานงานทั้งกับภาควิชาการ หรือการเมืองในพื้นที่ ตลอดจนกลุ่มประชาสังคม ในส่วนของไทยพลัดถิ่นเราได้ประสานงานกับพี่น้องในพื้นที่ ๓ จังหวัดที่เกี่ยวข้อง คือ ระนอง ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร

๗
801
๙๗๖๖
๖5๙8
C.2

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ผ่านมามีการทบทวน ประสิทธิภาพการทำงานมาโดยตลอด การดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยกรณีร้องเรียนต่างๆ แบบ ที่พยายามให้บรรลุลายกรณี อาจจะไม่ใช้ทางออกของปัญหาระยะยาว เราเห็นว่าการทำงานเพื่อ แก้ไขปัญหาจริงๆ คือ การทำงานร่วมกับเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่เพื่อให้เกิดกลไกการทำงานที่ ร่วมมือกัน ทำงานตามศักยภาพของตนเอง

กรณีของ “ไทยพลัดถิ่น” มีหลายๆ ครั้งที่พี่น้องในพื้นที่เดินทางเข้าหาพวกเราในส่วน กลางที่กรุงเทพฯ ในขณะที่หลายๆ ครั้งเราก็เดินทางมาทำงานในพื้นที่กับพี่น้อง แต่การแก้ไข ปัญหาดังกล่าวยังไม่สามารถกระทำให้บรรลุลวดฤทธิ์ประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว กระบวนการ หรือเรื่อง ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา เราพบว่า มีหลายๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งกฎหมาย การ ปฏิบัติ หรือแม้กระทั่งนโยบายการทำงานบางด้านของรัฐ

การทำงานในครั้งนี้มีคุณภควินทร์ แสงคง หรือคุณเชษฐ์ ประสานงานให้มาช่วยกันเปิด เวทีการทำงานในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้ถามเรื่องวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน อยากให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติช่วยสนับสนุนงานอะไร ได้บ้าง วันนี้เราใช้คำเรียก ตัวเราว่า “ไทยพลัดถิ่น” หรืออื่นๆ เราเคยคิดกับความหมายมากนักน้อยเพียงใด

ท่านที่อยู่ในแผ่นดินไทย เกิดในแผ่นดินไทย หรืออพยพมาจากแผ่นดินประเทศเพื่อน บ้าน ซึ่งมีหน่วยราชการที่ทำหน้าที่ดูแล ความเห็นของดิฉัน หลังจากที่เราพยายามดำเนินงานมา หลายๆ จุดในประเทศไทย ทั้งการต่อสู้ หรือการทำงานเชิงความคิดกับหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง ชีวิตสมัยนั้นเรียบง่าย มีครอบครัว ชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่ปัจจุบันสภาพการ ใช้ชีวิตดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งความจำเป็นในการดำรงชีวิต การพัฒนาตนเอง และการ ดูแลตัวเองและครอบครัว สังคมมีความหลากหลาย ความแตกต่างทั้งทางวัฒนธรรม ประเพณี ความคิดร่วมกัน ทำอย่างไรเราจะมีสิทธิในการใช้ชีวิตของเรา ทำอย่างไรเราจะเข้าถึงสิทธิขั้น พื้นฐานในการใช้ชีวิต ทั้งการเมือง การปกครอง หรือการกำหนดชะตากรรมของตนเอง สิ่ง ต่างๆ เหล่านี้เราต้องมาหาคำตอบร่วมกันในช่วง ๒ วันนี้ของการเริ่มต้นทำงานร่วมกัน หรือ หลังจาก ๒ วันนี้ในการทำงานร่วมกัน

ดิฉันฯ ขอขอบคุณทุกๆ ท่านที่เข้ามาร่วมการสัมมนาครั้งนี้ และขอขอบคุณที่ให้โอกาส คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วมในการทำงาน การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนในสังคมไทยร่วมกัน กราบขอบพระคุณคะ

ตอนที่ ๑

พัฒนาการของไทยพลัดถิ่น

ตอนที่ ๑

พัฒนาการของไทยพลัดถิ่น

พื้นที่ขวาทองของประเทศไทยยังมีชุมชนแห่งหนึ่งที่เสมือนการตรวจสอบประชากรของรัฐบาลซึ่งพวกเขาเรียกตัวเองว่า “คนไทยพลัดถิ่น” ตั้งอยู่ที่ชุมชนบ้านโนตะ หมู่ ๘ ตำบลปากจั่น อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

คนไทยพลัดถิ่นคืออะไร...?

ในอดีตการสูญเสียดินแดนทวาย ตะนาวศรี มะริด และมะลิวัลย์ กลายเป็นของพม่าตามอนุสัญญาระหว่างกษัตริย์สยามกับข้าหลวงใหญ่แห่งอังกฤษ ว่าด้วยเรื่องกำหนดเขตแดนบนผืนดินใหญ่ ระหว่างราชอาณาจักรสยามและมณฑลของอังกฤษในขณะนั้นพม่าเป็นอาณานิคมของอังกฤษ

ชาวบ้านในดินแดนที่กล่าวมานั้นยังคงดำเนินสมาอาชีพตามปกติ แต่เส้นทางหมักบ่นแผนทีกลับแบ่งพวกเขาออกจากความเป็นคนไทย ทำให้คนเหล่านั้นเสียสัญชาติไทยไป ถึงอย่างไรพวกเขาก็ยังใช้ชีวิตตามปกติอยู่บนผืนแผ่นดินไทย สร้างรกรากชุมชนอย่างเข้มแข็ง โดยไม่เคยลืมฐานะของตนเอง

ความเข้มแข็งของชุมชนคนไทยพลัดถิ่นเหล่านี้จะเป็นตัวอย่างในกระบวนการสร้างความสามัคคีให้กับราษฎรชาวไทยได้เป็นอย่างดี ด้วยการผนึกกำลังรวมตัวเป็นขบวนการเครือข่ายองค์กรชาวบ้าน จังหวัดระนอง รวมถึงเป็นกลไกผู้ก่อการกระทำความดีในโครงการปฏิบัติการชุมชน และเมืองน่าอยู่จังหวัดระนอง เพื่อสานสัมพันธ์เรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับเพื่อนร่วมสังคม

๑.ประสบการณ์ไทยพลัดถิ่น จากคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดระนอง

จากการเล่าชีวิตความเป็นอยู่และประสบการณ์จริงของคนไทยพลัดถิ่นจากจังหวัดระนอง

โดย	นายประเสริฐ อินทร์จักร	ประธานเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด (ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง)
	นายสุทิน กิ่งแก้ว	รองประธานเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดระนอง
	นายอนันต์ชัย วงศ์พยัคฆ์	อาสาสมัครโครงการคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดระนอง

นายประเสริฐ อินทร์จักร ประธานเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด ได้กล่าวว่า

ผมเป็นคนไทยพลัดถิ่นจากบ้านคลองจระเข้ อ.ปาย จ.ระนอง มีปัญหาทั้งการศึกษา การทำงาน การออกเดินทาง การแจ้งเกิด-ตาย การรับรองสิทธิต่างๆ ไม่สามารถได้รับ “ความเท่าเทียม” กับคนไทยที่ถูกต้อง ปัญหาทั้งเรื่องเด็กไม่สามารถเข้ารับการศึกษ การเรียนต่อในชั้นสูงๆ ไม่ได้ เนื่องจากไม่ได้รับใบรับรองวุฒิทางการศึกษา นอกจากนั้นยังถูกจำกัดสิทธิในการเดินทาง การใช้ชีวิตต่างๆ ในการทำงาน ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นมานานหลายๆ ปีที่ผ่านมา แต่เรารอเพื่อให้หน่วยงานรัฐบาลช่วยเหลือแก้ไขปัญหามาโดยตลอด เดิมเราไม่รวมตัวหรือคิดช่วยเหลือกันในการทำงานจริง มีปัญหาต่างๆ มากมาย จนเราเริ่มรวมตัวกัน เพื่อช่วยเหลือกันเอง และช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานรัฐ และเอกชน

พี่น้องไทยพลัดถิ่นในพื้นที่จังหวัดระนองเริ่มทำงานประชุมร่วมแก้ไขปัญหากันประมาณ ปี ๒๕๔๑ โดยเริ่มจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การดำเนินการเรื่องข้อมูลของบุคคลในกลุ่ม มีการตั้งธนาคารหมู่บ้าน และใช้เครือข่ายองค์กรการเงินในหมู่บ้าน ต่อมาปี ๒๕๔๓ คนไทยพลัดถิ่นได้เข้าร่วมร่างนโยบายกำหนดกรอบการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยการประสานงานกับพี่น้องไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ และองค์กรพันธมิตร เราได้เรียนรู้การพัฒนากลุ่มมาจากเรื่องเหล่านี้

หลายๆ ครั้งมีคำถามว่า “ทำแบบลอกๆ กันหรือเปล่า” เรายืนยันว่า เราทำกันจริง อยากให้พี่น้องไทยพลัดถิ่นเห็นความสำคัญของการแสดงตัวออกมา โดยการแก้ไขปัญหของตนเอง โดยตนเอง เพื่อตนเอง เพื่อการแก้ไขปัญหของพี่น้องคนไทยพลัดถิ่น วันนี้เรามีพี่น้องไทยพลัดถิ่น ๕ อำเภอในระนอง และในพื้นที่ ๒ จังหวัดคือ ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์

การศึกษา การแจ้งเกิด การครอบครองอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ เราต้องใช้ชื่อของบุคคลอื่นๆ ในการเข้าใช้สิทธิ

วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ เรามีเวทีคัดเลือกประธาน เลขานุการของเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น มีการออกแบบสำรวจเพื่อพัฒนาอาสาสมัครในพื้นที่มารับผิดชอบ เราสำรวจได้ ๑,๒๙๐ คนในวันนั้น หลังจากนั้นเราเข้าร่วมกิจกรรมกับสาธารณสุข ด้านการรณรงค์ทางสุขภาพ ทั้งการกำจัดขยะ แหล่งเชื้อโรคต่างๆ ในปี ๒๕๔๖ มีการจัดกิจกรรมสืบสานตำนานไทยพลัดถิ่น การบริจาคโลหิต การเข้าร่วมการอบรมเรื่องต่างๆ ร่วมกับเครือข่าย

เดือนมกราคม ๒๕๔๖ มูลนิธิชุมชนไท นำเสนอข้อสรุปเชิงนโยบาย ข้อเสนอของเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น โดยสรุป คือ

(๑)ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙

(๒)การตั้งคณะกรรมการร่วม ๓ ฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหสถานะบุคคลของ “คนไทยพลัดถิ่น” ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และพี่น้องคนไทยพลัดถิ่น โดยขอให้พิจารณาเรื่องสถานะบุคคลเป็นระยะยาว

(๓)การดำเนินการระยะเร่งด่วนทั้งการดำเนินการเรื่องใบวุฒิบัตรทางการศึกษา ความสามารถในการเดินทางทั้งในและนอกพื้นที่ การไม่ถูกรีดไถจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือผู้ที่

ต้องการแสวงหาประโยชน์ การสามารถจดทะเบียนสมรส การแจ้งเกิด การเดินทาง การถือครองอสังหาริมทรัพย์

๒.ประสบการณ์ไทยพลัดถิ่น มุมมองของนักวิชาการ

มิติที่ ๑ เครือญาติ และกลุ่มคน (ความสัมพันธ์ของชีวิตชายแดนไทย-พม่า)

โดย นายฐิรุฒิ เสนาคำ อาจารย์ประจำ สำนักวิชาศิลปศาสตร์
สาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
นางสาวสิริพร สมบูรณ์บุรณะ อาจารย์ประจำ สำนักวิชาศิลปศาสตร์
สาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

(๑) ผมเป็นคนพลัดถิ่นจากจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการศึกษาทางรัฐศาสตร์ และมานุษยวิทยา ซึ่งเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ และพลเมืองโดยตรงประเด็นเรื่องคนพลัดถิ่นทางมานุษยวิทยา มีหลายกลุ่มทั่วโลก ในความหมายวิชาการ คือ กลุ่มคนที่กระจายออกจากประเทศมาตุภูมิของตนเองสู่ดินแดนอื่นๆ โดยส่วนใหญ่รัฐมาตุภูมิให้สัญชาติ เนื่องจากถือว่าเป็นผู้จงรักภักดีต่อมาตุภูมิของตน มีสำนึกชาติพันธุ์ สำนึกความเป็นประเทศมากกว่าประเทศอื่นๆ คนส่วนนี้ส่วนใหญ่ได้สัญชาติจากมาตุภูมิ และบางส่วนได้สัญชาติจากประเทศที่เข้าพักอาศัย แต่หลังจากที่ได้รู้จักกลุ่มไทยพลัดถิ่นผ่านการทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน ก็เกิดประเด็นของความคลุมเครือว่า คนพลัดถิ่นทำไมมีอยู่ในประเทศที่เป็นมาตุภูมิของตนเอง ดังนั้นประเด็นคนพลัดถิ่นอันนี้อาจจะมองเรื่องการเปลี่ยนแปลงเขตแดนของประเทศ ที่เป็นพรหมแดนทางการเมือง ดังนั้นวันนี้ผมยังหาไทยพลัดถิ่นไม่เจอว่ามีอยู่ที่ไหนในประเทศไทย

ผมเห็นว่า “คนไทยพลัดถิ่น” ในระนอง ก็เป็นไทยแบบที่เป็นอยู่ ผมไม่สามารถแยกแยะอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่น และคนไทยในประเทศไทยได้ ดังนั้นวันนี้หน้าตา ภาษา ศิวัพรรณ หรือวัฒนธรรมใดๆ มิใช่ลักษณะที่นำมาใช้ในการแบ่งแยก แต่หากให้มองเรื่องประวัติศาสตร์การเดินทาง ก็คือ คนจากฝั่งตะนาวศรีของพม่า โดยส่วนใหญ่อยู่ที่ อ.ปากเปืยะ มีชื่อหมู่บ้านหลายๆ หมู่บ้านที่เป็นภาษาไทย อาทิ พุงเสม็ด พุงโป่ง ตลาดสุหรี และทรายขาว คนกลุ่มนี้เป็นไทยมุสลิม และไทยปักษ์ใต้ โดยเท่าที่ผมคุยกับชาวบ้านในพื้นที่ หากไล่ประวัติศาสตร์ของชาติไทย แผนที่ประวัติศาสตร์แบบชาตินิยม บอกว่า ตะนาวศรีเป็นของไทย ตั้งแต่สมัยอาณาจักรน่านเจ้า จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๑ หากมองว่าช่วงที่เป็นพม่า คือ พระเจ้าตากสิน และปี ๒๓๓๖ จาก SIAM MAP ของอาจารย์ธงชัย วินิจจะกุล การแยกประเทศเราใช้ความคิดฝรั่งตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๙ การข้ามพรหมแดนของชาวบ้านกลายเป็นเรื่องผิดปกติ ไม่เหมือนสมัยก่อนหน้าการปักปันเขตแดน

สิ่งหนึ่งที่ตระหนัก คือ การไประนองในครั้งหนึ่ง คือ การเป็นไทยพลัดถิ่น ก็คือ ไทยไม่ปกติ ไทยไม่ธรรมดา และไทยไม่สมบูรณ์ คนกลุ่มนี้หากมองทางประวัติศาสตร์ คือ การอพยพ หากมองว่าเป็นการมาจากบริเวณตะนาวศรี ก็เป็นชาวบ้านในพื้นที่ที่ถูกเกิด ระนอง และถลาง

ในช่วงการถูกสงครามในพื้นที่ ประวัติศาสตร์การเมืองการสงครามมีการ “เก็บผักใส่ส้า เก็บข้าใส่เมือง” ดังนั้นกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ตะนาวศรี คือ ไทยมุสลิม หรือไทยมะริด และไทยพุทธ หรือไทยปักข์ได้ วิถีชีวิตก็เหมือนการอยู่ในประเทศไทย คือ การทำนา และมีการสืบทอดด้วยครกสีแบบภาคใต้ ส่วนการทำสวนก็เป็นการทำสวนผสม ทั้งสะตอ ลูกเนียง ลูกเหลียง ชมพู่ มงในแง่วรรณกรรมแล้วก็พบว่า คนกลุ่มนี้พูดภาษาไทยปักข์ได้

ไทยกลุ่มนี้บอกว่า วัฒนธรรมภาคใต้มีอะไร ที่ไทยพลัดถิ่นก็มีแบบนั้น ทั้งการเดินเรือของการละเล่นต่างๆ ตัวละครในเรื่อง มีความแตกต่างบางประเภทที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อย อาทิ การพูดภาษาของตัวละครในบุคลิกต่างๆ ลิเกป่า และโนราก์มี งานบุญเดือนสิบ การชนวัวหรือวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้ทุกอย่างคล้าย หรือเหมือนกับวัฒนธรรมไทยปักข์ได้เป็นอย่างมาก

ประมาณต้นรัตนโกสินทร์ หรือสมัยรัชกาลที่ ๑ การเสียดินแดน ก็ทำให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่มคนที่ติดดินแดนในพื้นที่ เราจะแบ่งคนเหล่านี้อย่างไร ที่พื้นที่ แผนที่ แม่น้ำ หรือจะใช้วัฒนธรรม สำนึกในการทำงาน เราต้องทำตัวเองให้ชัด ว่า คนเหล่านี้เป็นคนที่มิจิตนาการแบบคนไทยเต็มขั้น ทั้งการเคารพนับถือศาสนา การใช้ภาษาวัฒนธรรม หรือการใช้สำนึกของคนในการบอกว่าเป็นชาติใด

วันนี้เราต้องคิดเรื่องบุคคลในบริบทที่มากกว่าการแบ่งโดยพื้นที่ในแผนที่ พื้นที่และวัฒนธรรม พลเมือง และพื้นที่ เทคโนโลยีข้ามพรมแดนเหล่านี้เราจะทำอะไร คนที่เกิดในประเทศจะดำรงชีวิตอย่างไรในขณะที่ไม่มียุทธศาสตร์ที่รัฐรับรอง ในขณะที่คนนอกประเทศกลับได้รับสิทธิบางอย่างของการเป็นประชากรของไทย

(๒) นักวิชาการเป็นส่วนหนึ่งของการแตะสัมผัส และนำมาบอกต่อ การพูดคุยกับคุณยายหนู ผู้เฒ่าอายุ ๙๐ ปี ทราบว่า ย้ายมาจากวัดดลิ่งชัน ที่อยู่ตรงข้าม อ.ทับหลี นอกจากนั้นยายของดิฉันเองที่อยู่ที่บ้านปากจั่น เป็นสวนเก่าร่วม ๑๐๐ ปี เป็นเกาะที่มีการถมจนเป็นที่ดิน การย้ายถิ่นไปมาทำให้เกิดขึ้นตลอด การย้ายถิ่น การแบ่งเขตแดน ในส่วนของก่งเป็นจีนแท้มาแต่งงานกับคนไทยดั้งเดิมที่บ้านปากจั่น จนมียายซึ่งถูกเรียกว่า “บาบา” โดยมีลักษณะเป็นจีนครึ่งไทย การเข้ามาในประเทศไทยก่อนวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ทำให้ได้รับสิทธิในการเป็นคนไทย โดยการศึกษาพบว่าจริงๆ แล้วประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่อง “ถิ่นพลัดไทย” มากกว่า “ไทยพลัดถิ่น” ปัจจุบันเราไม่สามารถแยกได้ว่า “อะไรคืออะไร” หรือ “ใครเป็นใคร” ในหน้าตา รูปร่าง ผิวพรรณ หรือสำนึกของความเป็นไทย เราไม่สามารถแบ่งแยกคนเหล่านี้ออกจากสังคมไทยได้เลย คนเหล่านี้เป็นเพื่อนบ้าน พี่น้องของเราอย่างที่ไม่สามารถปฏิเสธได้อย่างเต็มปากเต็มคำ

ชุมชนแถวมะลิวัลย์ หลังจากที่ได้เดินทางจากเกาะสอง ไปที่บ้านมะลิวัลย์ซึ่งห่างไปประมาณ ๒๙ ไมล์ เราเห็นว่า มีการตรึงกำลังของกองกำลังทหารประมาณ ๙ กองพัน และมีส่วนหนึ่งในพื้นที่ปกเปียะอีกระดับหนึ่ง เราเห็นว่า “ความสัมพันธ์เรื่องสิทธิ ปากเสียงของคนในพื้นที่มีไม่มากนัก” พม่าสามารถเข้ามาเก็บผลไม้ หรือพืชผลของชาวบ้านในพื้นที่ได้โดยไม่สามารถต่อสู้ หรือขัดขืนใดๆ ความทุกข์ทนจากการบีบคั้นดังกล่าวทำให้คนส่วนหนึ่งตัดสินใจย้ายมาที่ฝั่ง

ประเทศไทย และยอมทนอยู่ในภาวะ “ไทยพลัดถิ่น” แบบที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานใดๆ ในพื้นที่ได้

สรุป (๑) “สิทธิและความมั่นคงของชาติ” เราอาจจะต้องโยงกับความสัมพันธ์ของความเป็นพี่น้อง เราไม่มีความคิดแบบภูมิศาสตร์ หรือการแบ่งแยก เราต้องหาหรือเรื่องการทำความเข้าใจเรื่อง “คนที่ถูกถิ่นพลัดไป” (๒) นโยบายแผนพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศพม่า จาก ๒๕๓๒ – ๒๕๓๗/๒๕๓๘ มีแนวทางการพัฒนาพื้นที่ โดยการนำทหารเข้าไปพัฒนาพื้นที่ และย้ายคนในเมืองเข้ามาในพื้นที่ชายแดนพม่าทั้งหมด มีการตั้งโรงเรียน การยึดพื้นที่ของพี่น้องที่ตนเองมีอยู่ การตั้งกระทรวงการพัฒนาพื้นที่ชายแดน และการสร้างเชื้อชาติเดียว (national race) วันนี้สถานการณ์เป็นเช่นนี้ เราอาจจะต้องคิดว่า “คนไทยพลัดถิ่น” จะกำหนดชะตากรรมของตนเองได้อย่างไร (๓) วันนี้เราคิดว่า “คนไทย” จริงๆ ควรมีคุณสมบัติแบบใด ที่จะทำให้เข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้ หากเราจะแยกว่า วัฒนธรรม วิถีคิด หรือสำนึกของรัฐในการใช้ชีวิตประจำวัน เราจะพิจารณาอย่างไร หรือให้ความสำคัญอย่างไร สุดท้ายแล้ว “ไทย” คือ อะไร เราจะสร้างคน หรืออัตลักษณ์ของคนได้อย่างไร เราใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดที่ดีที่เกี่ยวกับความเป็นไทย

มิติที่ ๒ สิทธิและข้อเท็จจริงของ “ตัวตนไทยพลัดถิ่น”

โดย นายไพโรจน์ พลเพชร เลขาธิการสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ผมเพิ่งรู้เรื่องพี่น้องไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ภาคใต้ประมาณ ๒ ปีที่ผ่านมา โดยพยายามติดตามเรื่องมาตลอด โดยสรุปแล้วพบว่า เรามีความรู้เรื่องพี่น้องไทยพลัดถิ่นน้อยมาก เราต้องพยายามสืบค้นประเด็นที่ไปที่มา ประวัติศาสตร์ของบุคคล ตัวตน การใช้ชีวิต

วันนี้ไม่ว่าเราจะพูดเรื่อง “ความมั่นคงของชาติ สิทธิมนุษยชน มนุษยชน และอาชีวะ” ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องเดียวกัน การเกิดเป็นมนุษย์ ต้องการมีชีวิตรอด ไม่อยากให้ใครรังแก การทำลายล้างความเป็นมนุษย์ จำเป็นต้องมีปัจจัยในการดำรงชีวิต อาชีพรายได้ บ้านที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน การสามารถได้รับการรักษาพยาบาล และการได้รับสิทธิในการศึกษา ความเป็นมนุษย์เกิดก่อนที่จะเป็นรัฐ เราสามารถมีสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ ตั้งแต่ที่เราเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ ส่วนรัฐมีหน้าที่รับรองสิทธิความเป็นพลเมืองของรัฐ โดยการให้เป็นบุคคลในสังกัดรัฐ มีการทำทะเบียนเกิด มีชื่อ สามารถสร้างสรรค์ครอบครัว การจดทะเบียนสมรส การมีเครือญาติ หากรัฐรับรองความเป็นพลเมือง หมายถึง รัฐต้องดูแลสิทธิของบุคคลนั้นๆ

ปัญหาของไทยพลัดถิ่น คือ รัฐไม่รับรองความเป็นพลเมือง แต่หากให้พูดเราก็มีสิทธิมนุษยชน การเข้ามาประเทศไทยก่อนหรือหลังวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๑๙ เราพบว่า เป็นประเด็นที่ทำให้เกิดข้อกล่าวอ้างเรื่องการรับรองความเป็นพลเมือง ถึงอย่างไรก็ตามหากบุคคลดังกล่าวมิใช่พลเมืองไทย ก็ยังได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในฐานะมนุษย์

ส่วนสิทธิด้านต่างๆ ทั้งการรักษาพยาบาล การแจ้งเกิด และอื่นๆ ทำให้เราต้องมาทบทวนหลักคิดเรื่องพลเมือง การแจ้งเกิด การศึกษา การจดทะเบียนสมรส เหล่านี้คือ สิ่งที่เกิดขึ้นได้จริงโดยอิงหลักคิดเรื่องมนุษย์เท่านั้น

แนวคิดเรื่องความมั่นคงของรัฐ และความมั่นคงของชีวิต อันนี้หากมองว่า ความมั่นคงที่ผ่านมาของประเทศไทย เกิดจากภัยที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน การพิจารณากลับกรองเรื่อง “สถานะบุคคล” ก็โยงกับเรื่องดังกล่าว

ความมั่นคงของรัฐเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการแบ่งแยกดินแดน แต่ก็มีผลกระทบกับความมั่นคงของมนุษย์ในบางด้าน เราจะทำอย่างไรในแนวทางออก อาทิ

แนวนโยบาย รัฐควรรับรอง “ประชาชน” เหล่านั้นก่อนเพื่อให้เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยมิต้องมีคำถาม

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ในระดับปฏิบัติ หรือการเลิกปฏิบัติ

การปฏิบัติ จริง ๆ ในพื้นที่

การแสดงตัวตนของ “ไทยพลัดถิ่น” เพื่อให้เกิดการคิด-ทำร่วมกับรัฐในการแก้ไขปัญหาของตนเอง การทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ และถูกต้อง

มิติความเป็น “ไทย” เราต้องเปลี่ยน เราจะได้คนไทยที่เป็นไทยรักใคร มิใช่ คนไทยแบบไทยรักไทยเท่านั้น

สรุป (๑)การสร้างความร่วมมือในการสำรวจข้อมูลบุคคลเพื่อทำให้เรามีฐานข้อมูลในการทำงาน อยากให้มีการทำงานที่เป็นรูปธรรม มีเจ้าภาพมีหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินการอย่างแท้จริง อยากให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การอ้าง “ความคิดว่าผิดกฎหมาย” เป็นช่องทางของการคอร์รัปชัน หรือการเอาัดเอาเปรียบ (๒)การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “คน” และ “พื้นที่ชายแดนของประเทศ” ทำอย่างไรให้เรารู้ว่า ใครคือ พี่น้องของเรามนุษย์ร่วมเชื้อสายเผ่าพันธุ์ของเรา (๓)พี่น้องไทยพลัดถิ่นต้องลุกขึ้นมาดูแลชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตัวเองก่อนที่จะให้สังกัดอยู่กับรัฐใดๆ (๔)เรื่องเฉพาะหน้าทั้งการศึกษา ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย เหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะองค์กรท้องถิ่น หากพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติขั้นตอนการกระจายอำนาจในส่วนปกครองท้องถิ่น องค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทำอย่างไรให้พี่น้องเหล่านี้มีหลักประกัน

มิติที่ ๓ พื้นที่ — ประวัติศาสตร์ และการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนชายแดนไทย-พม่า

โดย นางสาวพรพิมล ตรีโชติ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การรับฟังงานวิชาการศึกษา หรือการทำงานร่วมกับลูกศิษย์ในพื้นที่ ในฐานะนักวิชาการที่ทำงานระหว่างประเทศไทย-พม่า ปรากฏการณ์หนึ่งคือ การเคลื่อนย้ายของมนุษย์ในเส้นทาง ๒,๔๐๐ กว่ากิโลเมตร ช่องทางธรรมชาติมากกว่า ๑๐๐ ช่องทางที่ใช้มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ หากสำรวจจริงๆ ก็พบว่า พี่น้องทั้ง ๒ ฝ่ายชายแดน เป็นพี่น้องกลุ่มเดียวกัน เครือ

ญาติเดียวกัน ทั้งไทยใหญ่ กระเหรี่ยง หรือมอญในแนวตั้งแต่ภาคเหนือ มายังฝั่งตะวันตก การเดินทางไปมาของมนุษย์มิใช่เฉพาะในประเทศไทย แต่เป็นปรากฏการณ์ของโลก มิใช่สิ่งผิดปกติ โดยปัจจัย ๒ อย่าง คือ อพยพหนีภัยจากธรรมชาติ หรือภัยของฝีมือมนุษย์ ทั้งสงคราม การทารุณกรรม

ในเมื่อการย้ายถิ่นเป็นเรื่องธรรมชาติ ปัญหาของเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะในแนวชายแดนไทย-พม่า มาจากอะไร ส่วนหนึ่งคือ การมีอยู่อย่างจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ ความจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการดำรงชีวิต รัฐทำหน้าที่พิจารณาจัดสรรสิทธิในการถือครอง เพื่อให้มนุษย์ของรัฐสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ในระยะหลังการอพยพโยกย้ายของกลุ่มคนมาจากกระบวนการที่นำเข้ามาโดยวัตถุประสงค์ต่างๆ(ที่เราเรียกว่า “การค้ามนุษย์”) การเพิ่มเข้ามาเรื่อยๆ ขยายเผ่าพันธุ์ในพื้นที่ ทำให้เกิดความจำเป็นต้องใช้ ทรัพยากรต่างๆ รัฐกลายเป็นสิ่งแข็งแกร่ง ไม่อ่อนไหว อ่อนโยน คนที่เข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย จึงกลายเป็นพวกที่ต้องถูกทำโทษ โดยใช้วิธีการต่างๆ อาทิ การทำบัตรเพื่อระบุสถานะและจำกัดสิทธิต่างๆ อาทิ บัตรสีส้ม หรือ สีอื่นๆ จะว่าด้วยเหตุผลของการแบ่งปันพื้นที่ชายแดน และทำให้ประชาชนที่เคยเป็นคนไทย ผูกโยงกับอำนาจอธิปไตยของรัฐใหม่ที่เป็นเจ้าของดินแดน การข้ามกลับเข้ามาอีกครั้ง ประชาชนจำนวนนั้นก็ต้องถูกรอรับอำนาจของรัฐที่แข็งแกร่งในการกำหนดสถานะ

ข้อเสนอการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๑๙ อาจจะยังต้องใช้เวลาในการดำเนินการต่างๆ ค่อนข้างมาก การดำเนินการที่ต้องการให้เป็นจริง หรือทำควบคู่ไประหว่างการแก้ไขปัญหาย่อย คือ การกำหนดกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจน เราอาจจะเฝ้ารอได้ในระยะแรกก่อนที่จะสามารถเอื้อมถึงปัญหาย่อยๆ การเคลื่อนไหวตัวตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ของกลุ่มไทยพลัดถิ่น จ.ระนอง โดยเงื่อนไขต่างๆ กัน ทั้งข้อจำกัดด้านทรัพยากร หรือการอื่นๆ ทำให้เราเกิดการตอรองเพื่อ “การเอาชีวิตรอด” ทั้งการขอสิทธิในการเดินทางไปทำกิน การหารือกินในวันนี้เราอาจจะต้องมองว่า อะไรที่เป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาร่วมกันได้มากที่สุด

สรุป การแบ่งใช้อะไรเป็นเครื่องมือในการแบ่ง คนไทยคืออะไร แบบไหน (๑)เมื่อวันนี้เราบอกเรื่องบัตรประชาชนคนไทยเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ตรงนี้จะต้องเท่าทันสถานการณ์คือ การไหลเข้าออกของประชาชนในพื้นที่ชายแดน (๒)การพยายามหลุดพ้นหรือแยกออกจากเป็น “อื่น” หรือ การสร้าง “ความเป็นอื่น” ทำให้เรามีความมั่นใจ และเพื่อนของเรามีความเชื่อมั่น ในการอยู่ร่วมกันการใช้ชีวิตร่วมกัน

มติที่ ๔ ความมั่นคงของรัฐ กับความมั่นคงของชีวิตชายแดนไทย-พม่า

โดย นายวิวัฒน์ ตันปชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

เราต้องยอมรับว่าสิ่งที่ปัจจุบันล้วนมาจากอดีตทั้งสิ้น ทั้งระบบการจัดการเรื่องแผ่นดิน แผนที่ การแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลในวันนี้เราพยายามช่วยกันแก้ไขปัญหา การเป็นคนไทย มีด้วยกันหลายกลุ่มมีการจัดการเข้าถึงสิทธิต่างๆ

ความมั่นคงอยู่ที่การมองตามสถานการณ์ และแนวคิดของผู้กำหนด(ผู้มีอำนาจ) สังคมที่กำหนด ว่า มนุษย์มีความมั่นคงโดยพื้นฐาน ทั้งการเข้าใช้ทรัพยากรต่างๆ ปัจจัย ๔ ในการใช้ชีวิต เหล่านี้คือ ความมั่นคง

การแก้ไขปัญหาของเรา โดยเฉพาะกรมการปกครอง ตั้งแต่เริ่มแรกการทำงานกับกลุ่มผู้นอพอพยพ(บัตรขาวขอพำนัก) การเข้ามาของคนต่างด้าวโดยถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้ที่เข้ามาก่อนวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ มีมติคณะรัฐมนตรี อนุมัติให้แปลงสัญชาติไทยได้ประมาณเมษายน ๒๕๔๗ ผมได้มาที่บางสะพานน้อย และท่าแซะ ได้ไปประชุมที่อำเภอฯ พบว่าหลักสำคัญคือ การให้สำรวจสถานะภาพของบุคคลให้ชัดเจน เพื่อให้เห็นช่องทางในการขออนุมัติสัญชาติไทย โดยให้พื้นที่จัดทำบัญชีครัวเรือน ฐานะทางทะเบียนที่ใช้ในการทำงานต้องเป็นฐานที่รับรู้โดยหน่วยงานรัฐ หลักของรัฐปัจจุบัน เราต้องการแก้ไขปัญหาให้ทุกคนที่อยู่ในประเทศไทยโดยลักษณะต่าง ๆ มีตัวตน ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้จริง คือ ตัวข้อมูลไม่นิ่ง การแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ เราต้องพยายามสื่อสารบอกพี่น้องของเราเองให้เข้าใจสถานการณ์ ทั้งนี้ สิ่งที่ได้ในวันนี้คือการแปลงสถานะให้กลายเป็นการเข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย และมีการขอแปลงสัญชาติตามขั้นตอนต่อไป

การทำงานปัจจุบันในส่วนนโยบายของคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องการดูแลกฎหมาย สถานะ สิทธิของบุคคลโดยเบื้องต้นเป็นอย่างไร และจะส่งเสริมได้อย่างไร กระบวนการวันนี้มาจากการทำงานของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติที่ไม่เข้าใจจริง ปัญหาเรื่องระเบียบการปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมาย หรือช่องทางที่พึงมีพึงเป็น

เรื่องใบเอกสารรับรองบุตร โดยมีทั้งที่ให้และไม่ให้โดยใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่แบบไม่ทัดเทียมกัน แม้ว่าจะมีการแก้ปัญหาดังกล่าวแล้ว ไม่ว่าจะทำนิติกรรมใด ๆ ก็มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะไม่ใช่มาจากการไม่มีสัญชาติไทย อาทิ การทำใบขับขี่ต้องมีการแสดงหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชนไทย ซึ่งทำให้ไม่สามารถขอออกใบขับขี่ได้ ระบบแบบนี้ทำให้เห็นว่าแนวทางการพิจารณาเรื่องบัตรต่าง ๆ เรามีบัตร ๒ ประเภทเท่านั้น คือ บัตรประชาชนไทย และบัตรสำหรับคนต่างด้าว โดยมีเลขทะเบียนกำกับ ในบัตรทุกใบมีสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน แต่อาจจะมีประเด็นสิทธิปลีกย่อยอื่นๆ ต่างกันออกไป

สรุป (๑) อยากให้ “ตัวเลข” นิ่ง โดยเฉพาะในส่วนของกลุ่มของ “คนไทยพลัดถิ่น” เราต้องสร้างความเชื่อมั่นในตัวของเรา เพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าใจ และทำงานร่วมกับเราได้ (๒) ในส่วนเรื่องการอพยพเข้ามาด้วยภัยทางเศรษฐกิจ หากพิจารณาแล้วยัง

สามารถทำกินในฝั่งประเทศเดิมได้ อยากให้ทำกินไป การเมืองการปกครองของประเทศมาตลอดจนการเมืองการปกครองของประเทศไทยก็อ่อนไหว โดยหลักคิดการพัฒนาทางการค้าขายแดน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นจริงในการพัฒนาสิทธิของเราด้วยกัน

๓.ประสบการณ์ไทยพลัดถิ่น มุมมองของราษฎรในพื้นที่

โดย..นายนิวัฒน์ เทียนสี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่๗ ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ เป็นหมู่บ้านชายแดน มีคนไทยพลัดถิ่นประมาณ ๑,๐๐๐ คน มี ทร.๑๓ ประมาณ ๓๐๐ – ๔๐๐ คน และไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนใดๆ เลยอีกจำนวนหนึ่ง (๑) จะมีแนวทางช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนใด ๆ เหล่านี้ได้อย่างไร เนื่องจากที่ผ่านมามีการทำบันทึกประวัติคนไทยพลัดถิ่นเท่านั้น นอกจากนั้นเด็กที่เรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้วไม่ต้องการศึกษาต่อเนื่องจากไม่ได้รับสิทธิใดๆ เลย ปัจจุบัน อ.บางสะพาน เป็นแหล่งผลิตเหล็ก แต่คนบางสะพานไม่สามารถเข้าเป็นแรงงานในบริษัท ต่างๆ ได้ นอกจากนั้นการถือครองที่ดินทำกินต่างๆ ก็ไม่สามารถได้เอกสารสิทธิได้ ทำให้ไม่สามารถขอรับสิทธิตามโครงการต่างๆ ของรัฐได้(อาทิ โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน) (๒) การเรียกเก็บเงินของอาสาสมัคร หรือบุคคลที่อ้างตนว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ทำงานในพื้นที่ โดยการขอรับเงินจำนวนหนึ่ง(คนละ ๑๐๐ บาท) (๓)ปัจจุบันมีคนไทยพลัดถิ่นประมาณ ๗๖ คน ที่รอรับสิทธิการแปลงสัญชาติไทย โดยมีมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้สัญชาติไทย โดยยังมีเงื่อนไขต่าง ๆ (อาทิ การกระทำความผิดอาญา) ที่ต้องรอตรวจสอบประวัติบุคคลอีกครั้ง (๔) การยัดบัตรทอง ๓๐ บาทรักษาทุกโรค ของโรงพยาบาลในพื้นที่ สำหรับผู้ที่เป็นไทยพลัดถิ่น

ตอบ การทำบัญชีครัวเรือน เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญที่เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในการสำรวจ โดยปัญหาเรื่องการปลอมแปลงลายมือชื่อ หากจะดำเนินคดีก็เป็นการทำผิดทางอาญา ในส่วนของการช่วยเหลือผู้ที่จบการศึกษาให้สามารถมีโอกาสประกอบอาชีพ(ทำงาน)ตามความรู้ความสามารถ ประเด็นนี้อยู่ที่หากพิจารณาตามเอกสารที่มีหรือถืออยู่ ย่อมเป็นไปได้ที่จะได้รับการพิจารณาให้เข้าทำงาน ประเด็นนี้ยังไม่มีมีการแก้ไขปัญหาคือเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติแบบลุ่มอล่วย หรือใช้หลักคิดทางมนุษยธรรมเท่านั้น

ส่วนประเด็นการเรียกเก็บเงิน ขอยืนยันว่ามีใช้การกระทำของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากที่ผ่านมาการทำงานดังกล่าว

โดย...นางฉอ้น วิไลลักษณ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ต.สิงขร อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์

ปัญหาเรื่องการเรียกรับเงินของคนไทยพดถิ่นเกิดขึ้นมาตลอดระยะเวลานาน โดยที่ผ่านมามีความพยายามทำความเข้าใจกับชาวบ้านในพื้นที่ตลอด แต่เนื่องจากความคาดหวังต่างๆ มีมาก หลายๆ ครั้งทำให้ชาวบ้านถูกหลอกโดยบุคคลที่ต้องการแสวงหาประโยชน์มาโดยตลอด โดยเฉพาะช่วงสถานการณ์ที่เกิดการประชุมของหน่วยงานรัฐ กับชาวบ้านเรื่องเกี่ยวกับการออกบัตรประจำตัวประชาชน ก็จะสวมรอยกับสถานการณ์ดังกล่าวมาโดยตลอด

ที่ผ่านมาปัญหาเรื่องความไม่เชื่อใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ปกครองในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านไม่เชื่อว่า “ผู้ใหญ่บ้านจะสามารถดำเนินการช่วยเหลือเรื่องบัตรประจำตัวประชาชนได้” ผู้มีบัตรสีเหลืองขบ่นำเงินในพื้นที่บ้านหมู่ที่ ๖ ต.สิงขร มีทั้งหมด ๘๖ ราย

ตอบ ตอนนี้คำตอบเดียวคือ ผู้ที่มีฐานะทะเบียนแล้วยังพอจะมีโอกาสในการได้รับบัตรประจำตัวประชาชน กระบวนการพิจารณาเรื่องบัตรประจำตัวประชาชนจะมีหลายขั้นตอน การตรวจสอบ การเสนอให้รัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ การประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งก็ใช้ระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร

นานาชาติศนะเกี่ยวกับไทยพลัดถิ่น : ถิ่นพลัดไทย

นันททัศนะเกี่ยวกับไทยพลัดถิ่น : ถิ่นพลัดไทย

ในการสัมมนาได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาของไทยพลัดถิ่น จากทัศนะของผู้เข้าร่วมสัมมนากลุ่มต่างๆ กล่าวคือ

๑.ทัศนะของไทยพลัดถิ่น กลุ่มนี้ให้ความเห็นว่าคนส่วนใหญ่มองคนไทยพลัดถิ่นในแง่ลบ เช่น ไร้ใจไม่ได้ – โกง ปัญหาต่าง ๆ ที่เขาพบในการดำเนินชีวิตทุกวันนี้ได้สะท้อนออกมาสรุปได้ดังนี้

การปกครอง

- การจดทะเบียนสมรส เจ้าหน้าที่ไม่ยอมจดทะเบียนให้
- ไม่ได้รับสิทธิการแจ้งเกิด ทั้งที่มี พ.ร.๑๔ ดังนั้น จึงไม่มีเอกสารอะไรเลย, เด็กที่เกิดถูกระบุว่าเป็นสัญชาติ พม่า และการแจ้งเกิดให้เป็นบุตรของคนที่มิบัตรประชาชน (ฝากชื่อ) ไม่มีสิทธิขึ้นทะเบียนคนจน ไม่มีเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ (มีแต่รูปถ่ายหมู่ที่ถ่ายกันเอง)
- มีบัตรแล้ว แต่เมื่อหมดอายุก็ไม่สามารถต่ออายุได้ เช่น ใบขับขี่ บัตร ๓๐ บาทรักษาทุกโรคบัตรทอง อนามัย และโรงพยาบาล ยึดคืน
- ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เกิดแหล่งชุมชนแออัด
- ไม่มีหลักประกันในการถือครองทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน, รถยนต์ จึงทำให้เกิดปัญหากับตัวแทนในการถือครอง

การศึกษา

- บางโรงเรียนได้เรียนแต่ไม่ได้รับวุฒิบัตร, เรียนได้ไม่เกิน มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และได้รับวุฒิบัตรแต่ระบุว่า “ใช้สิทธิไม่ได้” บางพื้นที่ไม่รับเข้าเรียน

การประกอบอาชีพ

- คนทำไร่ทำสวน ราคาพืชผลผลิต คนที่มีบัตรได้มากกว่าคนไทยพลัดถิ่น (บางชนิด) และไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ เช่น การจำหน่ายผลผลิตถูกหลอกลวงบ่อย
- กรรมกร, รับจ้างได้รับค่าแรงไม่เท่าเทียม, ได้งานที่คนไทยมีบัตรไม่ค่อยทำ, ถูกโกงค่าแรง แต่ไม่มีสิทธิต่อสู้, ฟ้องร้อง, ผลิต “กะปิ” (ประกอบอาชีพส่วนตัว) ราคาขึ้นอยู่กับฤดูกาล
- การทำทะเบียนแรงงานต่างด้าว
- ชาวบ้านส่วนใหญ่รู้แต่ไม่ไปทำ เพราะต้องยอมรับว่าเป็นพม่า แต่จะทำเพื่อให้มีสิทธิในการทำบัตรประกันสุขภาพ

สิทธิที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ : สุขภาพ การศึกษา

- บางพื้นที่ผู้ใหญ่บ้านไม่เข้าใจปัญหาของคนไทยพลัดถิ่น

การเดินทาง

-ไม่สามารถออกนอกพื้นที่ได้ เพราะจะถูกจับ ควบคุมตัว และถูกผลักดันออกนอกประเทศ(เนื่องจากเข้าใจว่าเป็นพม่า) และเจ้าหน้าที่ไม่ติดต่อประสานงานกับ มหาดไทย และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ไม่มีการเช็ครายชื่อก่อน)

- ตำรวจไม่มีความเข้าใจเรื่อง “คนไทยพลัดถิ่น” ซึ่งไม่ใช่คนต่างด้าว
- การออกนอกพื้นที่โดยมิได้รับอนุญาต จะถูกจับกุมเนื่องจากไม่มีบัตรประจำตัว
- ทำใบขับขี่ไม่ได้ ทำให้มักถูกจับในข้อหา “ไม่มีใบขับขี่”
- การจำกัดการออกนอกพื้นที่ไม่สอดคล้องกับอาชีพที่ต้องเดินทาง
- คนไทยพลัดถิ่นไม่รู้ระเบียบเกี่ยวกับการทำประกอบอาชีพ เช่น ใบอนุญาตทำงาน

การรักษาพยาบาล

- บัตรทอง อนามัยและโรงพยาบาลถูกยึดคืน
- ไม่มีสิทธิได้รับบัตร ๓๐ บาทรักษาทุกโรค
- โรงพยาบาลไม่รับรองการเกิดของบุตรให้
- อยู่ไม่เป็นที่ เข้า/ออก บ่อย (หลักลอย) และนำโรคติดต่อเข้ามาในพื้นที่

ธุรกรรมการเงิน

- ฝากเงินธนาคารเองไม่ได้ (ต้องอาศัยเครือญาติเปิดบัญชี) ทำให้ใช้วิธีการซื้อทอง และก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นกันเอง

- ถูกข่มขู่ เอาไรต์เอาเปรียบจากผู้มีอิทธิพล
- บวชไม่ได้ (ไม่มีสิทธิได้รับใบสุทธิ)

การสำรวจ แสดงตัว

- ชาวบ้านพร้อมจะแสดงตัวหากมีการสำรวจ
- แต่อาจจะทำให้เกิดปัญหาการเข้ามาของคนจากฝั่งพม่า
- ชาวบ้านมีโอกาสดังกล่าว เนื่องจาก ถูกจับอยู่ หรือ ออกไปนอกพื้นที่

๒. ทักษะของภาครัฐ-ราชการ

- ปัญหาระดับชาติ, ความมั่นคง
- การติดต่อสื่อสาร (อยู่ระหว่างการแก้ไข)
- มีคนบางกลุ่มชอบอ้างว่า คนพลัดถิ่นไม่มีสิทธิ ไม่ต้องสนับสนุน
- มี เด็กผี คือ เพื่อบริหารงบประมาณในการจัดการศึกษา
- มีศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนไทยพลัดถิ่นที่ อ.บางสะพาน แต่ไม่สามารถออกเอกสารการจบการศึกษาได้ (เป็นข้อบังคับของรัฐเพื่อให้เป็นไปตามการควบคุม) จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้ทุกคนอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นร่วมกัน

- สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับท้องถิ่น จะแก้ไขปัญหาก็อย่างต้องได้สัญชาติไทย
- ปัญหาการเข้ามาภายหลัง เจ้าหน้าที่รัฐต้องตรวจสอบหลักฐาน
 - เด็กบางคนหยุดเรียนกลางคัน สาเหตุจากคุณครู เพื่อน และตัวเด็กเอง
 - คนบางกลุ่มมีทัศนคติ ดูถูกคนไทยพลัดถิ่น
 - กระบวนการแปลงสัญชาติ ใช้เวลานานมาก
 - ยังมีทัศนคติว่า ถูกก้าวข้ามชั้นความเป็นคน ลดคุณค่าตนเอง
 - ไม่มีความชัดเจนของคำสั่ง ไม่กล้าปฏิบัติ
 - ไม่สามารถแจกจ่ายของพระราชทานได้ เพราะหลักฐานไม่ครบ เช่น ไฟไหม้บ้าน
 - มีคนแอบแฝงเข้าประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาความมั่นคง
 - กศน. จะรับบุคคลเข้าเรียนได้เมื่ออายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ไม่สามารถรับได้ทุกคน
 - บุคลากรไม่พอ
 - นโยบายรัฐกับชาวบ้านเป็นคนละแนวทาง
 - ข้อมูลไม่นิ่ง (ข้อมูลประชากร)
 - ระบบการออกบัตรประชาชน ไม่เชื่อระบบข้อเท็จจริง ความมั่นคงมองถึงพฤติกรรมของบุคคลด้วย (พฤติกรรมอันตรายมากกว่าความเป็นไทย)
 - รัฐบาลเชื่อข้อมูลของสภาความมั่นคงมาก
 - ชาวบ้านที่เฝ้าตั้งแต่เรื่องบัตรประชาชน ต่างจากถิ่นอื่น คำนึงเรื่องสิทธิ เช่น สิทธิทำกิน สิทธิการศึกษา สิทธิในการเดินทาง
 - เผยแพร่ต่อสาธารณชนให้ทราบปัญหาคนไทยพลัดถิ่น
 - ชาวบ้านไม่ได้ต้องการแปลงสัญชาติ แต่ต้องการคืนสัญชาติ
 - กระบวนการให้ความรู้ต่าง ๆ ไม่เข้มข้น
 - สภาความมั่นคงยังทำงานต่อเนื่องตลอดเวลา

๓. แนวทางการแก้ไขปัญหา จากทัศนะของทุกคนที่เข้าร่วมสัมมนา

- ใช้เลข ๑๓ หลัก จึงมีการได้เข้าศึกษาและได้รับเอกสารสำคัญ
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดำเนินการอย่างเป็นทางการที่ชัดเจน
- ร่วมทำกิจกรรมภายในท้องที่ ภาพถ่ายการร่วมกิจกรรมจังหวัด อำเภอ : ทำตัวเราให้ชัดเจนถึงความเป็นคนไทย
- ปฏิบัติกันอย่าง อ้อมคน อ้อมใจ
- ยืนอยู่อย่างภาคภูมิใจของความเป็นคนไทยพลัดถิ่น
- ร่วมกันคัด – ดูแล การยืนยันความเป็นไทย
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหา (จับมือกันเพื่อแก้ปัญหา)
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กำหนดยุทธศาสตร์เรื่องคนไทยพลัดถิ่นอย่างไร? อาจวางยุทธศาสตร์ร่วมกับสภาความมั่นคง ฯลฯ ดำเนินการอย่างมีกระบวนการตามขั้นตอน เพิ่มช่องบุคคลที่ ๑๗ คืนสัญชาติ ฟังตนเอง จับกลุ่ม

๑. การถูกจับกุม เนื่องจากออกนอกจากพื้นที่
๒. การเคลื่อนย้ายคนเข้า-ออก (การทำทะเบียนควบคุม)
๓. ข้อมูลไม่นิ่ง
๔. ทศนคดีต่อหน่วยงาน
๕. โรคระบาด / ติดต่อ
๖. การศึกษา
๗. การติดต่อสื่อสาร
๘. ไม่สามารถรับการช่วยเหลือ / เสี่ยงสิทธิในการช่วยเหลือจากรัฐ
๙. กระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอ
๑๐. ความเข้าใจว่าชาวบ้านต้องการเฉพาะบัตร
๑๑. เจ้าหน้าที่ไม่ยอมจดทะเบียนสมรสให้
๑๒. หลักประกันในการถือครองทรัพย์สิน
๑๓. ราคาผลผลิตไม่ได้รับความเป็นธรรม
๑๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานงานกัน
๑๕. ปัญหาเกี่ยวกับธุรกรรมการเงิน
๑๖. ถูกข่มขู่ / เอาไรต์เอาเปรียบ / หลอกลวง

จากที่กล่าวมาสรุปปัญหาด้านสิทธิของคนไทยพลัดถิ่น/ถิ่นพลัดไทย ดังนี้

๑. สิทธิการประกอบอาชีพ๒. สิทธิการเกิด — การศึกษา - การรักษาพยาบาล๓. ปัญหาระดับชาติ “ความมั่นคง”๔. ไม่มีความชัดเจนของคำสั่ง / กระบวนการแปลงสัญชาติใช้เวลานาน๕. หน่วยงาน / รัฐ ไม่เชื่อมั่นข้อมูลของชาวบ้าน๖. สิทธิการขึ้นทะเบียนคนจน๗. สิทธิเรื่องการเดินทาง

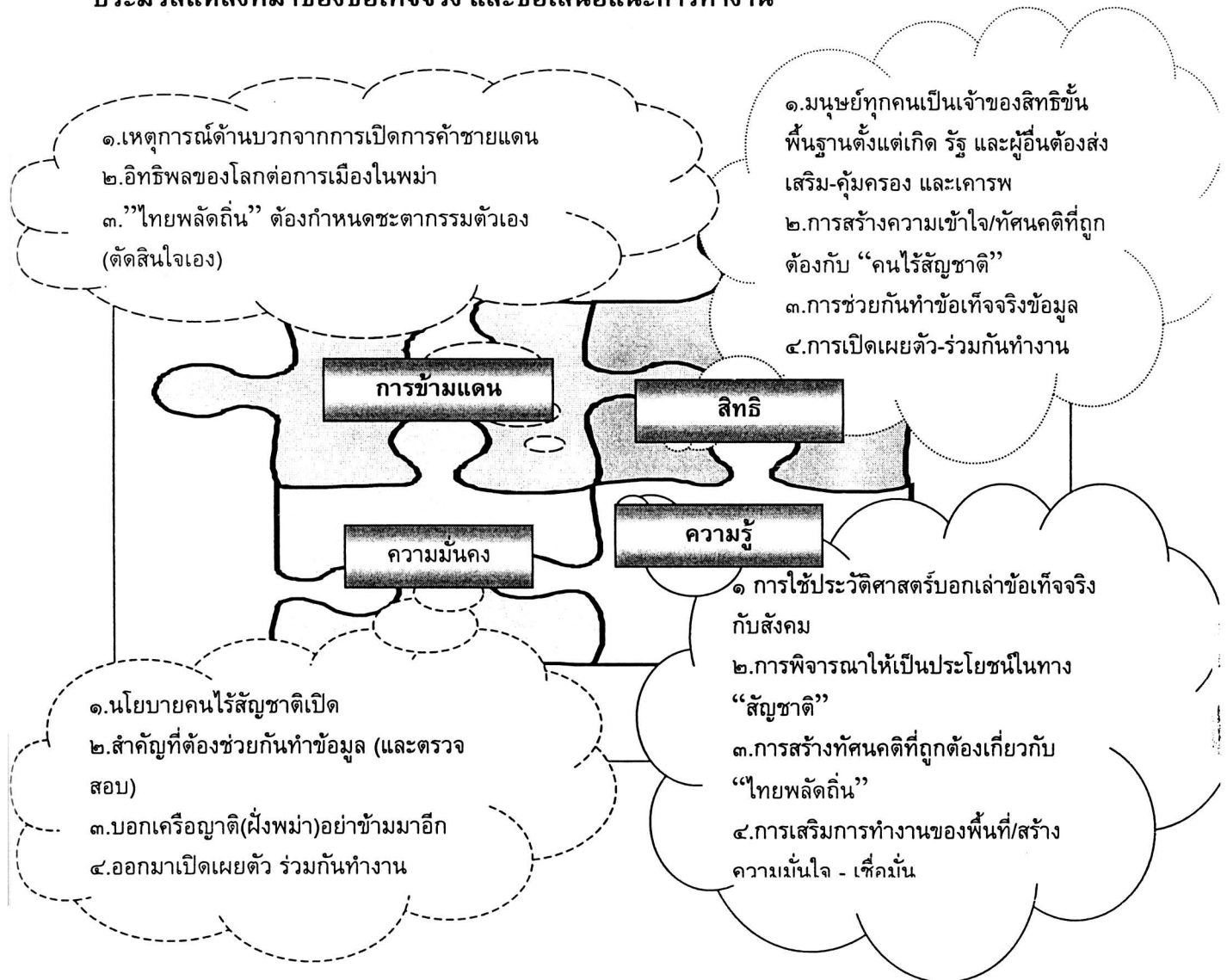
ความเข้าใจกฎหมาย/สิทธิเบื้องต้น

โดย นายสุรพงษ์ กองจันทึก จากสภานายความ

รัฐมองเราว่าเป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เชื้อสายไทย นั้นหมายถึง รัฐเชื่อว่า “คนไทยพลัดถิ่น” มีเชื้อสายไทย นั้นหมายถึง กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตประเทศไทย ติดกับประเทศพม่า ในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยดินแดนเหล่านี้ตกเป็นของประเทศอังกฤษ และมีการติดค้างของคนไทยในพื้นที่ส่วนนั้น ทำให้คนไทยเหล่านั้นไม่ได้อพยพกลับเข้ามาในพื้นที่อีกครั้ง

มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ให้สิทธิการอยู่อาศัยชั่วคราว การเข้ามาของบุคคลโดยทั่วไปหากเป็นบุคคลภายนอกประเทศ ก็ให้สันนิษฐานว่าเป็น “บุคคลต่างด้าว”

ประมวลแหล่งที่มาของข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะการทำงาน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ
การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของ “ไทยพลัดถิ่น”

“จัก มัวกลัวไปใย ไทยพลัดถิ่น รวมพลังทั้งสิ้นสู้ปัญหา
เลิกระบ่น เลิกท้อ เลิกต่อว่า จงเดินหน้าทวงสิทธิ์ ความเป็นไทย
สามัคคีรวมพลังให้เป็นหนึ่ง เรียนรู้ฟังตนเอง เก่งเคลื่อนไหว
แก้ปัญหาด้วยปัญญา พาก้าวไกลถึงหลักชัย วันหนึ่ง ซึ่งต้องมี

อวยพรฯ กศน. ประจวบฯ
วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๘

บทสรุปและข้อเสนอแนะ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของ "ไทยพลัดถิ่น"

"๗ ปีสร้าง ๗ ปีเสริม" การก่อร่าง-สร้างสิทธิของไทยพลัดถิ่น ระนอง-ชุมพร-ประจวบฯ : ประสพการณ์ของกลุ่มคนชายขอบในพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างประเทศ*

เมื่อเอ่ยถึง "ไทยพลัดถิ่น" ทั่วๆ ไปมักนึกไปถึงคนไทยที่เดินทางออกจากถิ่นฐานบ้านเกิดไปใช้ชีวิตในพื้นที่ต่างบ้านต่างถิ่นที่ไม่ใช่แผ่นดินแม่(มาตุภูมิ) เช่น คนไทยในสหรัฐอเมริกา หรือแม้แต่คนไทยอีสาน-เหนือ-ใต้ ที่เข้ามาตั้งรกรากอาศัยชีวิตรอดในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานครนี้ แต่อีกความหมายหนึ่งของ "ไทยพลัดถิ่น" กลับหมายถึงกลุ่มคนที่เคยอยู่อาศัยในดินแดนส่วนหนึ่งของรัฐไทย แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเส้นกันเขตแดนทำให้เกิด "สถานะของบุคคล" แบบต่างกรรม ต่างวาระ ซึ่งย่อมนำมาสู่การดำรงชีวิตของกลุ่มคนเหล่านี้ต่างกันออกไป

การทบทวนมิติการทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนชายขอบตามแนวชายแดนของประเทศ อาศัยการวิเคราะห์ในหลายๆ ด้านเพื่อประกอบกับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เคารพต่อสิทธิมนุษยชนของบุคคล โดยมุมมองเชิงสรุป คือ (๑)มุมมองด้านประชากรและการตั้งถิ่นฐานแล้ว ปรากฏการณ์คนพลัดถิ่นเป็นปรากฏการณ์สากลที่เกิดขึ้นจากการที่คนจำเป็นต้องเดินทาง หรือใช้ชีวิตในพื้นที่ต่างถิ่น ต่างแดนกับแผ่นดินเกิด อันอาจจะเนื่องมาจากความจำเป็นตั้งรกรากเพื่อแสวงหา "ความมั่นคงของชีวิต" ทั้งจากการหนีภัยจากการประหัตประหาร หรือสงครามความไม่สงบในแผ่นดินแม่ของตนในช่วงขณะหนึ่ง หรือแม้แต่การอพยพหนีภัย "ความยากจน" (๒)มุมมองด้านความมั่นคงของรัฐ และความมั่นคงของชีวิต ก็มีการกล่าวถึงคนพลัดถิ่นในลักษณะบุคคลที่ถูกสันนิษฐานว่ามีผลประโยชน์ของรัฐเจ้าของดินแดน ซึ่งอาจจะมีผลต่อความมั่นคงของรัฐ หากนิยามเรื่อง "ความแตกต่างของแนวคิดทางการเมือง หรือการแย่งชิงทรัพยากรต่างๆ" แต่หากมองในมุมมองที่บูรณาการ "ความมั่นคง" ของรัฐกับชีวิตมนุษย์เข้าด้วยกัน ก็อาจจะปฏิเสธได้ว่า "การได้มาซึ่งความมั่นคงของชีวิตมนุษย์ ก็คือการได้มาซึ่งความมั่นคงของรัฐ" และ (๓)มุมมองด้านมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน โดยพื้นฐานก็คือ ความเชื่อที่ว่า "มนุษย์ทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตอยู่รอดแบบมีมาตรฐานของการใช้ชีวิตแบบมนุษย์โดยทั่วไป" มุมมองแบบนี้อาจจะมองว่าเป็นนักบุญที่ใช้แนวคิดแบบมนุษยธรรมเป็นแกนนำในการบอกกล่าว โดยขาดพื้นฐานการคิดบนฐานของความเป็นจริง

เมื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าวแบบจริงจังโดยถอด/ละกรอบคิด "มายาคติ" หรือ "ความเชื่อ/ทัศนคติที่ผิดพลาด" แล้วแนวคิดหลักๆ ทั้ง ๓ ด้านดังกล่าวข้างต้น ต่างช่วยสร้างสมดุลให้กับ

* เก็บความ และเรียบเรียงจากการสัมภาษณ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ "สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น : สิทธิและข้อเท็จจริง" ระหว่างวันที่ ๖-๗ มกราคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมหาดทอง จ.ประจวบคีรีขันธ์ และการถอดประสบการณ์การทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนชายขอบระหว่างประเทศของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และคณะอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย โดยนำเสนอเป็นบทความเพื่อรณรงค์เพื่อทำความเข้าใจสิทธิมนุษยชนของคนชายขอบในพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างประเทศ

กระบวนการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตชายขอบระหว่างพรมแดนของประเทศกับการใช้ชีวิตร่วมกับชีวิตอื่นๆ ในสังคมของรัฐเจ้าของดินแดน

ด้วยการทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนไทยพลัดถิ่นใน ๓ จังหวัด ชุมพร ระนอง และประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ โดยส่วนหนึ่งของพัฒนาการแนวคิด ประสบการณ์ต่างๆ ก็เป็นคุณูปการจากพัฒนาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ให้สิทธิ ให้เสียง และพื้นที่ของการแสดงออกของกลุ่มคนเหล่านี้อยู่บ้าง โดยผ่านแนวคิดหลักๆ ทั้ง กระบวนการมีส่วนร่วม ความมั่นคงของชีวิต ความมั่นคงทางวัฒนธรรม และสิทธิมนุษยชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ "สิทธิชุมชนกับคนไทยพลัดถิ่น : สิทธิและข้อเท็จจริง" ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด เมื่อวันที่ ๖ - ๗ มกราคม ๒๕๔๘ ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงเป็นบทเรียนสำคัญหน้าหนึ่งของการพัฒนาแนวคิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยที่ชาวบ้านในกลุ่มไทยพลัดถิ่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เรียนรู้ร่วมกันจนมีบทบาทสรุปของการก่อร่าง-สร้างสิทธิของไทยพลัดถิ่น ระนอง-ชุมพร-ประจวบคีรีขันธ์ พอจะบอกเล่า เรียบเรียงนำเสนอผ่านกลุ่มความคิด และข้อสรุปภาคปฏิบัติได้ดังนี้

ระนาบคิดที่ ๑ "ถิ่นพลัดไทย หรือไทยพลัดถิ่น": ปฏิบัติการย้าย "คน" และ "ถิ่น" ของชีวิต

ประเสริฐ อินทร์จักร ประธานเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด(ระนอง-ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์) ย้อนหลังความทรงจำของไทยพลัดถิ่นในประเทศไทยว่า "ตนเองเป็นคนไทยพลัดถิ่นบ้านคลองจรเข้ มีปัญหาทั้งการศึกษา การทำงาน การออกเดินทาง การแจ้งเกิด-ตาย ไม่ได้รับการรับรองสิทธิต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับ "คนไทยถูกต้อง" ปัญหาเหล่านี้เกิดมานานหลายสิบๆ ปี แต่เราก็ขอให้หน่วยงานรัฐบาลช่วยเหลือแก้ไขปัญหามาโดยตลอด เราไม่รวมตัวหรือคิดช่วยเหลือกันในการทำงานจริงๆ จนกระทั่งเรามีปัญหาต่างๆ มากขึ้นเรื่อยๆ จึงรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือกันเอง และช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานรัฐ และเอกชน

ปี ๒๕๔๑ ไทยพลัดถิ่นในจังหวัดระนองจึงเริ่มร่วมกันแก้ไขปัญหามา โดยเริ่มจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อพัฒนาประสบการณ์การทำงาน และการช่วยเหลือกันในเรื่องอื่น หลังจากนั้นก็เริ่มมีการทำงานเรื่องข้อมูลของกลุ่มไทยพลัดถิ่นในพื้นที่อำเภอต่างๆ จนกระทั่งปี ๒๕๔๓ กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นก็ได้เข้าร่วมร่างนโยบายกำหนดกรอบการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยการประสานงานกับพี่น้องไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ และองค์กรพันธมิตร และในเดือนมกราคม ๒๕๔๖ เครือข่ายไทยพลัดถิ่นก็เสนอข้อเสนอนโยบายต่อภาครัฐร่วมกัน โดยสรุปคือ (๑)ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙" (๒)การตั้งคณะกรรมการร่วม

^๖ ความเข้าใจจากคำอธิบายของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ระบุว่า การกำหนดสถานะของบุคคลโดยการเดินทางเข้าประเทศไทย ในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ทำให้เกิดสถานะบุคคล ๒ ลักษณะ ได้แก่ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า คือ ชนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่อยู่ในประเทศพม่าแต่มีเชื้อสายพม่า เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ก่อนวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ และมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ กำหนดสถานะให้ถือบัตรประจำตัวสีชมพู และผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า คือ กลุ่มคนจากพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองมาหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ได้รับการผ่อนผันให้อยู่อาศัยชั่วคราว โดยยังมิได้กำหนดสถานะบุคคล ถือบัตรประจำตัวสีส้ม และสีม่วง

หลายฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของ "คนไทยพลัดถิ่น" อาทิ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้แทนคนไทยพลัดถิ่น โดยขอให้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลเป็นมาตรการระยะยาว และ(๓)การดำเนินการแก้ไขปัญหที่ส่งผลต่อการสิทธิหรือละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในระยะเร่งด่วน อาทิ การออกใบวุฒิบัตรทางการศึกษาสำหรับคนไทยพลัดถิ่นที่เข้ารับการศึกษาในระดับต่าง ๆ การสามารถเดินทางทั้งในและนอกพื้นที่ การไม่ถูกรีดไถจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือผู้ที่ต้องการแสวงหาประโยชน์ การจดทะเบียนสมรส การแจ้งเกิด การเดินทาง และการถือครองอสังหาริมทรัพย์

พรพิมล ตรีโชติ นักวิจัย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้คร่ำหวอดกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-พม่า ให้ภาพการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนในแนวชายแดนของ ๒ ประเทศว่า เส้นพรมแดนไทย-พม่ากว่า ๔๐๐ กิโลเมตร มีช่องทางข้ามแดนตามธรรมชาติมากกว่า ๑๐๐ ช่องทางที่กลุ่มคนในแนวชายแดนใช้ร่วมกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ดังนั้นหากสำรวจจริงๆ ก็พบว่า คนใน ๒ ฝ่ายชายแดนของประเทศไทย-พม่าล้วนมีจุดเกาะเกี่ยวกันของความเป็นเครือญาติ และกลุ่มชาติพันธุ์ การเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนในแนวชายแดนของรัฐ จึงเป็นปรากฏการณ์ทั่วโลก โดยปัจจัยหลักๆ ของการอพยพอาจจะมาจากการหนีภัยทั้งทางธรรมชาติ และภัยจากการฝีมือของมนุษย์ ทั้งสงคราม และการทารุณกรรม

การข้ามไปมาระหว่างประเทศ จะยังคงเป็นเรื่องธรรมชาติของความสัมพันธ์ของกลุ่มคน หากรัฐยังไม่มีปัญหาหรือข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร เมื่อภาวะการถือครองหรือการใช้สรรทรัพยากรมาถึงจุดตึงตัว รัฐทำหน้าที่พิจารณาจัดสรรสิทธิในการถือครองทรัพยากรเพื่อให้พลเมืองของรัฐ และรัฐสามารถอยู่ได้บนพื้นฐานความมั่นคง ทำที่ของรัฐต่อบุคคลที่เข้าเมืองโดยการย้ายถิ่นฐานจึงเริ่มแข่งกร้าว ไม่อ่อนไหว อ่อนโยนเหมือนสมัยดั้งเดิม

คนที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จึงมีมาตรการทำโทษ และควบคุม โดยวิธีการต่าง ๆ ปรากฏการณ์ "คนพลัดถิ่น" หรือ "คนถือบัตรสีต่าง ๆ" ก็คือ มาตรการหนึ่งที่รัฐใช้ในการระบุสถานะ และกำหนดสิทธิต่าง ๆ บุคคลที่ตกอยู่ในดินแดนซึ่งครั้งหนึ่งเคยมีอำนาจอธิปไตยครอบคลุมนอยู่ แต่หลังจากการปักปันเขตแดนของรัฐ การแบ่งปันพื้นที่ชายแดนของรัฐไทย-พม่าทำให้รัฐไทยเสียดินแดนส่วนหนึ่งให้กับพม่าซึ่งสมัยนั้นก็คือ อาณานิคมของสหราชอาณาจักรอังกฤษ ทำให้ประชาชนที่เคยเป็นคนไทยถูกผูกโยงเข้ากับอำนาจอธิปไตยของรัฐใหม่ที่เป็นเจ้าของดินแดน การข้ามกลับเข้ามายังประเทศไทยอีกครั้งของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว กลุ่มคนเหล่านั้นก็ต้องถูกกรอบอำนาจของรัฐที่แข่งกระด้างกำหนดสถานะให้ใหม่ ที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้เท่าเทียมกับพลเมืองของรัฐ

การนำเสนอเรื่องการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๑๙ อาจจะยังต้องใช้เวลาในการดำเนินการต่าง ๆ ค่อนข้างมาก การดำเนินการที่ต้องควบคู่ไปแบบมีอาจหลงลืมได้ก็คือ การกำหนดกระบวนการภาคปฏิบัติที่ชัดเจน จะเป็นการช่วยเยียวยาให้ได้ในระยะแรก การเคลื่อนไหวของเครือข่ายไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด ทำให้เกิด

การต่อรองเพื่อ "เอาชีวิตรอด" ทั้งการขอสิทธิในการเดินทางไปทำกิน เราต้องพยายามหลุดพ้นจากการการถูกแยก หรือให้ความหมาย "เป็นอื่น" โดยการลุกขึ้นมาทำงานกับเพื่อนคนไทยพลัดถิ่น บอกกล่าวว่า "ตนเองเป็นไทยพลัดถิ่น" ที่มีความมั่นใจความเชื่อมั่นในการอยู่และใช้ชีวิตร่วมกัน

จิรวุฒิ เสนาคำ และสิริพร สมบูรณ์บุรณะ นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์และมานุษยวิทยา ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาวัฒนธรรมศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สะท้อนข้อเท็จจริง "รัฐกับการจัดการชีวิตและพื้นที่ชายแดนของประเทศ" ว่า คนพลัดถิ่นหมายถึงกลุ่มคนที่กระจายออกจากประเทศมาตุภูมิของตนเองสู่ดินแดนอื่นๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่รัฐมาตุภูมิก็มักจะพิจารณาให้สัญชาติ เนื่องจากความผูกพันและความจงรักภักดีต่อแผ่นดินเกิด นอกจากนั้นในบางประเทศก็ยังได้รับสิทธิการเป็นพลเมืองของรัฐนั้นๆ โดยถูกต้องตามกฎหมายด้วย แต่สำหรับกลุ่มไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ ๓ จังหวัดคือ ระนอง ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ กลับเป็นประเด็นคลุมเครือว่า คนไทยพลัดถิ่นทำไมกลายเป็นประชากรในแผ่นดินแม่ของตน ประเด็นนี้คือ การชวนคิดเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงของเขตแดนประเทศ ตามพรมแดนทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อสิทธิของบุคคลที่อยู่ติดในพื้นที่บริเวณดังกล่าว"

การทำงานในพื้นที่ "คนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ ๓ จังหวัด" มีหน้าตา วัฒนธรรม ผิวพรรณที่เหมือนคนไทย แต่หากมองเรื่องประวัติศาสตร์การเคลื่อนย้าย คือ คนจากฝั่งตะนาวศรีของประเทศพม่า โดยส่วนใหญ่อยู่ที่ อ.ปทิวะ มีชื่อหมู่บ้านหลายๆ บ้านที่เป็นภาษาไทย อาทิ ท่งเสม็ด ท่งโป่ง ตลาดสุหรี และทรายขาว คนกลุ่มนี้เป็นไทยมุสลิม และไทยปักชำใต้ แนวคิดแบบนี้คือ การแบ่งคนตามแผนที่ประวัติศาสตร์แบบชาตินิยม ในส่วนของตะนาวศรีเป็นของไทยตั้งแต่สมัยอาณาจักรน่านเจ้า จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๑ หากมองว่า ช่วงที่เป็นพม่า คือ พระเจ้าตากสิน และหลังจากปี ๒๓๓๖ เป็นต้นมา ในส่วนของการแยกประเทศไทยออกจากประเทศอื่นๆ เราเริ่มมีแนวคิดหลังจากที่อิทธิพลตะวันตกเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งทำให้การข้ามพรมแดนไป-มากลายเป็นเรื่องที่ผิดปกติ

การเป็นไทยพลัดถิ่น หรืออาจจะเรียกว่า "ไทยไม่ปกติ" และ "ไทยไม่สมบูรณ์" คนกลุ่มนี้หากมองทางประวัติศาสตร์ คือ "ประเด็นมาจากการอพยพ" หากมองว่าเป็นการมาจากบริเวณตะนาวศรี ก็เป็นชาวบ้านภูเก็ตร ระนอง และถลาง ในช่วงถูกสงครามในพื้นที่ ประวัติศาสตร์การเมืองการสงครามมีการ "เก็บผักใส่ส้า เก็บข้าใส่เมือง" ดังนั้นกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ตะนาวศรี คือ ไทยมุสลิม หรือไทยมะลิด และไทยปักชำใต้หรือไทยพุทธ วิถีชีวิตก็เหมือนการอยู่ในประเทศไทย คือ การทำนา ทำไร่ และทำสวนสมรม ทั้งสะตอ ลูกเนียง ลูกเหลียง ชมพู่ และใช้ภาษาไทยปักชำใต้

ชุมชนไทยพลัดถิ่นบริเวณฝั่งประเทศพม่า หลายๆ พื้นที่เมื่อถูกกดดันมากทั้งจากการเมืองในประเทศพม่า หรือแม้แต่ภัยทางเศรษฐกิจ ก็ต้องหนีตายมาอยู่ที่ฝั่งมาตุภูมิ ความทุกข์ทนจากการบีบคั้นดังกล่าวทำให้คนส่วนหนึ่งยอมทนอยู่ในภาวะ "ไทยพลัดถิ่น" แบบที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานใดๆ ในพื้นที่มาตุภูมิได้

โดยสรุป "สิทธิและความมั่นคงของชาติ" จะต้องโยงกับความสัมพันธ์ของความเป็นหนึ่งซึ่งไม่มีในความคิดแบบภูมิศาสตร์ หรือการแบ่งแยก เราต้องทำความเข้าใจข้อเท็จจริงเรื่อง"คนที่ถูกพลัดถิ่น" ในแง่มุมต่างๆ ทั้งประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คนไทยพลัดถิ่นต้องกำหนดชะตากรรมของตนเอง คำถามที่ใหญ่กว่านี้ในกรอบคิดการกำหนดนโยบายคือ การคิดถึงองค์ประกอบ หรือคุณสมบัติของคนไทยแบบใดที่จะทำให้บุคคลเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้ หากเราจะแบ่งแยกว่า "วัฒนธรรม-วิถีคิด หรือสำนึกของคนต่อรัฐในการใช้ชีวิตประจำวัน" เราจะสร้างคนหรืออัตลักษณ์ของคนได้อย่างไร เราใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดที่ดีเกี่ยวกับความเป็นไทยที่เคารพ หรือดูแลสิทธิขั้นพื้นฐานของคนได้อย่างไม่แข็งกระด้าง

ระนาบคิดที่ ๒ "ความมั่นคงของรัฐ กับความมั่นคงชีวิต" : ความเป็นจริงของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างประเทศ

ไพโรจน์ พลเพชร เลขาธิการ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) เน้นย้ำรากฐานของ "สิทธิที่เกี่ยวโยงกับความมั่นคงของมนุษย์" ซึ่งจะกลับฐานของแนวคิดความมั่นคงแห่งรัฐแบบสมัยก่อน(เก่า) ว่า ความมั่นคงของชาติ สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม และชีวิต เป็นเรื่องเดียวกัน เนื่องจากการเกิดเป็นมนุษย์ ซึ่งอยู่ร่วมกันในลักษณะที่เรียกว่า "รัฐ" นั้นต้องมีสิทธิขั้นพื้นฐานคือ การมีชีวิตรอด โดยไม่ถูกรังแก หรือทำลายล้างความเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์จึงมีความชอบธรรม และความมั่นคงของชีวิตโดยฐานคิดสิทธิมนุษยชนอยู่แล้วตามธรรมชาติ และเมื่อเริ่มมีชีวิตเป็นมนุษย์ ก็ถือว่า สิทธิการมีชีวิตเกิดขึ้นแล้ว โดยอาจจะยังไม่เกี่ยวกับสิทธิความเป็นพลเมืองของรัฐ ซึ่ง ณ วันนี้ รัฐทุกรัฐในประชาคมโลกต่างมีหน้าที่รับรองสิทธิความเป็นมนุษย์ให้กับบุคคลทุกคนทั้งบุคคลในรัฐ และนอกรัฐ

การเป็น "คนไทยพลัดถิ่น" ถูกกำหนดให้เข้าไม่ถึงสิทธิความเป็นพลเมืองของรัฐ เนื่องจากการเข้ามาในประเทศไทยก่อนหรือหลังวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๐๙ ประเด็นสำคัญคือ ถึงแม้ว่ารัฐจะใช้เป็นการกล่าวอ้างในการมิให้สถานะพลเมืองโดยใช้ระยะเวลาดังกล่าว แต่บุคคลดังกล่าวยังต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในฐานะมนุษย์

ในส่วนของความมั่นคงของรัฐ และความมั่นคงของชีวิต จะเป็นประเด็นเกี่ยวโยงแบบกระทบต่อกันในลักษณะของการพิจารณาเรื่อง "สถานะบุคคล" เมื่อมีแนวคิดเรื่องภัย หรือภาระอันอาจจะเกิดขึ้นจากบุคคลนอกรัฐ ดังนั้นความมั่นคงของรัฐเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการแบ่งแยกดินแดน แต่ก็มิได้ผลกระทบบกับความมั่นคงของชีวิตทางด้าน แนวทางการทางออกที่พึงมีพึงเป็นในวันนี้คือ (๑)การสร้างความร่วมมือในการสำรวจข้อมูลบุคคลเพื่อทำให้เรามีฐานข้อมูลในการทำงาน โดยมีหน่วยงานรัฐทั้งส่วนกลาง และในพื้นที่เป็นเจ้าภาพร่วมกับเครือข่ายไทยพลัดถิ่นอย่างเป็นเรื่องเป็นราว (๒)การสร้างสมองค์ความรู้เกี่ยวกับ "คน" และ "พื้นที่ชายแดนของประเทศ" เพื่อให้การจัดการเรื่องดังกล่าวใช้องค์ความรู้มากกว่าแนวคิดเชิงมนุษยธรรมเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น และประการสุดท้าย (๓)ไทยพลัดถิ่นเองต้องลุกขึ้นมาดูแลชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตัวเองมากยิ่งขึ้น

วีรวัฒน์ ตันปิชาติ ผู้อำนวยการกองความมั่นคงด้านสังคมจิตวิทยา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ แสดงทัศนะของการดำเนินงานเรื่องความมั่นคงของรัฐที่บูรณาการกับแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ว่า เรายอมรับว่าสิ่งที่เป็ผลในปัจจุบันล้วนมาจากเหตุในอดีตทั้งสิ้น ทั้งระบบการจัดการเรื่องเขตแดน การกำหนดแผนที่ต่างยุคต่างสมัย ต่างเหตุผลกัน ทำให้วันนี้เราต้องพิจารณาปัญหาเรื่องสถานะบุคคลกับการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ในหลายกลุ่ม หลายก้อน และเมื่อมาสัมพันธ์กับแนวคิดหลักๆ ของ "ความมั่นคง" ซึ่งส่วนใหญ่ก็อยู่ที่การมองสถานการณ์และแนวคิดของผู้แทนทางการบริหารประเทศที่ได้รับมอบอำนาจจากประชาชนเป็นหลัก

แนวคิดเรื่อง "ความมั่นคงของชีวิต" จึงต้องนำมาใช้ประกอบกับ "ความมั่นคงของรัฐ" โดยผ่านแนวคิดการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปฏิบัติที่เคารพต่อสิทธิมนุษยชน การแก้ไขปัญหาเรื่องสถานะของบุคคลตามแนวชายแดนระหว่างประเทศอย่างกรณีไทยพม่าในวันนี้ เท่าที่ควรช่วยกันก่อนคือ ทำอย่างไรให้ตัวเลขจำนวนคนไทยพลัดถิ่นหนึ่ง ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณามีความเชื่อมั่นในตัวคน และมีทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกันได้ การทำข้อมูลประวัติบุคคลที่ดี น่าเชื่อถือ โดยชุมชนร่วมกันตรวจสอบ และมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานร่วมด้วย ช่วยให้การพิจารณาเรื่องสิทธิหรือสถานะต่าง ๆ เป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

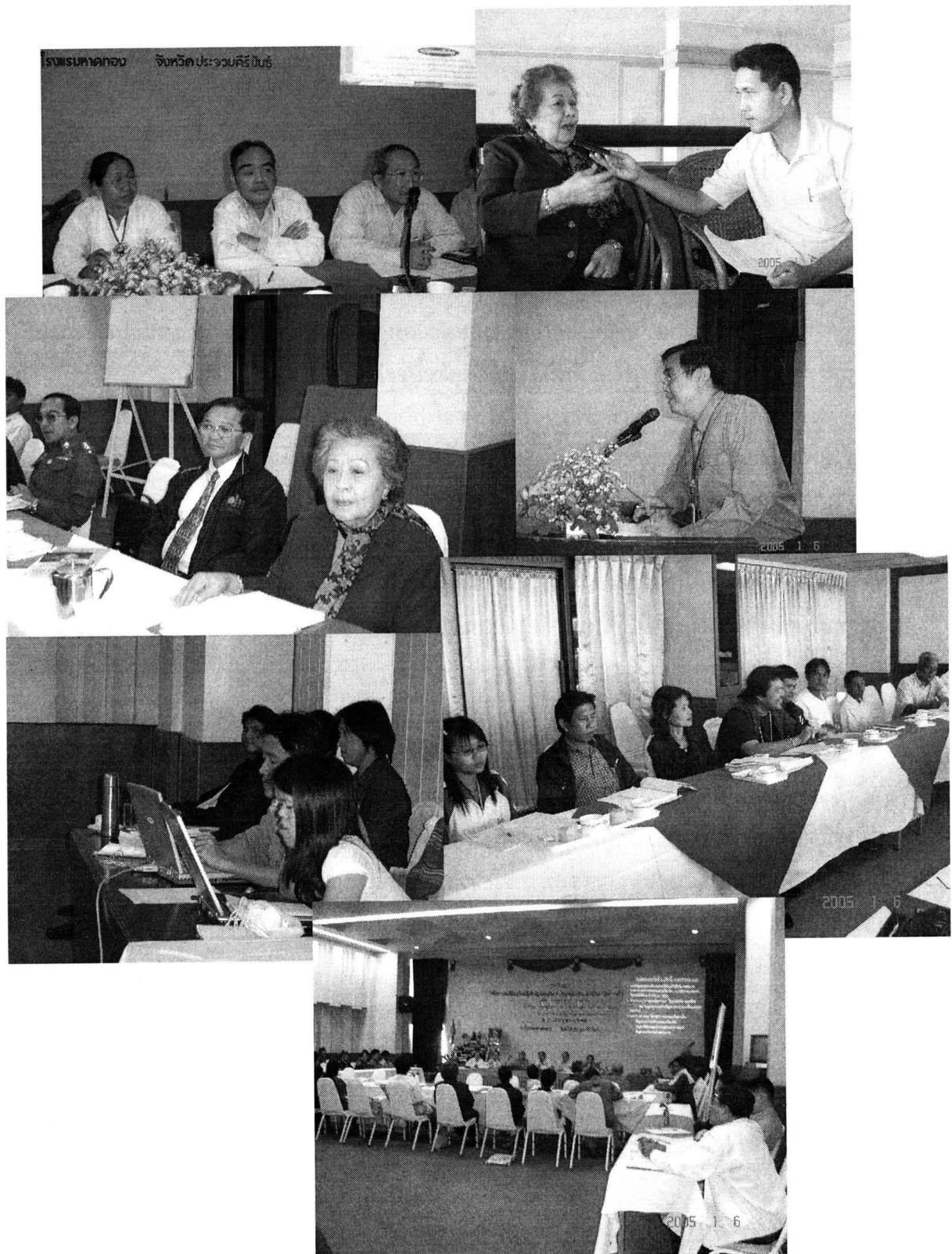
คุณหญิงอัมพร มีสุข กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ สะท้อนประสบการณ์การทำงานกว่า ๓ ปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กับ "กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น" ว่า "เราตระหนักดีว่าชีวิตชายแดนในสมัยหนึ่ง เรียบง่าย มีครอบครัว ชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่ปัจจุบันสภาพการใช้ชีวิตดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปมา ทั้งความจำเป็นในการดำรงชีวิต การพัฒนาตนเอง และการดูแลตัวเองและครอบครัว สังคมมีความหลากหลาย ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี ความคิด ทำอย่างไรชีวิตชายขอบเหล่านี้ จะมีสิทธิในการใช้ชีวิตแบบที่เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิต ทั้งการเมือง การปกครอง หรือการกำหนดชะตากรรมของตนเอง ๓ ปีที่ผ่านมาของการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ได้ทบทวนประสบการณ์มาโดยตลอด การดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยกรณีร้องเรียนต่าง ๆ แบบที่พยายามให้บรรลุผลรายกรณี อาจจะไม่ใช้ทางออกของปัญหาระยะยาว การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาจริง ๆ คือ การทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อให้เกิดกลไกการทำงานเพื่อร่วมกัน ทำงานตามศักยภาพของตนเอง"

อากร วงษ์สังข์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย สรุปแนวทางการทำงานร่วมกันในพื้นที่ตลอดจากการสัมมนา ๒ วัน โดยพันธร่วมกันกับ ภครินทร์ แสงคง ผู้ประสานงานเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น และประเสริฐ อินทร์จักร ประธานเครือข่ายไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด ว่า "กิจกรรมที่เครือข่ายไทยพลัดถิ่น และพันธมิตรองค์กร พี่งร่วมกันดำเนินการแบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ (๑) การจัดทำข้อมูล ประวัติบุคคลที่ชัดเจน

โดยผ่านการทำงานร่วมกันของคณะทำงานซึ่งเป็นผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐ - เอกชนร่วมกับผู้แทนเครือข่ายไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ (๒)การสร้างเวทีเรียนรู้/สื่อสารเรื่องสิทธิ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบเป็นระบบ ในด้านต่างๆ อาทิ นโยบาย กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และ (๓)การสร้างเครื่องมือ ซึ่งเป็นชุดความรู้ในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ได้แก่ คู่มือการส่งเสริมสิทธิ และความรู้เรื่องกฎหมายขั้นพื้นฐานสำหรับคนไร้สัญชาติ และการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ "ไทยพลัดถิ่น" เพื่อบอกกล่าวสังคม และผู้คนทั่วไป

ข้อสรุปของการร่วมกันสืบหาจังหวะก้าวในการทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มไทยพลัดถิ่นในวันนี้ เป็นอีกหนึ่งเสียงที่พิสูจน์ว่าโลกวันนี้ล้วนขับเคลื่อนด้วยปัญญาของมนุษย์ สังคมไทยแม้จะกว้างใหญ่มีประชากรมากกว่า ๖๐ ล้านคนทั่วประเทศ หากเปรียบเทียบกับจำนวน "คนไทยพลัดถิ่น" และ "คนไร้สัญชาติ" ที่อยู่ในรัฐ พวกเขาอาจจะเป็นกลุ่มน้อยซึ่งเปล่งเสียงที่ยังไม่ดังมากนักกับการเรียกร้องให้รัฐกลับมาสนใจ "ความมั่นคงของชีวิต" ของพวกเขา แต่เมื่อมีการรวมตัวกัน "มั่วสุมแบบสร้างสรรค์" เพื่อช่วยเหลือกันแล้ว กอปรกับการคลายตัวของความกระด้างของกรอบคิด "ความมั่นคงของรัฐ" แบบการรักษาดินแดน และอธิปไตยของประเทศฝ่ายเดียวไปวันวัน ทำให้รัฐเริ่มมองเห็น "ความมั่นคงของชีวิต" ในพื้นที่ชายแดนมากยิ่งขึ้น วันนี้ "ไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ ๓ จังหวัด " จึงตระหนักดีว่า หากจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เพื่อสร้าง "ความมั่นคงให้ชีวิตของพวกเขาเองนั้น" รากฐานที่แท้จริงมิใช่คาดหวังจากการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ให้อำนาจผู้แทนเข้าทำงานในส่วนกลางเท่านั้น หากเป็นการขยายขยาย เครือข่ายสร้างความร่วมมือกันเองของพี่น้องไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ โดยมีพันธมิตรหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนให้การส่งเสริมสนับสนุนด้วย

ภาคผนวก

บันทึกคนไทยในมะริด-ตะนาวศรี: ความเป็นไทยจบลงตรงฝั่งแม่น้ำปากจั่นและด่านสิงขร ?

จิรวุฒิ เสนาคำ^{*}
สำนักวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

บันทึกเบื้องต้น

บันทึกนี้มุ่งกล่าวถึงคนไทยที่อาศัยอยู่ในมะริด-ตะนาวศรี บนแผ่นดินประเทศพม่าตามแผนที่สมัยใหม่ คนไทยที่บันทึก คือ คนไทยหรือสยามปักชำใต้ มิใช่ไทยฉาน (Shan) ไทยใหญ่ที่งานวิชาการไทยและเทศกล่าวถึงค่อนข้างมาก สยามปักชำใต้ในพม่าแทบไม่มีงานวิชาการไทยศึกษากล่าวถึง เว้นเฉพาะบทความของ “ฝรั่งคลั่งสยาม” อย่างไม่เคลไรร^๑

บันทึกนี้ไม่ประสงค์กล่าวซ้ำข้อมูลและตอบคำถามของไรท์ ไม่ต้องการชักชวนหรือสนับสนุนให้ใคร “เรียกร่องแผ่นดินที่เสียไปกลับคืน” เพราะทำเช่นนั้นคือความรุนแรงที่มีอยู่มากล้นบนโลกปัจจุบัน บันทึกเป็นเพียงข้อเขียนเบื้องต้นของการศึกษาความเป็นไทย “ข้ามพรมแดนปากจั่น-สังขร-ตะนาวศรี” พรมแดนรัฐ-ชาติที่ขีดแบ่ง “ด้วยหมึกและปากกา” ของอังกฤษและฝรั่งเศส ที่มีอำนาจอาวุธและทหารอยู่เบื้องหลัง สิ่งที่หวังหวังเพียงว่าบันทึกนี้อาจช่วยกระตุ้นความสนใจความเป็นไทย ที่ไปไกลกว่าภูมิศาสตร์แบ่งแดน บัตรประจำตัวประชาชน มองความเป็นไทยอย่างลึกซึ้งและก้าวเลยกับดักทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเครื่องมือและอำนาจของจักรวรรดินิยม

บันทึกบนฝั่งไทยปี 2548

ความสนใจไทยในมะริด-ตะนาวศรีของผู้เขียนมิได้เริ่มจากงานของไรท์ แม้งานของไรท์จะสำคัญยิ่ง แต่เกิดจากการเข้าไปสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ถูกเรียกและเรียกตนเองว่า “ไทยพลัดถิ่น” เมื่อแรกได้ยินคำว่า “ไทยพลัดถิ่น” ก็เข้าใจเอาเองว่าคงหมายถึง คนไทยที่อพยพจากมาตุภูมิไปอยู่แดนไกล ตามรากศัพท์และความหมายของ “คนพลัดถิ่น/diaspora” ที่ได้รับความสนใจอย่างมากล้นโดยนักวิชาการปัจจุบัน^๔ แต่นั่นคือความเข้าใจผิด เพราะกลุ่มคนที่เรียกและถูกเรียกว่าไทยพลัดถิ่น คือ คนที่อพยพจากแดนพม่ารามัญเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตประเทศไทย ตามแผนที่ภูมิศาสตร์และเส้นขีดแบ่งของฝรั่ง

^{*} รัฐศาสตร์บัณฑิต (การเมืองการปกครอง), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, MA. (Anthropology), Ateneo de Manila University, กำลังศึกษารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

^๑ ไมเคิล ไรท์, “ศิลปวัฒนธรรมสยาม หยุดยั้งตรงเส้นชายแดนหรือ?” *ศิลปวัฒนธรรม*, (มิถุนายน, 2545), น. 114-117.

^๔ โปรดดูการทบทวนแนวคิดคนพลัดถิ่นเพิ่มเติมใน จิรวุฒิ เสนาคำ, “แนวคิดคนพลัดถิ่นกับการศึกษาชาติพันธุ์: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (รวบรวม), *ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์*, (กรุงเทพฯ ๔: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2547), น. 191-286.

นอกจากจะเรียกและถูกเรียกว่าไทยพลัดถิ่น ไทยพลัดถิ่นยังใช้ “ไทยไม่ปกติ” “ไทยไม่สมบูรณ์” และ “ไทยไม่ธรรมดา” แทนตน เรียกคนไทยที่มีบัตรประชาชนว่า “ไทยปกติ” “ไทยสมบูรณ์” และ “ไทยธรรมดา” แต่ไทยไม่ปกติ/ไม่สมบูรณ์/ไม่ธรรมดาลับเป็นไทยที่เข้าวัดมากกว่าไทยธรรมดา-สมบูรณ์ เป็นไทยไม่ธรรมดาที่พูดหรือหลงได้และหลงกลางเป็นบางโอกาส เล่นหนังตะลุง (โบราณ) โนรา เพลงบอก ลิเกป่า และทำบุญเดือนสิบดูจไทยธรรมดา ปักขีได้ กระนั้นไทยพลัดถิ่นก็มีได้เป็นไทย เพราะไม่มีบัตรประชาชนและไม่มีใครให้บัตรประชาชนพร้อมสัญชาติ

ในพม่าไทยพลัดถิ่นถูกเรียกว่า “ฉ่า” (ไทย) “โยเดียฉ่า” (ไทยอยุธยา) และ “ฉ่าปะชู่” (ไทยแขก) ที่มีใช้พม่า ในประเทศไทย “เมืองแม่ พ่อเที่ยงแท้”^๔ พวกเขาถูกเรียกว่าไทยพลัดถิ่น ที่ไม่ใช่ไทย เป็นเพียงไทยไม่ธรรมดา ที่มีได้หมายถึงพิเศษและยิ่งใหญ่ ในพม่าพวกเขาถูกจัดและปฏิบัติต่อในฐานะพลเมืองชั้นสอง เป็นพลเมืองชั้นสองที่สามารถมีที่ดิน บุกเบิกที่ทำกิน แต่ไม่อาจพิทักษ์ชีวิตและทรัพย์สิน ในเมืองแม่พ่อเที่ยงแท้พวกเขาก็ถูกจัดและปฏิบัติต่อในฐานะพลเมืองชั้นสอง ที่ไม่มีสัญชาติไทย ไม่สามารถครอบครองที่ดิน ไม่สามารถศึกษาต่อชั้นสูง ไม่สามารถจดทะเบียนสมรส ไม่สามารถเดินทางข้ามจังหวัด ไม่...และไม่...และไม่อีกอีก

ไทยพลัดถิ่นในไทย คือ คนที่ข้ามฟากมาจากบริเวณเกาะสอง (กอดาว์) ตะนาวศรี (ตะนาวชัย) มะริด (เมี่ยงหรือเบ็ก) ปกเปียน (บอกลง) ลุ่มน้ำกระบุรีหรือปากจั่น ตำบลมลิวัน (มะลิวัน)^๕ จากหมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ เช่น มะปูดะ สิบไม้ เจ็ดไม้^๖ หาดยาว บ้านเหนือ บ้านควน บ้านทร อ่าวใหญ่ อ่าวจีน ตะบอไล้ (ตะบอเลก/สิงขร) ห้างปรุ ลังเคียะ (เลงยา) มลิวัน หาราง (มะรัง) รัตตุรี (กระระบุรี) ตะเภาสุด บางสมภาร ชีไฟ ดลิ่งชัน กะแด ห้างเคียน ท่งเห็ด ท่งย่น ท่งสะหมัด ท่งนาไทร ท่งแดง ท่งใหญ่ ท่งพี หัวช้าง คลองเพชร นิลขวาง ป่าจาก หนองเต่า คลองจระเข้ ปากคลอง กระทิง ทองหอย ไร่ได้ แม่ติ บ้านดอน ชุ่ยปิตา ท่งปลีก หมอกทุ่ม กะทิง ทรายปู^๗

ไทยพลัดถิ่นปัจจุบันกระจายอยู่ตามเขตเมืองและชนบทของจังหวัดตาก ระนอง ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ ข้อมูลที่มีอยู่ระบุว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2540 ให้สัญชาติไทยกับไทยพลัดถิ่นโดยการแปลงสัญชาติจำนวน 7,849 คน ไทยพลัดถิ่นจำนวน 2,000 คนกำลังยื่นคำร้องให้รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพิจารณา ที่เหลืออีก 5,000 คน

^๔ “เมืองแม่ พ่อเที่ยงแท้” คือ คำที่ไทยพลัดถิ่นเรียกประเทศไทย ดังปรากฏในเพลง “คอย” ที่อ้างถึงท้ายบทบันทึก

^๕ คำว่า “ตำบล” ผู้เขียนแปลจาก “Township” ซึ่งหมายถึงหน่วยการปกครองพม่าที่เล็กกว่าอำเภอลงมา

^๖ สิบไม้ เจ็ดไม้คือชุมชนที่ตั้งอยู่ห่างจากเกาะสองระยะทาง 10 และ 7 ไมล์ตามลำดับ

^๗ ชื่อหมู่บ้านและชุมชนเหล่านี้รวบรวมจากคำสนทนากับไทยพลัดถิ่น เมื่อปลายปี 2547 หมู่บ้านในเขตพม่าหลายหมู่บ้านมีชื่อไทยสำเนียงปักขีได้ แต่ที่ปรากฏในบันทึกถูกเปลี่ยนเป็นชื่อไทยกลาง เช่น คลองเข้ เปลี่ยนเป็นคลองจระเข้ โท่งหมัดเปลี่ยนเป็นท่งสะหมัด หมู่บ้านหรือชุมชนข้างต้น คือ ถิ่นที่ไทยพลัดถิ่นในระนอง-ชุมพรปัจจุบันอพยพมา ส่วนใหญ่จึงเป็นหมู่บ้านในเขตตำบลปกเปียนและมลิวัน

ยังมิได้ยื่นคำร้อง^๙ หากข้อมูลนี้เป็นจริงก็อาจกล่าวได้ว่าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 2540 มีไทยพลัดถิ่นในไทยอย่างน้อย 14,849 คน ในจำนวนนี้มีคนไทยพลัดถิ่น 7,000 คน และไทยพลัดถิ่นที่ได้รับการแปลงสัญชาติเพื่อรอความเป็นไทยธรรมดาในอีก 25 ปีข้างหน้าจำนวน 7,849 คน^{๑๐}

กลางปี 2545 เครือข่ายไทยพลัดถิ่นสำรวจไทยพลัดถิ่นในเขตจังหวัดระนองและอำเภอกาบัง จังหวัดชุมพร พบไทยพลัดถิ่นจำนวน 4,740 คน อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสุขสำราญ 370 คน เกาะเปอร์ 590 คน ละอุ่น 480 คน กระบุรี 1,350 คน อำเภอเมืองระนอง 1,350 คน และอำเภอกาบัง จังหวัดชุมพร 600 คน^{๑๑} ตัวเลขนี้ไม่รวมไทยพลัดถิ่นในเขตจังหวัดตากและประจวบคีรีขันธ์ แต่จากข้อมูลของผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองลอย อำเภอบางสะพานระบุว่า ไทยพลัดถิ่นในหมู่บ้านมีกว่า 1,000 คน^{๑๒}

การได้รู้จักกับไทยพลัดถิ่น ที่มีความเป็นไทยมากกว่าไทยและมีได้เป็นไทยนี้ คือที่มาของความสนใจและบทบันทึก

บันทึกมะริด ตะนาวศรีในประวัติศาสตร์

ตะนาวศรีปรากฏตัว มีฐานะเป็นอาณาจักรอิสระ มีกษัตริย์ของตนเองมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 192 ก่อนการเกิดอาณาจักรพะโค เมาะตะมะ อังวะและอยุธยา แต่ด้วยการเขียนประวัติศาสตร์แบบมีศูนย์กลางและชายขอบ ตะนาวศรีและมะริดจึงไม่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์พม่าและสยามมากไปกว่า “ดินแดนแห่งการสู้รบและแย่งชิง”^{๑๓}

หลังโปรตุเกสยึดครองมะละกาดันศตวรรษที่ 16 มะริด-ตะนาวศรีกลายเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์การค้าของยุโรปกับเอเชีย และเป็นจุดที่พ่อค้าและนักการทูตที่เดินทางเข้ามาในอาณาจักรสยามตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์เรื่อยมาบันทึกถึง อาทิลเล็กชานเดอร์ แฮมิลตันบันทึกว่า “กลางศตวรรษที่ 17 กองทัพสยามได้บุกเขตอำนาจอาณาจักรหงสาวดี ยึดครองดินแดนทั้งหมดที่อยู่ใต้เมาะตะมะลงไป”^{๑๔} และกล่าวถึงมะริดว่า มะริดเป็น

^๙ เอกสารดังกล่าวไม่มีชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์และเลขหน้า มีเพียงหัวข้อย่อยว่า “ข้อมูลเกี่ยวกับผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย” เอกสารนี้ผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์จากเครือข่ายไทยพลัดถิ่นจังหวัดระนอง

^{๑๐} การแปลงสัญชาติเป็นไทยของไทยพลัดถิ่นเป็นกระบวนการที่ยาวนานคือ ประมาณ 25 ปีจึงจะเสร็จสิ้นสมบูรณ์

^{๑๑} ข้อมูลการสำรวจดังกล่าวกำลังอยู่ในขั้นประมวลผล อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไทยพลัดถิ่นที่เข้ามาในไทยน่าจะมากกว่านี้ โดยเฉพาะในปีหลัง ๆ หมู่บ้านไทยในพม่าเริ่มกลายเป็นหมู่บ้านไร้ผู้คนมากขึ้น เนื่องจากทหารพม่ารบกวนและอพยพโยกย้ายคนพม่าเข้ามาอยู่ในชุมชนไทย นำพระพม่าเข้ามาอยู่วัดไทย ข้อมูลการสำรวจของเครือข่ายไทยพลัดถิ่นรวมเฉพาะไทยพลัดถิ่นที่กล้าเปิดตัว ไทยพลัดถิ่นที่เดินทางข้ามฝั่งมาไทยหลัง 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 และคนที่เข้ามาก่อนหน้านี้ แต่ไม่ยอมแปลงสัญชาติ ตัวเลขจึงไม่รวมไทยพลัดถิ่นที่แปลงสัญชาติ แต่ยังไม่เป็นไทยสมบูรณ์ ไทยพลัดถิ่นที่ไม่กล้าเผยตัว และคนที่เดินทางเข้ามาหลังปี 2545

^{๑๒} สทนนาเมื่อ 6 มกราคม 2548

^{๑๓} Sunait Chutintaranond, “Leading Port Cities in the Eastern Martaban Bay in the Context of Autonomous History,” in Sunait Chutintaranond and Chris Baker (eds.) *Recalling Local Pasts: Autonomous History in Southeast Asia*, (Bangkok: Silkworm Books, 2002), pp. 12, 17-18.

^{๑๔} Michael Smithies (ed.), *Alexander Hamilton: A Scottish Sea Captain in Southeast Asia, 1689-1723*. (Chiang Mai: Silkworm Books, 1997), p. 16. แฮมิลตันเดินทางเข้ามาอยุธยาระหว่างปี ค.ศ. 1689-1723.

เมืองของกษัตริย์แห่งอาณาจักรสยาม ตั้งอยู่บนชายฝั่งแม่น้ำตะนาวศรี ปี ค. ศ. 1687 กัปตัน
เวลดอน “สังหารชาวสยาม” ที่เกาะมะริด “โดยไร้เหตุอันควร คืบหนึ่งเวลดอนมาขึ้นฝั่งที่มะริด
ชาวสยามจึงวางแผนการแก้แค้นกับเขาอย่างสาสม”^{๑๕}

นิโคลาส แทร์แวสบันทีกว่าสยามสมัยสมเด็จพระนารายณ์มีอาณาเขตแผ่ถึง
ปัตตานี ลาว ภูเขาเยว เขมร อังวะ พะโค และรวมมะละกาทั้งหมด^{๑๖} สยามมีเมืองที่สำคัญคือ
มะริดและภูเก็ต มะริดเป็นเมืองที่สวຍงามและปลอดภัยที่สุดในบรรดาเมืองท่าตะวันออก^{๑๗} สยาม
ประกอบด้วยจังหวัดสำคัญคือ พิษณุโลก ตะนาวศรี กรุงเทพฯ และเพชรบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่
สุด มีประชากรมากที่สุดในอาณาจักร^{๑๘} ชาวสยามทำสงครามยาวนานกับกรุงอังวะเพื่อยึด
ตะนาวศรี ซึ่ง “เป็นเมืองที่มีชื่อด้านความเก่าแก่และเป็นที่รู้จักทั่วไปของนักเดินเรือ”^{๑๙}

ความตามบันทึกการเดินทางของอับเบ เดอ ชัวซี ที่เดินทางเข้ามาอยุธยาสมัย
สมเด็จพระนารายณ์ระบุว่า สยามประกอบด้วยจังหวัด “ศรีอยุธยา กรุงเทพฯ พิษณุโลก
เพชรบุรี พิจัย กำแพงเพชร ราชบุรี ตะนาวศรี นครศรีธรรมราช กาญจนบุรี นครราชสีมา
นครสวรรค์ แต่ละจังหวัดมีผู้ปกครองของตนเอง”^{๒๐} สยามคือที่รวมความหลากหลายของชาติ
ทั้งชาวอังกฤษ ฝรั่งเศส จีน พะโค ลาว มาเลย์ มอญหรือเตลง เขมร อาณาจักรสยามทำสงคราม
แย่งชิงผู้คนกับเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เขมร พม่า เวียดนามมายาวนาน และทำสงครามคล้าย
“angels”^{๒๑} ที่ “พวกเขากวาดต้อนศัตรูออกจากดินแดนโดยปราศจากการทำร้ายรุนแรง...พวกเขา
จะส่งกองทหารออกไปในยามค่ำคืนเพื่อกวาดเอาคนในหมู่บ้านเขตศัตรู...แล้วกษัตริย์ก็ให้ที่
ดินและควายเพื่อคนเหล่านั้นทำกิน”^{๒๒}

^{๑๕} Ibid., p. 42.

^{๑๖} Nicolas Gervaise, *The Natural and Political History of the Kingdom of Siam*, (Bangkok: White Lotus, 1998), p. 7. หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1688 และโปรดดูเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกอาณาเขตสยามสมัยพระนารายณ์และก่อนหน้านั้นเล็กน้อยใน Michael Smithies, “Seventeenth Century Siam: Its extent and urban centres according to Dutch and French observers,” *Journal of the Siam Society*, Vol. 83, Parts 1 & 2 (1995), pp. 63-78.

^{๑๗} Ibid., p. 15.

^{๑๘} Ibid., p. 58.

^{๑๙} Ibid., p. 40.

^{๒๐} Abbe de Choisy, *Journal of a Voyage to Siam 1685-1686*, Translated and Introduction by Michael Smithies, (Singapore: Oxford University Press, 1993). P. 232.

^{๒๑} angels = เทวดา, นาร์ก, หรือนักตกปลา

^{๒๒} Ibid., p. 236 ข้อสังเกตของเดอ ชัวซีนี้สอดคล้องกับคำอธิบายของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ว่า
ธรรมเนียมการกวาดต้อนผู้คนพลเมืองไปจากถิ่นฐานเป็นปกติของการสงครามระหว่างสยามกับอาณาจักรเพื่อนบ้าน “แต่ชั้นเดิมไม่ว่า
ชาติใดภาษาใด ย่อมถือเป็นเรื่องของการสงครามอย่างหนึ่งซึ่งจะต้องกวาดต้อนเอาผู้คนพลเมืองที่ดีได้ไปเป็นเชลยสำหรับแจก
จ่ายใช้สอย เสมอเป็นผลประโยชน์อย่างหนึ่งซึ่งควรได้ในการทำสงครามโดยชอบธรรม และที่สุดถือเป็นเรื่องที่ได้ผู้คนไปเพิ่มเติม
เป็นกำลังให้กับเมืองของตน และทอนกำลังข้าศึกให้อ่อนลงในวันหน้าด้วย จึงได้ทำกันมาแต่ดึกดำบรรพ์.” *พงศาวดารเรื่องไทยรบพม่า*,
(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2545), น. 672.

คนในอาณาจักรสยามเกือบครึ่งเป็นคน “พะโค” ที่ถูกกวาดต้อนเข้าอาณาจักรในช่วงการทำสงคราม คนพวกนี้กระตือรือร้นมากกว่าคนสยาม ในสยามก็มีคนลาวจำนวนมากไม่น้อย^{๒๓} สมัยสมเด็จพระนารายณ์อาณาจักรลาวและสยามทำสงครามกันหลายหน สยามนำทาสชาวลาวกลับมายังอาณาจักรกว่า 3,000 คน กษัตริย์สยามให้ “ที่ดินกับพวกเขาเพื่อเพาะปลูก”^{๒๔} มะริด-ตะนาวศรีเป็นเมืองที่กษัตริย์สยามตั้งป้อมปราการ คนในมะริด “ทั้งหมดเป็นทาส ต้องทำงานรับใช้กษัตริย์”^{๒๕} ตะนาวศรีเป็นแหล่งปลูกข้าวและไม้ผล เป็นเมือง “ขนาดเจ็ดสิกยาวขึ้นไปตามแม่น้ำ ไกลปากน้ำมีเกาะขนาดเล็กชื่อมะริด ซึ่งเป็นที่ที่กษัตริย์สยามไปตั้งป้อมปราการ”^{๒๖}

บันทึกคนไทยในมะริด-ตะนาวศรี

เอกสารต่างชาตินับแต่สมัยพระนารายณ์ลงมา ให้ความสำคัญกับมะริด-ตะนาวศรีในฐานะเมืองการค้าและการสู้รบแย่งชิงมากกว่าเชื้อชาติของผู้คน เช่น เอกสารบริษัทยินเดียตะวันออกที่ทำการค้ากับอยุธยาระบุว่า คนในมะริดเป็นคนพื้นเมือง ในปี 1667 บริษัทยิงได้ นำเรือรบกูร์ดানাและเรือรบเจมส์เข้าไปยึดเกาะมะริด บังคับให้ริชาร์ด เบอร์นาบี (Richard Burnaby) ผู้สำเร็จราชการเมืองและแซมมูแอล ไวท์ (Samuel White) นายท่าเมืองมะริด ชาวอังกฤษให้เลิกรับใช้กษัตริย์สยาม หลังยึดเกาะมะริด กัปตันวอลเดนทำสัญญาสงบศึกกับคนในมะริดเป็นเวลา 40 วัน เพื่อรอคำตอบจากอยุธยา “แต่ภายหลังที่ล่วงพ้นไปเพียง 14 วัน พวกชาวพื้นเมืองก็ทำลายการสงบศึกเสีย ก่อการกบฏขึ้น และในตอนกลางคืนก็เข้าจู่โจมและโจมตีคนอังกฤษอย่างรุนแรงโดยไม่ทันรู้ตัว ฆ่าฟันคนอังกฤษซึ่งส่วนมากขึ้นฝั่งแล้วล้มตายเป็นจำนวนมากอย่างทรยศหักหลังและปราศจากมนุษยธรรมที่สุด...พวกชาวพื้นเมืองยึดเรือรบเจมส์ไปและฆ่าฟันทำอันตรายคนในเรือทั้งหมด”^{๒๗} ประมาณว่า คนอังกฤษกว่า 50 คนถูกฆ่าบนเกาะและอีก 200 คนถูกจับกุมที่อยุธยา

อย่างไรก็ตาม นิโคลาส แซร์แวสบันทึกว่าตะนาวศรีเป็นเมือง cosmopolitan หรือเมืองที่มีความหลากหลายของเชื้อชาติ-เผ่าพันธุ์-ความคิดอ่าน คนส่วนใหญ่ “แทบจะเป็นคนต่างประเทศ...ภาษาพม่าและอังวะคือภาษาที่ใช้มากกว่าภาษาสยาม”^{๒๘} แต่ความตามบันทึกของคณะราชทูตจากเปอร์เซียระบุต่างไป ความว่าเมื่อคณะราชทูตไปถึงเมืองมะริด ปี ค. ศ. 1685 ก็ได้รับการต้อนรับอย่างดี “พอชาวเมืองได้ยินเสียงปืนใหญ่ที่เรายิงเพื่อแจ้งการมาเยือน...

^{๒๓} Abbe de Choisy, *op.cit.*, p. 237.

^{๒๔} *Ibid.*, p. 219.

^{๒๕} *Ibid.*, p. 186.

^{๒๖} *Ibid.*, p. 223 ลีคคือหน่วยวัดขนาดความยาว 1 ลีค (leauge) ยาวประมาณ 4 กิโลเมตร

^{๒๗} กรมศิลปากร, *บันทึกเรื่องสัมพันธ์ภาพระหว่างกรุงสยามกับนานาประเทศในคริสต์ศตวรรษ ที่ 17*, เล่ม 4, (กรุงเทพฯ ๙: กรมศิลปากร, 2525), น. 269-270.

^{๒๘} Nicolas Gervaise, *op.cit.*, p. 40.

ก็ออกมานำร่องพาเรือของเราเข้าเทียบท่า” ต่อมา “ชาวเมือง ข้าหลวงและนายท่ารวมทั้งข้าราชการชาวสยามก็ขึ้นมามบนเรือ พอเห็นพระราชสาสน์ของพวกเรา ก็มลงกราบ... พวกเขาพนมมือจรดกระหม่อมแล้วบังคมกราบลงบนพื้นสามครั้ง” พวกชาวเมือง “ประโคมมโหรีต้อนรับแขกเมือง” รุ่งเช้าท่านหจญี่สะลิมราชทูตฝ่ายไทยมาเยี่ยมท่านราชทูต “พร้อมแจ้งว่าที่นี่ไม่มีตลาดย่อย” และ “ขอให้เขาได้รับหน้าที่ในการดูแลเรื่องอาหารและการต้อนรับ” หจญี่สะลิม “จัดอาหารให้เราวันละห้าสิบสำรับ และมอบคนใช้ชาวสยามให้เราห้าสิบคน... ตะนาวศรีเป็นเมืองอุดมสมบูรณ์ มีพลเมืองประมาณห้าหมื่นพันครัว เป็นชาวสยาม”^{๒๕}

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพบันทึกว่า “เมืองตะนาวศรีเมืองทวายเป็นเมืองขึ้นของไทยมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พม่าชิงเอาไปเสียเมื่อพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองได้กรุงศรีอยุธยา”^{๒๖} แต่ในกว่า 800 หน้าของหนังสือพงศาวดารเรื่องไทยรบพม่า ท่านก็บันทึกเพียงว่า “เมืองทวายซึ่งอยู่ต่อแดนมอญข้างเหนือเมืองตะนาวศรี ไพรบ้านพลเมืองเป็นทวายชาติหนึ่งต่างหาก” แต่ “เมืองตะนาวศรี ซึ่งอยู่ใต้เมืองทวายลงมาต่อกับเมืองชุมพรนั้น ไพรบ้านพลเมืองมีทั้งพม่าและไทยปะปนกัน”^{๒๗} และ “ผู้คนเมืองมะริดนั้น ที่จริงเคยไปมาหาญาดิพิน้องที่อยู่ในกรุงศรีอยุธยาเสมอมา”^{๒๘}

งานศึกษา หนังสือท่องเที่ยว และเอกสารการสำรวจดินแดนประกอบการทำแผนที่ได้ทิ้งร่องรอยเพื่อสืบสาวความเป็นไทยปักษ์ใต้ในพม่า ในบทความที่อ้างถึง แม้สุนทรจะมีได้กล่าวถึงคนไทยปักษ์ใต้ในพม่า แต่ในแผนที่มะริด-ตะนาวศรีที่ตีพิมพ์ที่เมตราสเมื่อ ค.ศ. 1845 ได้ระบุตำแหน่ง “ผู้อพยพสยาม/Siamese Emigrants” ไว้สองแห่ง คือ ที่ราบด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และเฉียงใต้ของเมืองตะนาวศรี^{๒๙} ใกล้กับบริเวณที่เป็นตำบลสิงขรของพม่าแน่นอนแผนที่นี้อาจบอกปีและสาเหตุการอพยพ วิถีชีวิตและจำนวนคนไทยในมะริดและตะนาวศรี แต่อย่างน้อยที่สุดก็บอกตำแหน่งที่ผู้อพยพสยามในแผ่นดินพม่าตามแผนที่สมัยใหม่

วอลเทอร์ จี. ไวท์^{๓๐} บันทึกว่ามะริดและตะนาวศรีเป็นดินแดนที่ข้าราชการยุคอาณานิคมอังกฤษไม่ยอมไป แต่พื้นที่ดังกล่าวน่าสนใจ เพราะเป็นจุดที่ความเป็นพม่า มาเลย์ และไทยมาบรรจบกัน^{๓๑} “พื้นที่ใต้มะริดลงไป คนพม่าถูกแทนที่ด้วยคนสยามและมาเลย์” ได้ตะนาวศรี “ผู้คนใช้ภาษามาเลย์มากกว่าพม่า” แต่ภาษามาเลย์คือภาษาที่พูดโดยสยามมุสลิมและสยามปักษ์ใต้ และสองกลุ่มนี้คล้ายกันแทบแยกไม่ออก ในอดีตมะริดเป็นสมบัติของสยามและยัง

^{๒๕} คณะราชทูตเปอร์เซีย, *สำเนาภาษัตริย์สุลัยมาน*, ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ (แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2545 (พิมพ์ครั้งที่ 2). น. 16-18.

^{๓๐} สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, *อ้างแล้ว*, น. 150.

^{๓๑} *เพิงอ้าง*, น. 150.

^{๓๒} *เพิงอ้าง*, น. 692.

^{๓๓} โปรดดูแผนภาพหน้า 17 ในบทความของ Sunait Chutintaranond ที่อ้างถึงข้างต้น

^{๓๔} Walter G. White, *The Sea Gypsies of Malaya*, (Bangkok: White Lotus, 1997)

^{๓๕} *Ibid.*, p. 27.

คงความเป็นสยามให้ประจักษ์ เพราะเพียงแค่เดินจากชายทะเลมะริดขึ้นไปบนผืนดิน เส้นทางก็จะนำไปสู่ “สวนปาล์มและเจดีย์ของชาวสยาม ที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมต่างจากสิ่งก่อสร้างของพม่า”^{๓๖} มะริดต้นศตวรรษที่ 20 มีประชากรเบาบาง แต่เมื่อเกิดการขยายตัวของการผลิตและค้าปาล์มและการให้สัมปทานหอยมุก หอยมุกและปาล์มก็ดึงดูดคนต่างชาติเข้าสู่มะริด ตะนาวศรีและเกาะสอง บ้านในมะริดส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ มุงจาก เลยตัวบ้านขึ้นไปเป็นสวนมะพร้าว ที่มีอยู่มาก มากจนทำให้ภาพปรากฏของเมืองมะริดคล้ายดงมะพร้าว^{๓๗} ไวกัมได้กล่าวถึงคนสยามในพม่ามากไปกว่านี้ เพราะเนื้อหาหลักของหนังสือคือวิถีชีวิตชาวน้ำหรือยิปซีทะเล

เซอร์ เจมส์ สกอตต์กล่าวว่า ในประวัติศาสตร์ มะริด ตะนาวศรี เมะตะมะและทวายคือพื้นที่แย่งชิงกันยาวนานระหว่างกษัตริย์พม่ากับสยาม แต่จบลงเมื่ออังกฤษยึดพม่า เขตตะนาวศรีภายใต้จักรวรรดิอังกฤษประกอบด้วยอำเภอมะริด ทวายและแอมเฮิร์สต์บางส่วน^{๓๘} เนื้อที่รวมประมาณ 18, 200 ตารางไมล์ ประชากรส่วนใหญ่เป็นมอญ พม่า กะเหรี่ยง ฉาน อีกจำนวนไม่น้อยเป็นชาวสยาม เขตตะนาวศรีเมื่อปี ค.ศ. 1921 มีประชากรประมาณ 1, 612, 296 คน ในจำนวนนี้ประมาณ “19,631 คนพูดภาษาสยาม” ชาวสยามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอทวาย แอมเฮิร์สต์และมะริด^{๓๙}

มอริค คอลลิสข้าราชการจักรวรรดิอังกฤษประจำเมืองมะริดเมื่อต้นศตวรรษที่ 20 ระบุว่ามะริดต้นศตวรรษที่ 20 ยังคล้ายกับเมื่อศตวรรษที่ 17 ตั้งอยู่ในหมู่เกาะมะริดในจุดที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต้นศตวรรษที่ 20 มะริดมีประชากรประมาณ 20,000 คน ประกอบด้วยพม่า สยาม มาเลย์ จีนและอินเดีย แต่แต่งกายและพูดภาษาพม่า^{๔๐}

มะริดเป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ เป็นเมืองที่แซมมูแอล ไวกัม ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็น Shahbandar^{๔๑} โดยกษัตริย์สยาม ไวกัมมีเชื้อสายกรีก เป็นพนักงานของบริษัทอินเดียตะวันออก เดินทางจากอังกฤษผ่านเมืองท่าเมตราของอินเดียมาถึงมะริดเมื่อปี 1677 “ท้องถนนเมืองมะริด” ในช่วงที่ไวกัมมาถึงเนื่องแน่นด้วยคนหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งพม่า สยาม จีน อินเดีย มาเลย์และยุโรป แม้จะเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสยาม แต่ชนชั้นล่างของเมืองมะริดคือพม่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมะริดอยู่ภายใต้อำนาจของอาณาจักรพะโคในช่วงศตวรรษที่

^{๓๖} Ibid., p. 34.

^{๓๗} Ibid., p. 35.

^{๓๘} เมือง Amherst คือเมืองไคกามิ (Kyaikkami)

^{๓๙} Sir James Scott, *Burma: A Handbook of Practical Information*, (Bangkok: Orchid Press, 1999), p. 115.

^{๔๐} Maurice Collis, *Siamese White*, (Bangkok: AVA Publishing House, 1996), p. 17.

^{๔๑} Shahbandar เป็นภาษาเปอร์เซียหมายถึง “กษัตริย์แห่งสวรรค์” แต่ใช้ในความหมายที่หมายถึงนายท่า อย่างไรก็ตาม กรณีของไวกัมต่างออกไป เพราะเขาไม่ได้เป็นเพียงนายท่า แต่รวมถึงเป็นคนรวบรวมรายได้และจัดการรายได้ทั้งหมดของกษัตริย์สยามในจังหวัดตะนาวศรี โปรดดู Ibid., p. 66.

12 และ 13^{๔๒} มะริดเป็นเมืองทำการค้าที่สำคัญ แต่คนที่มีบทบาทด้านการค้าคือชาวฮินดู อิสลามและจีน สภาพเช่นนี้ยังคงเป็นอยู่ทั้งในช่วงต้นศตวรรษที่ 20

ไวก์มามะริดเพื่อเดินทางต่อไปอยุธยา โดยเส้นทางมะริด บ้านตองบยอ (Tonbyaw) หรือมอดอง (Mawton) ตะนาวศรี สิงขร บ้านยาเลงกะ (Jalinga หรือ Jalinguer) แล้วข้ามช่องเขาสู่เมืองกุย ปรากฏ เพชรบุรีเพื่อต่อไปยังอยุธยา คอลลิสเดินทางตามเส้นทางของไวก์ และบันทึกว่าบนสองฟากแม่น้ำระหว่างทางจากมะริดถึงตะนาวศรีประกอบด้วยป่าโกงกาง ทุ่งข้าวสลับกับหมู่บ้านที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อต้นศตวรรษที่ 20 ผู้ปกครองพม่าได้ขุดค้นโบราณคดียุคศตวรรษที่ 6 ถึง 18 พบหลักฐานที่บ่งบอกว่าหมู่บ้านดังกล่าวหลายแห่ง เป็นหมู่บ้านชาวสยาม^{๔๓}

เฮส. วาร์ริงตัน สมิท^{๔๔} บันทึกการเดินทางของเขาร่วมกับนายสุขและลูกหาบ กระเหรี่ยงข้ามพรมแดนสยามจากราชบุรีไปตะนาวศรีและข้ามกลับฝั่งสยามอีกครั้งที่เกาะกุกเกิดว่า มะริดเป็นของสยามมากกว่าสี่ศตวรรษก่อนตกเป็นของพม่าสมัยพระเจ้าอลองพญา เมืองท่าตะนาวศรีคนสยามเรียกตะนาว เมืองนี้คือจุดเชื่อมต่อการค้ากับสยาม แต่ในช่วงสงครามอังกฤษกับพม่าปี ค. ศ. 1824 มะริดตกอยู่ในมือของอังกฤษ พร้อมกับเมืองทวาย เย และตะนาวศรี^{๔๕}

ช่วงยึดครอง อังกฤษพยายามฟื้นฟูมะริดให้กลายเป็นเมืองทำการค้าสำคัญดุจดุจดอดีต แต่ไม่สำเร็จ แม้จะตกเป็นของพม่าและอังกฤษ มะริดยังมีความเป็นสยามและเห็นได้ชัดจากสถาปัตยกรรมวัด สมิทได้บันทึกจำนวนสยามในมะริด แต่ทั้งเขาและนายสุขได้พบกับสาวสยามในมะริดที่ ไร่ฟันขาว ฟันของพวกเธอทำให้นายสุขต้องอุทานเสียงหลง “ทำไมพวกเธอฟันขาว” และไม่ได้ คำฟันดำคือ “หัวใจของความเป็นสยาม” แต่สมิทไม่แปลกใจ เพราะเห็นว่า “นาย” หรือชนชั้นสูงของไทยก็เริ่มไร่ฟันขาว และฟันขาวของพวกเธอนั้นก็จะเปลี่ยนเมื่อพวกเธอกลับมากินหมากที่ฝั่งสยาม

อยู่ตะนาวศรี-มะริดไม่กี่วัน สมิทและเพื่อนร่วมทางก็ไปกุกเกิด กุกเกิดเป็นพื้นที่แห่งการช่วงชิงระหว่างพม่ากับสยาม แต่ท้ายสุดตกเป็นของสยาม ขากลับสมิทเดินทางไประนอง และแม่น้ำปากจั่น พร้อมบันทึกว่าเมืองระนองมีประชากรราว 7, 000 คน ประกอบด้วยสยามและมาเลย์ คนระนองปลูกข้าวน้อยนิดและยากจน หน้าตา ภาษาเหมือนคนในคาบสมุทรที่พบทั่วไป^{๔๖} จากนั้นสมิทและเพื่อนมุ่งสู่แม่น้ำปากจั่น ปากจั่นที่เขาเห็นมิได้เป็นรอยแยกหรือ “เส้นแบ่งสำคัญ” ของความเป็นสยามกับพม่า นอกจากความสวยงามในฐานะลำน้ำไหลผ่านทุ่งข้าวงาม ระบาย และมีความกว้างประมาณ 1 ไมล์ ตรงข้ามอำเภอกระคือเขตเมืองมลิวันในพม่า แม้พม่า

^{๔๒} *Ibid.*, p. 36.

^{๔๓} *Ibid.*, p. 41.

^{๔๔} H. Warrington Smith, *Five Years in Siam: From 1891-1896*, Vol. 1-2, (Bangkok: White Lotus, 1994) สมิทเดินทางไปยังมะริด ทวาย กุกเกิด ระนอง ปากจั่นเมื่อปี ค. ศ. 1894

^{๔๕} *Ibid.*, Vol. 1, pp. 311-312.

^{๔๖} *Ibid.*, Vol. 2, p. 28.

กับไทยจะเป็นศัตรูกันมาเนิ่นนาน แต่จุดพรมแดนแทบไม่มีเหตุขัดแย้ง คนฝั่งเมืองมลิวันกับคนเมืองกระหรือปากจั่นจึง “สนทนากันข้ามกระแสน้ำ”^{๔๗} และพรมแดนกลายเป็นแดนแห่งการติดต่อไปมาหาสู่และเป็นเส้นแบ่งที่ไม่สลักสำคัญ

ในบทความที่มุ่งตอบคำถาม “ด้านสิงขรอยู่ที่ไหนกันแน่?” แพง เพชรพັນคะรัต บันทึกว่า คนไทยที่อยู่ในเขตสิงขรของพม่า เรียกว่าไทยสิงขรหรือคนสิงขร “คนเหล่านี้เป็นคนเชื้อชาติไทย...เป็นคนไทยติดแผ่นดินอยู่ในประเทศพม่า ครั้งมีการปักปันเขตแดนกันใหม่เมื่อปี พ. ศ. 2411 จึงต้องกลายเป็นพลเมืองของพม่าไป แต่ยังคงไปมาหาสู่เดินทางมาเยี่ยมญาติในเมืองประจวบ ฯ หรือไปมาค้าขายกับไทยอยู่เสมอ เมื่อมีภัยก็อพยพมาอยู่เมืองไทย...เมืองสิงขร...เป็นชุมชนไทยในพม่าที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาชุมชนไทยติดแผ่นดินทั้ง 5 ตำบล”^{๔๘}

ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนที่พรมแดนของสหรัฐอเมริกาบันทึกเมื่อต้นปี 1966 ว่า พรมแดนที่แบ่งไทย-พม่าจากเหนือจดใต้มีความยาวประมาณ 1,118 ไมล์ เป็นพรมแดนที่ตัดแยกกลุ่มคน คนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่สองฝั่งของพรมแดนด้านเหนือสุดที่ติดกับลาวคือ คนไทย ฉานหรือไทยใหญ่ พรมแดนต่ำถัดลงมาเป็นที่อยู่อาศัยของคนกะเหรี่ยง พื้นที่บริเวณชายแดนทางตอนใต้ คนสยามและพม่าอยู่ปนกันในพื้นที่พม่า พรมแดนใต้สุดนับจากบ้านมะรังลงไปจนถึงเกาะสอง คือที่อยู่ของคนสยาม โดย “คนสยามตั้งถิ่นฐานอยู่บนที่ราบทั้งสองฝั่งปากของแม่น้ำปากจั่น”^{๔๙}

เมื่อครั้งเดินทางเที่ยวพม่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพบันทึกว่า มีไทยที่อยู่ในพม่ามาหา ชื่อ “นายไพ บอกว่าเป็นลูกของ ‘ยาเลสุ’ บิดาได้บอกว่าคุ้นเคยกับฉัน” นายสุคนั้นเป็นชาวเมืองหลังสวน “เมื่อยังหนุ่มซัดเซพเนจรไปอยู่เมืองระนอง แล้วเลยข้ามแม่น้ำปากจั่นอันเป็นเขตแดนไปรับจ้างอังกฤษเป็นโปลิศไปทำความดีมีความชอบได้เป็นนายสิบ” ต่อมาได้เลื่อนยศขึ้นไปจนเป็นจ่านายสิบหัวหน้าตำรวจที่เมืองมลิวัน “พม่าเรียกว่ายาเล” เมื่อ พ.ศ. 2423 “ฉันไปตรวจการเตรียมรับเสด็จสมเด็จพระเจ้าหลวงที่เมืองระนอง ได้แวะไปดูเมืองมลิวัน นายอำเภออังกฤษให้โปลิศตั้งแถวรับ...นายสุเป็นคนคุมแถว ฉันไม่รู้ว่าเป็นไทยจนพระยาดำรงสุจริต (คอซิมก้อง ณ ระนอง) เมื่อยังเป็นพระยาระนอง บอกว่า นายโปลิศคนนั้นเป็นไทยชาวเมืองหลังสวน ชื่อ สุ”^{๕๐}

“ครั้นเมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จข้ามแหลมมลายูโดยทางบกไปถึงท่าเรือที่ปากจั่น ฉันแลข้ามฟากไปทางแดนอังกฤษ เห็นตามบ้านเรือนของราษฎรซึ่งผ้าแดงแต่งไปไม้ตั้งเครื่องบูชาโดยมาก ประหลาดใจ เมื่อตามเสด็จลงมาทางเรือก็เห็นบ้านเรือนทางแดนอังกฤษ

^{๔๗} Ibid., Vol. 2, p. 31.

^{๔๘} แพง เพชรพັນคะรัต, “ด้านสิงขรอยู่ที่ไหนกันแน่ ?” ศิลปวัฒนธรรม, (มิถุนายน, 2545), น. 119.

^{๔๙} The Geographer Office of the Geographer Bureau of Intelligence and Research, “Burma-Thailand Boundary,” *International Boundary Study*, No. 63 (February, 1966), p. 5.

^{๕๐} สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, *เที่ยวเมืองพม่า*, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2545), น. 424-425.

แต่งเครื่องบูชาประดับเหมือนอย่างนั้นเหมือนกันมา ฉันถามพระยาระนองว่านี่เหตุใดราษฎรทางแดนอังกฤษจึงแต่งบ้านประดับด้วย พระยาระนองบอกว่าคนฝั่งโน้นเป็นไทยมีมาก”

“ครั้นเมื่อเสด็จประทับอยู่ ณ เมืองระนอง นายยาเลสุขแต่งตัวอย่างนายโปลิสอังกฤษมาหาฉัน...ฉันถามถึงเรื่องที่ราษฎรทางแดนอังกฤษแต่งบ้านเรือนประดับ นายยาเลสุขตอบว่า แม่ไทยที่ไปอยู่ในแดนฝรั่งก็ยังเป็นไทย เป็นข้าของพระเจ้าอยู่หัวเหมือนกัน ฉันชอบใจจึงกราบบังคมทูลแล้วนำนายยาเลสุขถวายของ ก็ปราศรัยให้ยินดีขึ้นบาน ตั้งแต่นั้นฉันไม่ได้พบนายยาเลสุขอีก” จนถึงรัชกาลที่ 6 “เมื่อฉันไปอยู่วังวรดิศแล้วนายยาเลสุขเข้าไปกรุงเทพฯ แวะไปหาฉัน บอกว่ารับราชการอยู่กับอังกฤษจนอายุถึงอัตรา ก็ลาออกมารับเบี้ยบำนาญ แล้วกลับมาอยู่เมืองหลังสวนอย่างเดิม”^{๕๑}

“เรื่องประวัติของนายไฟก็อยู่ข้างแปลก เล่าว่าเมื่อบิดาเป็นนายโปลิสอังกฤษอยู่เมืองมลิวันนั้น ตัวยังเป็นเด็ก บิดาส่งไปเรียนที่เมืองร่างกุ้ง เมื่อสำเร็จการเรียนแล้วนึกว่าตัวเป็นไทย จึงกลับเข้าไปกรุงเทพฯ หมายจะรับราชการ ได้เข้าทำราชการอยู่ในกรมหนึ่ง แต่ไปเกิดไม่พอใจ (จะด้วยเหตุใดฉันไม่ได้ถาม) จึงกลับไปเมืองร่างกุ้ง เพราะมีคนคุ้นเคยกันตั้งแต่ครั้งยังเป็นนักเรียนอยู่มาก ไปได้ภรรยาที่บ้านช่องไรรักษาเลี้ยงชีพได้สะดวกก็เลยอยู่ในเมืองพม่า”^{๕๒}

แม้จะเห็นเค้าคนไทยในพม่า แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดยังไม่มากพอ งานสำคัญที่ทำให้รายละเอียดคนไทยในตะนาวศรีคือ Imperial Gazetteer of India ซึ่งผู้เขียนขอเรียกย่อว่าราชกิจหนังสือราชกิจมีทั้งหมด 25 เล่ม เล่มสุดท้ายคือดัชนีค้นคำ จัดทำคล้ายสารานุกรมความรู้เกี่ยวกับอินเดียภายใต้การปกครองของอังกฤษ ซึ่งรวมพม่าในฐานะจังหวัดหนึ่งของอินเดีย ราชกิจจัดทำโดยข้าราชการและนักวิชาการเจ้าอาณานิคม เมื่อปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20^{๕๓}

ราชกิจ แยกคนไทยออกเป็นสองกลุ่มคือ “Shan” และ “Siamese” กลุ่มแรกคือกลุ่มไทยใหญ่ที่อาศัยอยู่ในรัฐฉาน กลุ่มหลังคือ “คนสยาม” ที่ส่วนใหญ่เป็นไทยปักษ์ใต้ หนังสือราชกิจให้ข้อมูลว่า คนสยามนี้คือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตตะนาวศรี ตะนาวศรีในช่วงที่จัดทำหนังสือราชกิจ มีฐานะเป็นเขตการปกครอง (Division) ประกอบด้วย 6 อำเภอคือ ดองอู สาละวิน สะเทิม แอมเฮิร์สต์ ทวายและมะริด และมีเมืองมะละลึงเป็นศูนย์กลางเขต

เขตตะนาวศรีเมื่อปี ค.ศ.1901 มีประชากรประมาณ 1,159,558 คน ประกอบด้วยพม่า 459,637 คนกะเหรี่ยง 297,084 มอญ 208,694 ฉานที่อาศัยอยู่ในอำเภอตองอูประมาณ 18,591 คนสยามอาศัยอยู่บริเวณพรมแดนทางตอนใต้ของพม่า และบนเกาะต่าง ๆ ของมะริดเป็นที่อยู่และสัญจรของชาวน้ำ^{๕๔}

^{๕๑} เฟิงอ้าง, น. 425.

^{๕๒} เฟิงอ้าง, น. 426.

^{๕๓} ราชกิจ ทั้ง 25 เล่ม ถูกนำมาพิมพ์เป็นหนังสือ Online ที่สามารถอ่านได้ที่ <http://dsal.uchicago.edu/reference/gazetteer/>

^{๕๔} Imperial Gazetteer of India, Vol. 23 (1908), pp. 278-279.

ตะนาวศรีเป็นเมืองสำคัญของสยามมานับร้อยปี บ้านตะนาวศรียังคงทิ้งให้เห็นรอยจารึกเมืองเก่า ซึ่งมีกำแพงล้อมรอบและพื้นที่รวมประมาณ 4 ตารางไมล์ ที่ตรงใจกลางของกำแพงล้อมรอบเป็นที่ตั้งของหินอักษรณ์อันแข็งแกร่ง (a granite pillar) อันบ่งบอกถึงความเป็นสยาม ผู้ก่อตั้งเมืองนี้ในปี ค.ศ. 1373 และถูกพม่ายึดครองในสมัยพระเจ้าอลองพญา ผู้ซึ่งทำลายเมืองในช่วงที่เดินทัพไปตีอยุธยาและกลับมามีชัยเมื่อปี ค.ศ. 1759^{๕๕}

ราชกิจบันทึกประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ แร่ธาตุ ทรัพยากรป่าไม้ พันธุ์พืช สัตว์ การปกครอง เศรษฐกิจ สุขอนามัยของคนในตะนาวศรีไว้อย่างละเอียด แต่ผู้เขียนไม่ต้องการกล่าวถึง สิ่งที่ยากบันทึกสืบทอดไปคือเมืองมะริดและคนไทยในมะริด

มะริดเป็นอำเภอที่อยู่ใต้สุดของพม่า พื้นที่แผ่คลุมไปถึงเทือกเขาตะนาวศรี ทวยในทิศเหนือและไปจนถึงปากแม่น้ำปากจั่น รวมหมู่เกาะมะริด พื้นที่ด้านตะวันออกต่อแดนกับสยาม ทิศตะวันตกครอบคลุมหมู่เกาะที่เรียงตัวกันถึงเส้น 97 องศา 30 ลิปดาตะวันออก มะริดมีเนื้อที่รวม 9,798 ตารางไมล์ ส่วนเหนือของมะริดคือที่ราบลุ่มน้ำตะนาวศรี ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง เป็นพื้นที่เพาะปลูกสำคัญของอำเภอ มีแม่น้ำสำคัญคือทิวเขาใหญ่ ตะนาวศรีน้อย และปากจั่น บริเวณชายฝั่งทะเลประกอบด้วยเทือกเขาเตี้ย ๆ สลับป่าชายเลน หมู่เกาะมะริดประกอบด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยประมาณ 804 เกาะ ที่มีผู้คนอาศัยอยู่บางเบา^{๕๖}

ความตามบันทึกของราชกิจ มะริดต้นศตวรรษที่ 20 แบ่งย่อยเป็น 5 ตำบล คือ มะริด ปะลอ ตะนาวศรี ปากเปียนและมะลิวัน อำเภอมะริดมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประชากรปี 1901 ประมาณ 88,744 คน เฉพาะในตำบลมะริดเท่านั้นที่พูดภาษาพม่า แต่การพูดพม่าก็มีได้เป็นพม่าเสมอไป เพราะคนในตำบลมะริดที่มี “รากเหง้า” เป็น “สยามบริสุทธิ์/pure Siamese” ก็เรียกตัวเองว่าพม่า ภาษาที่คนเหล่านี้พูดเป็นภาษาที่พม่าแท้เข้าใจยาก เพราะปนสำนวนและคำสยามบางคำ โดยเฉพาะการใช้กริยาผสม ด้านใต้ของอำเภอภาษาพม่าแทบจะหายไปโดยสมบูรณ์ ภาษาที่พูดคือสยาม มาเลย์และจีน แต่กระนั้น ราชกิจก็สรุปว่าอำเภอมะริดปี 1901 มีประชากรพม่าประมาณ 57,000 คน จีนประมาณ 2,000 คน สยามประมาณ 9,000 คน และคนอีกจำนวนไม่น้อยเป็นพวกบาบาหรือลูกครึ่งจีน^{๕๗}

ประชากร 2 ใน 3 ดำรงชีพด้วยการเกษตร คนสยามส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมและส่วนน้อยทำเหมือง กะเหรี่ยงทำการเกษตรเช่นชาวสยาม ชาวสยามที่ปากจั่นและที่อื่นของอำเภอทำการเกษตรโดยใช้แรงงานควาย แต่พื้นที่เพาะปลูกของอำเภอมะริดมีน้อย เฉพาะที่รายรอบเมืองปะลอ ที่ราบลุ่มน้ำตะนาวศรีและลุ่มน้ำปากจั่น ข้าวปลูกประมาณ 3 ใน 4 ของพื้นที่เพาะปลูก ประมาณร้อยละ 7 ของพื้นที่เพาะปลูกปลูกปาล์ม เพื่อผลิตน้ำตาลและใช้ใบมุงหลังคาและทำผนังบ้าน ร้อยละ 18 ของพื้นที่เพาะปลูกเป็นสวนไม้ผล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสวนหมากและ

^{๕๕} Imperial Gazetteer of India, Vol. 23 (1908), pp. 279-280.

^{๕๖} Imperial Gazetteer of India, Vol. 17 (1908), pp. 293-294.

^{๕๗} Imperial Gazetteer of India, Vol. 17 (1908), p. 298.

ทุเรียน^{๕๔} เหมือนดีบุกทำที่มลิวันและกระบุรี การทำเหมืองใช้วิธีแบบจีน ใช้แรงงานกุลิจีนและอินเดีย ชาวสยามทำเหมืองน้อยและมักเป็นแรงงานผู้หญิง^{๕๕}

ตามหนังสือราชกิจ ตำบลของอำเภอมะริดที่มีสัดส่วนประชากรสยามค่อนข้างมาก คือ ตำบลปักษ์เบี่ยนและมลิวัน ปกเบี่ยนมีพื้นที่ประมาณ 2,103 ตารางไมล์ อยู่ติดทะเลฝั่งอันดามัน ได้ปกเบี่ยนประมาณ 40 ไมล์ มีชายหาดน้ำใส ทรายสวย และเป็นแหล่งกำเนิดหอยมุก ปกเบี่ยนปี 1901 มีประชากรราว 7,255 คน ร้อยละ 18 พูดภาษาพม่า ร้อยละ 9 พูดกะเหรี่ยง ร้อยละ 53 พูดภาษาสยาม ร้อยละ 20 พูดมาเลย์ ชาวมาเลย์และพม่าอาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเล สยามอาศัยอยู่บนแผ่นดินที่ห่างทะเลออกไปและตามแหล่งที่มีสายน้ำ กะเหรี่ยงอาศัยอยู่บนเขา ปกเบี่ยนมีหมู่บ้านและคุ้มบ้านประมาณ 63 แห่ง ศูนย์กลางของตำบลปักษ์เบี่ยนคือปักษ์เบี่ยนนอก ซึ่งคล้ายหมู่บ้าน มีประชากร 387 คน พื้นที่เพาะปลูกประมาณ 9 ตารางไมล์ ในปี 1903-4 ประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่ใช้ปลูกข้าว ที่เหลือปลูกไม้ผลและปาล์ม^{๕๖}

ตำบลมลิวันอยู่ใต้สุดของอำเภอมะริด มีพื้นที่ประมาณ 989 ตารางไมล์ อาณาเขตด้านตะวันออกติดกับเขตจังหวัดระนองของไทย เดิมศูนย์กลางของตำบลอยู่ที่มลิวัน ปี 1891 ย้ายไปที่เกาะสอง ทั้งนี้เพราะมลิวันกลายเป็นศูนย์กลางการทำแร่ดีบุก และก่อผลกระทบต่อสุขภาพ เกาะสองเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ง่าย บรรยากาศสุขภาพดีกว่า ไม่มีใครเป็นพม่าในเขตตำบลมลิวัน ยกเว้นข้าราชการและครอบครัวจำนวนน้อยนิด ตำบลมลิวันปี ค. ศ. 1891 มีประชากรประมาณ 7,719 คน และลดลงเหลือ 5,265 คนในปี 1901 ประชากรประกอบด้วยชาวสยาม ที่ทำมาหากินและตั้งหลักแหล่งบริเวณที่ราบทุ่งข้าวฝั่งแม่น้ำปากจั่น คนจีนทำงานในเมือง ชาวมาเลย์อยู่ตามชายฝั่ง และชาวน้ำสัญจรหากินตามเกาะ พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลมลิวันเป็นป่าทึบ เป็นพื้นที่เพาะปลูกช่วงฤดูการผลิต 1903-1904 เพียง 7 ตารางไมล์ และมีหมู่บ้านและคุ้มบ้าน 41 แห่ง^{๕๗}

ตำบลตะนาวศรี อยู่ตะวันออกสุดของอำเภอมะริด มีพื้นที่ประมาณ 4,033 ตารางไมล์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขา และมีพื้นที่ราบบริเวณลุ่มน้ำตะนาวศรีใหญ่และน้อย ประชากรปี 1891 มีประมาณ 8,389 คน และเพิ่มเป็น 10,712 คนในปี 1901 ในจำนวนนี้ร้อยละ 43 พูดภาษาพม่า ร้อยละ 40 พูดภาษาสยาม และพูดภาษากะเหรี่ยงร้อยละ 16 คน^{๕๘} ภาษาพม่าที่พูดในเขตตำบลตะนาวศรีมีความเป็นพม่าที่บริสุทธิ์มากกว่าที่ใช้กันในตำบลมะริด บางทีอาจจะเป็นเพราะคนพม่าส่วนหนึ่ง เป็นกลุ่มคนที่สืบเชื้อสายมาจากทหารในกองทัพของพระเจ้าอลองพญาในคราวยกมาตีตะนาวศรี เขตตำบลตะนาวศรีประกอบด้วย 114 หมู่บ้านและคุ้ม

^{๕๔} Ibid., p. 299.

^{๕๕} Ibid., p. 303.

^{๕๖} Imperial Gazetteer of India, Vol. 8 (1908), p. 263.

^{๕๗} Imperial Gazetteer of India, Vol. 17 (1908), pp. 90-91.

^{๕๘} Imperial Gazetteer of India, Vol. 17 (1908), p. 298.

บ้าน มีพื้นที่เพาะปลูกในฤดูกาลผลิต 1903-1904 ประมาณ 22 ตารางไมล์ เพื่อปลูกข้าว ทำสวนและสวนปาล์ม^{๖๓}

สะเทิมเป็นอีกอำเภอที่มีประชากรสยามอยู่อาศัย^{๖๔} สะเทิมเป็นอำเภอที่อยู่ติดกับทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวิน มีพื้นที่รวมประมาณ 5,079 ตารางไมล์ ครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรเก่าแก่ในพม่าคืออาณาจักรมอญหรือรามัญเทศะ (Ramannadesa)^{๖๕} มีเมืองสำคัญคือเมาะตะมะ เป็นเมืองที่มีประวัติการก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ค. ศ. 575 และเป็นศูนย์กลางหรือศูนย์รวมของคนมอญมาตลอดช่วงประวัติศาสตร์ เมืองสะเทิมเป็นเมืองหนึ่งที่ยังคงยึดครองในช่วงสงครามอังกฤษ-พม่าครั้งที่ 1 ปี ค. ศ. 1824 แต่อังกฤษให้คืนกับพม่าเมื่อสงครามครั้งที่ 1 ยุติ และถูกผนวกรวมเป็นของอังกฤษอีกครั้งในสงครามครั้งที่ ๒^{๖๖}

สะเทิมภายใต้การปกครองของอังกฤษมีฐานะเป็นอำเภอ มีประชากร 343,510 คนในปี 1901 ประชากรเหล่านี้กระจายอยู่ใน 1,173 หมู่บ้าน ประกอบด้วยกะเหรี่ยงประมาณ 124,800 คน พม่า 73,400 มอญ 74,600 ชาวจีนประมาณ 3,000 คน และชาวสยามประมาณ 10,000 คน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอยู่ในเขตแอมเฮิร์สต์ของอำเภอสะเทิม ประชากรกว่าร้อยละ 74 ดำรงชีพด้วยเกษตรกรรม ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการทำเกษตรกรรมตามไหล่เขา^{๖๗} และบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ คนที่ทำเกษตรแบบขั้นบันไดส่วนใหญ่เป็นกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในเขตภูเขาของอำเภอ สะเทิมมีพื้นที่เพาะปลูกเมื่อปีการผลิต 1903-1904 ประมาณ 493 ตารางไมล์ เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทานประมาณ 12 ตารางไมล์ และแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าวและทำสวน 87 และ 45 ตารางไมล์ตามลำดับ^{๖๘}

หนังสือราชกิจจะบรรพ์ว่าชาวสยามกระจายเป็นคนส่วนน้อยในอำเภออื่นของเขตตะนาวศรี เช่น ในอำเภอแอมเฮิร์สต์และทวาย แอมเฮิร์สต์หรือไจกามี มีประชากร 300,173 คน ในปี 1901 กลุ่มคนมากที่สุดคือมอญ ประมาณ 132,300 คน รองลงมาคือกะเหรี่ยงประมาณ 52,400 พม่า 50,600 อินเดีย 43,400 จีนประมาณ 5,300 คน ส่วนฉานและสยามตั้งนิคมขนาดเล็กของตนเองในแอมเฮิร์สต์^{๖๙} ทวายปี 1901 มีประชากรประมาณ 109,979 อาศัยอยู่ใน 322 หมู่บ้านในเขตเมืองปกครอง 4 แห่ง ในจำนวนนี้ร้อยละ 95 พูดภาษาพม่า ร้อยละ 8 พูดภาษากะเหรี่ยง ประชากรประมาณ 1,1000 เป็นมอญ ที่เหลือเป็นคนจีน มีเพียง 200 คนเท่านั้นที่แสดงตนว่าเป็นคนสยาม แต่แน่นอนมีคนในทวายจำนวนไม่น้อยที่เป็นคนสยามมาก่อน คน

^{๖๓} Imperial Gazetteer of India, Vol. 23 (1908), p. 279.

^{๖๔} สะเทิมพม่าเรียกตะโงอังกฤษเรียกท่าดอน (Than-ton) ไทยเรียกสะเทิม

^{๖๕} Imperial Gazetteer of India, Vol. 23 (1908), p. 230.

^{๖๖} Ibid., p. 231.

^{๖๗} Ibid., p. 332.

^{๖๘} Ibid., p. 334.

^{๖๙} Imperial Gazetteer of India, Vol. 5 (1908), p. 297.

ทวายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และกว่า 26, 801 ยังชีพด้วยการทำเกษตรแบบไร้
หมุนเวียน^{๗๐}

บันทึกสิ่งที่ไม่บันทึกบางส่วน

พรมแดนไทย-พม่าจากเหนือจรดใต้ใช้สันเขาและล่องน้ำลึกเป็นเส้นแบ่ง แต่การ
ใช้ปากกาขีดแบ่งได้นำมาซึ่งการตัดแยกเครือข่าย สายใยสัมพันธ์ของกลุ่มคนและชาติพันธุ์เดียว
กันออกจากกัน ไม่ว่าคนกลุ่มนั้นจะเป็นฉาน กะเหรี่ยง มอญ อาข่า และสยามปักชำได้ การเจรจา
เพื่อใช้ปากกาขีดแบ่งดินแดนระหว่างสยามกับอังกฤษเพื่อแบ่งแดนไทยพม่า เริ่มมาตั้งแต่วันที่
17 มกราคม 1826 และอีกหลายครั้ง และครั้งสุดท้ายในวันที่ 1 มกราคม 1946 หรือ 2 ปีก่อนที่
พม่าจะได้รับอิสรภาพ^{๗๑}

พรมแดนภูมิศาสตร์อาจจะมีการขีดแบ่งที่ชัดเจน แต่การขีดคนชังคน ชังความ
เป็นไทยหรือสยามไว้กับพื้นที่อาจจะเริ่มช้ากว่า เพราะสะท้อนทั้งจากแนวคิดการปฏิบัติของชาว
บ้านและรัฐไทยเอง พรมแดนแม่น้ำปากจั่น-ด่านสิงขรต่างเป็นสถานที่ที่คนสยามข้ามมานาน รัฐ
สยามและรัฐพม่าก็กวาดคนข้ามปากจั่นและสิงขรดั้งปรากฏในบันทึกของเดอ ชัวซีและสมเด็จพระ
บรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อยเมียนนักวิชาการพม่ากล่าวถึงการที่รัฐพม่า
และสยามเคลื่อนหรือกวาดคนข้ามพรมแดน ทั้งคนที่เป็นช่างฝีมือ นักดนตรี ช่างฟ้อน ไพร่ราบ
พลเลวและคนอื่น ๆ และเรียกสงครามอยุธยา-พม่าว่า “สงครามริบเซลยอันทรงเกียรติ”^{๗๒} ดังนั้น
คนสยามข้ามพรมแดน สร้างความเป็นสยามในสองแดน และมองพรมแดนในฐานะสิ่งที่มีไว้
ข้ามมากกว่าเส้นแบ่งหรือเครื่องรองความเป็นสยามหรือพม่า จึงน่าจะมีมาก่อนยาเลสซุสและ
นายไพ แต่ยาเลสซุสและนายไพ และคนในเขตตำบลมลิวันที่จัดแถว จัดพิธีรับเสด็จพระบาท
สมเด็จพระปิยมหาราชนั้น ก็สะท้อนปฏิบัติการความเป็นสยามข้ามพรมแดนได้ดีและชัดเจนที่สุด

คนสยามหรือไทยในระนอง ประจวบ ฯ ชุมพรในอดีตต่างข้ามสยามไปเรียน
หนังสือหรือกิจการอื่นในฝั่งพม่าอย่างปกติดูจนายไพและยาเลสซุส คนระนอง ชุมพร ประจวบฯ
ข้ามปากไปทอดกฐินที่มะริด ปกเป็ยน มลิวันและสิงขร และคนมะริด ปกเป็ยน เกาะสองและ
สิงขรข้ามมาทอดกฐินฝั่งไทยก็ปกติ การทอดกฐินข้ามพรมแดนเป็นเรื่องปกติทั้งในอดีตและ
ปัจจุบัน พระจากฝั่งไทยข้ามไปจำวัดที่วัดสยามฝั่งพม่าก็มีมาก พระสยามฝั่งพม่าข้ามมาเป็นเจ้า
อวาสวัดด่าน ซึ่งเป็นวัดสำคัญในจังหวัดระนองก็หลายรุ่น พรมแดนภูมิศาสตร์ในอดีตจึงมิใช่
เครื่องรองความเป็นคนสยาม ดังสะท้อนชัดและถูกบันทึกไว้ในกรณียาเลสซุสและนายไพ ยาเล
ซุสและนายไพสามารถอยู่ฝั่งพม่าและกลับมารับราชการฝั่งสยาม และกลับมาอยู่หลังสวนใน
ฐานะพลเมืองไทยและมีเป็นไทยดุจเดียวกับคนอื่นที่เป็นไทยและอยู่ฝั่งไทยอย่างต่อเนื่อง

^{๗๐} Imperial Gazetteer of India, Vol. 23 (1908), p. 262.

^{๗๑} โปรดดู The Geographer Office of the Geographer Bureau of Intelligence and Research, *op.cit.*, pp. 1-10.

^{๗๒} เมียวเมียน, “ศึกอลองพญา (พ. ศ. 2302-2303),” ในสุนทร ชุตินทรานนท์ (บรรณาธิการ), *พม่าอ่านไทย : ว่าด้วยประวัติศาสตร์และ
ศิลปะไทยในทศวรรษพม่า*, (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2542), น. 72.

ผู้นำไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์ก็ได้ให้ความสำคัญกับพรมแดน ดังเห็นได้จาก คำตอบต่อการร้องขอของอังกฤษให้ไทยไปเจรจาเรื่องพรมแดนสยาม-พม่าว่า “ข้อที่จะใคร่ทราบ ว่าพรมแดนเมืองมะริด เมืองตะนาวศรี เมืองทวายต่อกับพระราชอาณาจักรตรงไหน...ถ้าอังกฤษ อยากจะทราบ...ก็ให้สืบถามก็ให้สืบถามพวกชาวเมืองทวาย เมืองตะนาวศรี เมืองมะริดที่เป็น ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ริมชายแดนว่ารู้เห็นมาอย่างไร ก็ให้พาไปชี้เขตแดนที่ต่อกับไทยนั้นเกิด”^{๗๓}

พรมแดนที่มีใช้เครื่องกรองความเป็นสยาม อาจสืบทอดมาจนถึงปี 2489 แต่นั่นขึ้นอยู่กับว่าแนวคิดที่สะท้อนโดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ บอกกับนายไฟเมื่อปี พ.ศ. 2489 ว่า จะอยู่ไทยหรือพม่าก็ขึ้นอยู่กับนายไฟ แต่ “ถ้าตั้งตัวได้ดี แล้วควรอยู่พม่าสืบไป ขอให้เป็นผู้สุขสำราญเถิด”^{๗๔} จะสามารถเป็นตัวแทนแนวคิดของผู้ปกครอง สยามยุคนั้นได้หรือไม่ ถ้าแทนได้ก็ย่อมสะท้อนว่าผู้ปกครองไทยมิได้ทำให้พรมแดนปากจั่น-มะลิวัน-สิงขรเป็นพรมแดนที่กรองความเป็นไทยและไม่เป็นไทย คนไทยที่ดำรงชีพทั้งสองฟากฝั่ง จึงปฏิบัติการความเป็นไทยข้ามพรมแดนโดยไม่มีอะไรขวางกั้น วัฒนธรรมก็มีได้ขวางกั้นเพราะ เมื่อมาอยู่ฝั่งไทยพวกเขาสามารถกลืนเข้ากับวัฒนธรรม-วิถีชีวิตระนอง ชุมพร และประจวบ ฯ ได้อย่างแนบสนิท ไม่ผิดเพี้ยน เพราะต่างเป็นคนในวัฒนธรรม ในเครือญาติและคนที่ใช้นามสกุล เดียวกัน เช่น เทพพิทักษ์ กิ่งแก้ว อุปถัมภ์ เพชรน้อย แก้ววิรัตน์ กล้าหาญ

เมื่อพรมแดนภูมิศาสตร์มิได้เป็นปัญหา พรมแดนที่กรองความเป็นไทยจึงน่าจะ อยู่ที่ยัฏฐะประชาชนที่กำหนดโดยผู้นำไทยยุคใหม่ที่มองความเป็นไทยเท่ากับบัตรประชาชน การ กำหนดและไม่กำหนดให้มีบัตรประชาชนส่งผลต่อพรมแดนปากจั่น-มะลิวัน-สิงขรต่างกัน ในยุค ที่รัฐยังมิได้ใช้และตรวจบัตรประชาชนนั้น ยาละสุสามารถเดินทางข้ามพรมแดนเมืองระนอง หลังสวน ปากจั่น ตะนาวศรี และกรุงเทพฯ ฯ เพื่อเยือนสมเด็จพระยาดำรง ฯ โดยไม่ถูกสะกิด กัน และได้ทำให้นายยาละสุกลายเป็น “ไทยไม่ปกติ ไทยไม่สมบูรณ์ ไทยไม่ธรรมดา” ดังที่ ไทยพลัดถิ่นเป็นในปัจจุบัน

ไทยพลัดถิ่นปัจจุบันคือคนที่กลับสู่ฝั่งไทยพร้อมกับหนังตะลุง โนรา ลิเกป่า เพลงบอกที่มีลักษณะคล้ายกับที่แสดงโดยคนไทยปักชำได้เมื่อ 40 ปีก่อน สิ่งนี้คือสิ่งที่ไทย พลัดถิ่นกระทำดูเดียวกับบรรพบุรุษของพวกเขาที่เป็นคนข้ามแดนปากจั่น-สิงขร-ตะนาวศรี แต่ ไทยพลัดถิ่นต่างจากบรรพบุรุษตรงที่ถูกกำหนดความเป็นไทยโดยบัตรประชาชน ที่อิงอยู่กับ ประกาศคณะรัฐมนตรี เมื่อ 19 มีนาคม 2519 และจัดให้พวกเขาอยู่ในประเภทเดียวกันกับคน กะเหรี่ยง ม้ง พม่า เวียดนามและผู้อพยพอื่น พวกเขาจึงมิได้เป็นไทย^{๗๕}

การกำหนดความเป็นไทยด้วยบัตรประชาชนและใช้อำนาจจำแนกพวกเขาอยู่ ในประเภทเดียวกับพม่า ส่งผลให้รัฐไทยปัจจุบันกำหนดให้ไทยธรรมดาปักชำได้ที่แหล่งใต้และ

^{๗๓} สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, พงศาวดารเรื่องไทยรบพม่า, อ้างแล้ว, น. 724.

^{๗๔} สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, เทียบเมืองพม่า, อ้างแล้ว, น. 426.

^{๗๕} จากปี 2519 เป็นต้นมาไทยพลัดถิ่นดำรงอยู่ในสังคมไทยเงียบ ๆ จนประมาณปี 2545 คนกลุ่มนี้จึงลุกขึ้นมาบอกกับสังคมและคน ข้างบ้านที่คิดมาโดยตลอดว่าเขาคือคนไทยได้ทราบว่าเขาไม่ได้เป็นไทยธรรมดา แต่เป็นไทยพลัดถิ่น ที่ต้องการเป็นไทยปกติ

กลาง ชนัวทุกอาทิตย์ เลี้ยงวัวชนเป็นชีวิตและเป็นพวก “หัวเชือกวัวชน” เล่นโนราด้วยดนตรีฝรั่ง เล่นหนังตะลุงทอลด์โชว์ หนังตะลุงที่ใช้ดนตรีและเทคโนโลยีฝรั่ง ทำบุญเดือนสิบชิงเปรตเข้าวัดน้อยกว่าเข้าที่อื่นเป็นไทยและไทยที่มีบัตรประชาชนไทยและสัญชาติไทย และจัดให้ไทยพลัดถิ่นที่แหล่งใต้และแหล่งกลาง ชนัวเพื่อทำพิธีปล่อยวัวลงทุ่งหลังการเก็บเกี่ยวและมีได้เป็นพวกหัวเชือกวัวชน เล่นโนราโบราณ เล่นหนังตะลุงโบราณด้วยทับ ฉิ่ง โหม่ง ปี ไม่มีดนตรีฝรั่ง ทำบุญเดือนสิบชิงเปรต เข้าวัดมากกว่าเข้าที่อื่นไม่เป็นไทยและไม่ให้บัตรประชาชนที่แสดงความเป็นไทยและสัญชาติไทยแก่พวกเขา

ไทยพลัดถิ่นเป็นกลุ่มคนที่มาจากพื้นที่ที่ประวัติศาสตร์ไทยชาตินิยมพร่ำสอนเด็กสยามฝั่งไทยมาโดยตลอดว่า คือ “ดินแดนที่ไทยสูญเสียไป” ไทยพลัดถิ่นคือกลุ่มคนที่ผู้อาณานิคมระบอบอย่างชัดเจนว่าเป็นชาวสยาม ดังสะท้อนชัดในหนังสือราชกิจ ไทยพลัดถิ่นคือกลุ่มคนที่พม่าเรียกว่าฉ่าหรือฉ่าปะชู แต่การเป็นสยาม/ฉ่า/ฉ่าปะชูและเป็นคนที่มาจากดินแดนที่สูญเสียไป มิได้ทำให้สถานะของพวกเขาเป็นสยามหรือไทยที่สมบูรณ์

ในความเป็นจริง คนที่ถูกเรียกว่าคนไทยพลัดถิ่นข้ามพรมแดนมิได้ข้ามพรมแดนและพลัดถิ่น สิ่งที่พวกเขาข้ามคือแม่น้ำและช่องเขา เพื่อไปตั้งหลักแหล่ง ทำมาหากิน ทำบุญและอื่น ๆ ที่ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของแม่น้ำและช่องเขา บางครั้งถูกกวาดต้อนด้วย “สงครามริบเซลยอันทรงเกียรติ” ของสยามและพม่า พวกเขาจึงมิได้ข้ามทั้งพรมแดนความเป็นไทยและพม่า ปัญหาที่เกิดขึ้นและกระทบต่อพวกเขา พวกเขามีได้ก่อ คนก่อคือผู้มีอำนาจเหนือและผู้มีอำนาจเหนือต่างหากที่ขีดแบ่งให้พวกเขากลายเป็นคนคนละฝั่งและมีให้พวกเขาเป็นสยาม พวกเขาไม่ใช่ “คนพลัดถิ่น” เพราะพวกเขามีได้กระจายไปแห่งใด พวกเขาอยู่กับที่และวนเวียนอยู่ระหว่างพื้นที่มะริด-ตะนาวศรี-มะรัง-มลิวัน-ล้งเคียะ-เกาะสอง-ปกเปียะ-สิงขร-ประจวบ-ชุมพร-หลังสวน-ระนอง การขีดพรมแดนด้วยอำนาจปากกาที่มีกระบอกปืนอยู่เบื้องหลังต่างหากที่ทำให้ถิ่นหรือแผ่นดินเลื่อนจากและทำให้พวกเขากลายเป็น “คนถิ่นพลัด” พวกเขาคือกลุ่มคนที่ร่วมวัฒนธรรมและเป็นส่วนเดียวกันกับวัฒนธรรมไทยและไทยปักษ์ใต้ฝั่งไทย

มองด้วยสายตาที่ยุติธรรม พวกเขาควรมีสติและได้รับสิทธิทางวัฒนธรรม สิทธิการเป็นพลเมืองและสัญชาติดุจเดียวกับไทยปกติธรรมดา พวกเขาอาจจะมีความเป็นไทยมากกว่าคนที่ให้สัญชาติและออกบัตรประชาชน พวกเขามีความเหมือนกับคนไทยปักษ์ใต้จนไม่มีมนุษย์ตนไหนแยกออก รวมทั้งคนที่ให้สัญชาติและออกบัตรประชาชน

กระนั้น รัฐไทยปัจจุบันยังให้ค่าความเป็นไทยของพวกเขาน้อยกว่าจุลเสียวโรเบิร์ต นักวิ่งทีมชาติ ที่หน้าตาและผิวพรรณไม่เหมือนไทย พูดยไทยไม่ได้ ไม่เล่นโนราและหนังตะลุง แต่ได้สัญชาติไทยและเป็นไทยอย่างสมบูรณ์ ไทยพลัดถิ่นปัจจุบันจึงได้แต่คอย คอย และคอย และคอย ดังเพลง “คอย”

“คอยเฝ้าคอย คอยวันนั้น คอยวันที่ฉันได้สัญชาติไทย เกิดในต่างแดน ในแคว้นพม่าแดนไกล ที่เคยเป็นเขตไทยนานมา วีรชนผู้กล้าแลกได้มาด้วยเลือดด้วยเนื้อ เพื่อลูกหลานคนไทย

เมื่อก่อนนั้น แผ่นดินไทยกว้างไกลมากมาย มะริด ทวาย ดองอู แต่ต้องเสียไปมีหรือใครบ้างไม่รู้ น้ำตาไทยพรั่งพรูรินไหล มหาอำนาจยิ่งใหญ่ย่ำยีไทย เข้ามาแบ่งปัน พวกเรานั้นพลัดถิ่น

ต้องจากลามาเมืองไทย ไม่ไหว เขาใจร้ายรังแกข่มเหงน้ำใจเรา เหมือนดังไม้ใช้คน แล้วใครจะอดทนอยู่ไหว จำต้องมาเมืองแม่พ่อเที่ยงแท้ของเราลูกไทย อุ้มลูกไว้สักคน

ขอฝากกลอนวอนคนไทยอย่าหยาบใจ เพราะเราไทยด้วยกัน ด้วยบาร์มีพระพ่อเป็นที่สำคัญ ศูนย์รวมของเรานั้นเหล่าลูกไทย จงรักกันไว้เถิด เกิดที่ไหนก็ไทยทั้งนั้น พวกเรานั้นคนไทย”^{๗๖}

แต่รัฐไทยปัจจุบันทำให้ “เมืองแม่พ่อเที่ยงแท้” แห่งนี้ เป็นเมืองที่ไม่ “อุ้มลูกไว้สักคน” เพราะเป็นรัฐที่ไม่ยอมให้ใคร “แยกดินแดน” และไม่ยอมให้ใคร “รวมดินแดน-รวมความเป็นไทย” แม้คน ๆ นั้นจะเป็นประจวบเจาในกระจักไซของตนเมื่อ 40 ปีก่อน และมีความเป็นไทยมากกว่าไทยธรรมดาปัจจุบัน รัฐต้องการแค่คนที่กองรวมกันในแผ่นดินที่ขาดความสัมพันธ์และภักดีต่อชาติและรัฐ รัฐไม่ต้องการความผูกพันและภักดีของไทยพลัดถิ่น เพลงที่พวกเขาร้องก็คงไม่มีใครได้ยินและใส่ใจ เพราะรัฐและไทยธรรมดาเข้าใจความเป็นไทยว่าเท่ากับบัตรประชาชนและจบลงตรงฝังแม่น้ำปากจั่นและด่านสิงขร

^{๗๖} เพลง “คอย” โดยเครือข่ายไทยพลัดถิ่น

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนาเครือข่ายและคณะทำงาน

ผู้แทนชาวบ้านกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นจาก ๔ อำเภอ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑	คุณเทียบ ประกอบปราน	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๓๐๒ หมู่ ๖ บ้านด่านสิงขร ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๙๕๓๔-๔๓๖๙
๒	คุณดำรงค์ ออบเทียน	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๓๐๕ หมู่ ๖ บ้านไร่เกรา ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๖๑๖๖-๘๑๗๑
๓	คุณเสริม มาดี	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๘๕/๕ หมู่ ๖ บ้านด่านสิงขร ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	
๔	คุณนกนศักดิ์ เอี่ยมพร	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๕๙/๔ หมู่ ๖ ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๙๖๑๑-๔๘๐๗
๕	คุณประภัยทอง อึ้งพานิชกิจ	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๓๕๕/๕ หมู่ ๑ ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๙๙๑๒-๘๗๖๖
๖	คุณพรรณวดี สารเกษวาริน	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๙๙ หมู่ ๖ ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐๓๖-๖๐๒๐๕๖
๗	คุณสมศักดิ์ แสงแก้ว	แกนนำไทยพลัดถิ่น	ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๑ บ้านทุ่งพุด ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	
๘	คุณนุ้ย บุญมาก	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๕๐/๘ บ้านทุ่งพุด หมู่ ๑๑ ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๙	คุณอุทัย ประทุมทอง	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านทุ่งผุด หมู่ ๑๑ ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	๐-๗๐๕๓-๕๗๔๖
๑๐	คุณประทีป ปฏิแพทย	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านทุ่งผุด หมู่ ๑๑ ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	๐-๑๗๕๓-๓๑๕๒
๑๑	คุณสมปอง แสงแก้ว	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๒๗๗ บ้านในลือค หมู่ ๘ ต.ทองมั่งค อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๒	คุณจวน ภิรมย์กร	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๒๗๗ บ้านในลือค หมู่ ๘ ต.ทองมั่งค อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๓	คุณสำเนา ศีรทอง	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๒๗๗ บ้านในลือค หมู่ ๘ ต.ทองมั่งค อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๔	คุณนุช วงศ์ฉิมพลี	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๒๗๗ บ้านในลือค หมู่ ๘ ต.ทองมั่งค อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๕	คุณณรงค์ ภูว	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๒๗๗ บ้านในลือค หมู่ ๘ ต.ทองมั่งค อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๖	คุณมานพ ไชยพันธ์	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๒๗๗ บ้านในลือค หมู่ ๘ ต.ทองมั่งค อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๗	คุณวิจิต แก้วล้อม	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๕ หมู่ ๑ ต.กำเนิดนพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑๘	คุณวรรณ นาคสุวรรณค์	ประธานคุ้ม ๑	๑๒๔/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๙	คุณสุนทร ตั้งตระกูล	ประธานคุ้ม ๒	๑๒๔/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๐	คุณนรินทร์ ตั้งสุนทรตระกูล		๑๒๔/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	๐-๙๐๔๓-๔๐๔๐
๒๑	คุณแนล้ม เรืองทอง	ประธานคุ้ม ๓	๑๒๔/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๒	คุณบุญทอง ปัวกะศิปปิ	ประธานคุ้ม ๔	๑๒๔/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๓	คุณประสิทธิ์ เกตุแสง	ประธานคุ้ม ๕	๑๒๔/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๔	คุณออก มีนิตติ	ประธานคุ้ม ๖	๑๒๔/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๕	คุณสวาท เจริญผล	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	สถานีอนามัยคลองลอย หมู่ ๘ ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๖	นายบรรจบ สุขศิริ	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	สถานีอนามัยคลองลอย หมู่ ๘ ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๗	นายปรีชา สุขประเสริฐ	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	สถานีอนามัยคลองลอย หมู่ ๘ ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๒๘	คุณเชียว ทองสุข	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	สถานีอนามัยคลองลอย หมู่ ๘ ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๙	คุณสมหมาย บุญพิทักษ์	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๒๗/๒ หมู่ที่ ๘ ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	๐-๙๐๗๙๔-๒๑๓๘
๓๐	คุณกั้ง สุขศรี	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๕๖ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	๐-๖๑๗๑-๓๐๑๐
๓๑	คุณเชียว อัมพร	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๒ หมู่ ๘ ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๓๒	คุณบุญลือ แสงแก้ว	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น บ้านมรสวน และ บ้านหนองกลาง	๗๒ หมู่ ๑ บ้านหนองกลาง ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	
๓๓	คุณถนอม ชูแก้ว	ตัวแทน ไทยพลัดถิ่น บ้านมรสวน และ บ้านหนองกลาง	๗๒ หมู่ ๑ บ้านหนองกลาง ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	
๓๔	คุณจำรัส ทองสุข	ตัวแทน ไทยพลัดถิ่น บ้านมรสวน + บ้าน หนองกลาง	๗๒ หมู่ ๑ บ้านหนองกลาง ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	
๓๕	คุณบ่าย ฉาบเขย	ตัวแทน ไทยพลัดถิ่น หมู่บ้านไทรทอง	สำนักสงฆ์ไทรทอง หมู่ ๗ ต.กำเนิดนพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	๐-๗๙๙๔-๓๑๑๐
๓๖	คุณสมจิตร ส่งเสริม	ตัวแทน ไทยพลัดถิ่น หมู่บ้านไทรทอง	สำนักสงฆ์ไทรทอง หมู่ ๗ ต.กำเนิดนพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	
๓๗	คุณเล็ก แก้วล้อม	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น หมู่บ้านไทรทอง	สำนักสงฆ์ไทรทอง หมู่ ๗ ต.กำเนิดนพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๓๘	พระสำรวย ถึงหมื่น	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น หมู่บ้านไทรทอง	สำนักสงฆ์ไทรทอง หมู่ ๗ ต.กำเนิดนพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	๐-๙๙๗๑-๙๕๑๙
๓๙	คุณสมปอง ฉาบเขย	แกนนำไทยพลัดถิ่น	๑/๒ หมู่ ๗ ต.กำเนิดนพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	
๔๐	คุณสนั่น ประสาทพงศ์พิชิต	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๖๘ หมู่ ๖ บ้านดอนทอง ต.กำเนิดนพคุณ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	
๔๑	คุณรักษิณา จุนเจือ	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๕๐ หมู่ ๙ ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐	
๔๒	คุณปราโมทย์ แสงสุวรรณ	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น หมู่ ๓	๗๗/๔ บ้านคอกอ้ายเผือก ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	
๔๓	คุณประเวศ ปราชญ์พรหม	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น หมู่ ๓	๗๗/๔ บ้านคอกอ้าย เผือก ต.ไชยราช อ.บางสะพาน น้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	
๔๔	คุณเจริญ สุขสมบูรณ์	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๗๗/๔ บ้านคอกอ้ายเผือก ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๔๕	คุณบุญยิ่ง กิ่งทอง	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๗๗/๔ บ้านคอกอ้ายเผือก ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	
๔๖	คุณเจริญ อ่างหิน	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๗๗/๔ บ้านคอกอ้ายเผือก ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	
๔๗	คุณเนิน กรแก้ว	ตัวแทนไทยพลัดถิ่น	๗๗/๔ บ้านคอกอ้ายเผือก ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	

ผู้แทนหน่วยราชการระดับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด
 สาธารณสุขจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด เกษตรจังหวัด ผู้บังคับการกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑	นายกิตติพงษ์ สุนานันท์	ผู้ว่าราชการจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์		๐๓๒-๖๑๑๐๒๘
๒	นายเลิศยศ แยมพราย	ปลัดอำเภอเมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์		๐๓๒-๖๐๒๒๓๑
๓	นายทวีศักดิ์ แยมพราย	ผู้อำนวยการศูนย์บริการ ศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบางสะพาน	ศูนย์บริการศึกษานอก โรงเรียน อ.บางสะพาน หมู่ที่ ๑ ต.พงศ์ประศาสน์ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๔๐	๐-๙๒๕๔-๓๔๘๐
๔	พ.ต.ท.สมบัติ ธารา	ผบ.ร้อย.ตชด.๑๔๗	ผบ.ร้อย.ตชด.๑๔๗ ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๕	นายสุนารท เขียวเวช	เกษตร จ.ประจวบคีรีขันธ์	สนง.เกษตรจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐๓๒-๕๕๐๘๙๒
๖	นายบุญเสริม หนูน้อย	นักวิชาการส่งเสริม เกษตรจังหวัด	สนง.เกษตรจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๑๘๓๕-๘๓๓๐

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๗	คุณปรมัตต์ มะผล	เจ้าหน้าที่อนามัย เจ้าหน้าที่บริหารงาน สาธารณสุข	สถานื่อนามัย บ้านคลองลอย หมู่ ๘ ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๘	ดต.ประดิษฐ์ แก้วชล	ผบ.หมู่ร้อย กอง๑๔๗	ร้อย ตชด.๑๔๗ หมู่ ๕ ต.ร้อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	๐๓๒-๖๙๗๒๒๕
๙	คุณพีระพรณี ทัดนา	หัวหน้าศูนย์สุขภาพ ชุมชน ต.ไชยราช	๖๐ หมู่ ๕ ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	
๑๐	พ.ต.ท.กิตติคุณ นิยมวิทย์	ผู้บังคับกองร้อย ตชด.๑๔๖	หมู่ ๖ ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	
๑๑	ว่าที่ ร.ต.ชาญวิทย์ จันทรพิศ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑	สพท.ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑	๐-๑๕๕๖-๗๗๗๐
๑๒	สอ.อวยพร ศิริวรรณ	หัวหน้าศูนย์บริการ ศึกษานอกโรงเรียน อ.บางสะพานน้อย	ศูนย์บริการศึกษา นอกโรงเรียน อ.บางสะพานน้อย อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	๐๓๒-๕๕๘๑๗๐ ๐๓๒-๖๙๕๕๒๐
๑๓	น.ส.สุรัญญา ศิริสมบัติ	ครูอาสาฯ ศบอ.เมือง	ศูนย์บริการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอเมือง	๐๓๒-๖๑๑๗๖๒ ๐๔-๑๐๓๔๕๔๖

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑๔	นางลักขณา สุขสาคร	นักวิชาการ		๐๓๒-๕๕๐๘๘๕ ต่อ ๓๐๓
๑๕	น.ส.ขวัญจิตต์ ศรีจันทนากุล	ผอ.ศพอ.ทับสะแก	ศพอ.ทับสะแก ๑๓๖/๙๑ ม.๙ ต.ทับสะแก อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์	๐๓๒-๕๕๖๑๐๒
๑๖	นายจิรวัฒน์ เกตุสวัสดิ์	ผู้ช่วยป้องกันจังหวัด		๐-๑๘๔๙-๘๐๓๕

ผู้แทนหน่วยราชการจาก ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย
อำเภอทับสะแก อาทิ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้แทนจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอ เกษตรอำเภอ
หัวหน้าเขตการศึกษาอำเภอ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑	นายประดิษฐ์ ยมานันท์	นายอำเภอ บางสะพาน	ที่ว่าการ อำเภอบางสะพาน ถ.บางสะพาน อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๔๐	๐-๑๘๒๘-๙๓๑๕
๒	พ.ต.อ.เล็ก วงศ์อารยะ	ผกก.อก.ภ. ประจวบคีรีขันธ์	สถานีตำรวจภูธร จ.ประจวบคีรีขันธ์ ถ.ก้องเกียรติ อ.เมือง จ.ประจวบฯ ๗๗๐๐๐	๐-๑๘๓๕-๘๓๓๐

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ ๔ อำเภอ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑	คุณฉอ้อน วิไลรัตน์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๖	๙๙ หมู่ ๖ บ้านด่านสิงขร ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๑๙๔๑-๔๒๘๗
๒	คุณทองสุข จันทนศิลป์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๖	๕๙ หมู่ ๖ บ้านด่านสิงขร ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๑๐๐๙-๐๘๘๗
๓	คุณแสน พิมพ์สว่าง	อบต.	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	
๔	คุณประสิทธิ์ ชูชมกลิ่น	อบต.	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	
๕	คุณสมชาย ปี่แก้ว	กำนัน ต.คลองวาฬ	ที่ทำการ ต.คลองวาฬ อ.เมือง จ. ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๙๘๓๖-๕๐๕๑
๖	นายเชื้อ พึ่งพันธ์	รองนายก อบต.กำเนิดนพคุณ	อบต.กำเนิดนพคุณ หมู่ที่ ๓ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๔๐	๐-๑๑๐๙-๗๗๔๐
๗	คุณพัฒน์พงศ์ อ.สุวรรณ	ตัวแทนองค์การ บริหารจังหวัด ระจวบฯ	อบจ.ประจวบฯ ถ.สุตึก อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๖๕๑๙-๘๙๖๑

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๘	คุณสมรักษ์ อ่างหิน	สารวัตรกำนัน	๑๒๓ หมู่ ๕ ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	๐-๑๘๕๗-๙๒๒๙
๙	คุณสมชาติ โพธิ์ศรีทอง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๑	ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๑ บ้านทุ่งพุด ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	๐๓๒-๕๕๖๑๘๗
๑๐	คุณบุญหนุน อ่างเขียว	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๑	ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๑ บ้านทุ่งพุด ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	๐๓๒-๕๕๖๑๘๗
๑๑	คุณบัณฑิต พุ่มใหญ่	อบต. หมู่ ๑๑	ที่ทำการองค์การบริหาร ส่วนตำบล ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	
๑๒	คุณมานพ พุ่มเจือ	อบต. หมู่ ๑๑	ที่ทำการองค์การบริหาร ส่วนตำบล ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	๐-๙๘๒๙-๙๙๑๑
๑๓	คุณจรรยา กาญจนกาญจน์ไกล	กำนัน ต.อ่างทอง	ที่ทำการกำนัน ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	
๑๔	คุณสนม มณีแดง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๖	ที่ทำการกำนัน ต. อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	๐๓๒-๕๕๖๐๘๓

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑๕	คุณมานะ ศีรสด	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๗	ที่ทำการกำนัน ต.อ่างทอง อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๓๐	
๑๖	คุณเกษม ทองช่วย	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๘	๑๑๗๔ บ้านในลิ้นอก หมู่ ๘ ต.ทองมั่งคด อ.บาง สะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	๐๓๒-๖๙๐๔๗๒
๑๗	คุณจรรยา ทองช่วย	อบต. หมู่ ๘	๑๑๗๔ บ้านในลิ้นอก หมู่ ๘ ต.ทองมั่งคด อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๘	คุณเอกสิทธิ์ หนองน้อย	อบต. หมู่ ๘	๑๘/๑๒ บ้านในลิ้นอก หมู่ ๘ ต.ทองมั่งคด อ.บาง สะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๑๙	คุณนิคม พุนกักร์	กำนัน ต.ทองมั่งคด	ที่ทำการกำนัน ต.ทองมั่งคด หมู่ ๒ ต.ทองมั่งคด อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๐	คุณนิวัฒน์ เทียนศิริ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๘	๑๒๔/๑ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	๐-๙๘๐๗-๑๘๒๔ ๐-๙๒๑๓-๒๘๗๗

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๒๑	คุณไชยยันต์ บัวกะลิลปี	อบต. หมู่ ๘	๕๓๕ หมู่ ๘ บ้านคลองลอย ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๒	คุณชนิตย์ ยอดแก้ว	อบต. หมู่ ๘	องค์การบริหารส่วน ตำบลร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๓	คุณยุพิน เทียนเล็ก	กำนัน ต.ร่อนทอง	ที่ทำการกำนัน ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๔	คุณศักดิ์ดา เอกพัฒนศิริ	นายก อบต.	องค์การบริหารส่วนตำบล ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๕	คุณชนะศักดิ์ หอธนสมบัติ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑	๕ หมู่ ๑ ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐	
๒๖	คุณสมชาย กันเงิน	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๙	๒๐ หมู่ ๙ บ้านมรสวน ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๕๐	
๒๗	คุณมนต์ชัย ผอูนรัตน์	กำนัน ต.ชัยเกษม	ที่ทำการกำนัน ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๕๐	
๒๘	คุณกลีน ชูแสง	อบต. หมู่ ๑	๔๙๒ บ้านหนองกลาง ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๕๐	
๒๙	คุณจันทร์เพ็ญ กันเงิน	ตัวแทน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๙	๒๐ หมู่ ๙ บ้านมรสวน ต.ชัยเกษม อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๕๐	๐-๙๐๗๓-๒๒๗๙
๓๐	คุณชิต ร่มศิริ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๒	๗๗/๔ บ้านคอกอ้ายเผือก หมู่ ๒ ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	
๓๑	คุณแสงทอง เกลื้อนพันธ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๒	๓๑๘/๒ ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๓๒	คุณปาน ทรัพย์ชัย	อบต. หมู่ ๒	๗๗/๔ บ้านคอกอ้ายเผือก หมู่ ๒ ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	
๓๓	คุณบุญนำ หงษ์ทอง	อบต. หมู่ ๒	๗๗/๔ บ้านคอกอ้ายเผือก หมู่ ๒ ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	
๓๔	คุณสำรวย ช่ออบเชย	กำนัน ต.ไชยราช	๗๖/๓ หมู่ ๕ ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๗๐	

ภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑	นางพิชยา แก้วขาว	วิทยากร	โครงการปฏิบัติการชุมชน และเมืองน่าอยู่ ๘/๓ หมู่ ๓ ต.บางโนน อ.เมือง จ.ระนอง ๘๕๐๐๐	๐-๑๘๘๘๒๘๓๗๓
๒	นายภควินทร์ แสงคง	ผู้ประสานงานโครงการ	โครงการปฏิบัติการชุมชน และเมืองน่าอยู่ ๘/๓ หมู่ ๓ ต.บางโนน อ.เมือง จ.ระนอง ๘๕๐๐๐	๐-๑๖๐๙-๕๕๗ ๐-๙๕๕๗-๑๑๗๕
๓	นายประเสริฐ อินทร์จักร	ประธานเครือข่ายคน ไทยพลัดถิ่น ๓ จังหวัด (ประจวบฯ, ชุมพรและ ระนอง)		
๔	นายสุทิน กิ่งแก้ว	รองประธานเครือข่าย คนไทยพลัดถิ่น จ.ระนอง		
๕	นายอนันต์ชัย วงศ์พยัคฆ์	อาสาสมัครโครงการ คนไทยพลัดถิ่น จ.ระนอง		

วิทยากร

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑	นายวีรวัฒน์ ตันปิติชาติ	วิทยากร	ผู้อำนวยการกองความมั่นคง ด้านสังคมจิตวิทยา สำนักงานสภาความมั่นคง แห่งชาติ ทำเนียบรัฐบาล ถ.นครปฐม กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐	
๒	นายรัฐวุฒิ เสนาคำ	วิทยากร	สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๑๖๐	๐๗๕-๖๗๓๐๐๐ ต่อ ๒๐๗๘
๓	น.ส.พรพิมล ตริโชติ	วิทยากร	สถาบันเอเชียศึกษา ตึกประชาธิปไตย-จำเริญพรณี ชั้น ๗ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	๐-๒๒๑๔-๗๔๖๘
๔	นายไพโรจน์ พลเพชร	วิทยากร	สมาคมสิทธิเสรีภาพของ ประชาชน ๑๐๕ ถ.สุทธิสาร แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐	๐-๒๒๗๕- ๔๒๓๑-๓
๕	นางสิริพร สมบูรณ์บุรณะ	วิทยากร	สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๑๖๐	๐๗๕-๖๗๒๐๖๔ ๐-๑๓๗๔๔๕๙๖
๖	นายสุรพงษ์ กองจันทิก	วิทยากร รองประธาน อนุกรรมการ ด้านสิทธิ มนุษยชน	สภานายความ ๗๘/๙ ถ.ราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ พระนคร กรุงเทพฯ	๐-๑๖๔๒-๐๐๐๖

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๗	น.ส.เยาวลักษณ์ อนุพันธ์	วิทยากร ประธานอนุกรรมการ ด้านสิทธิมนุษยชน เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ	สภาพนาความ ๗๘/๙ ถ.ราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ พระนคร กรุงเทพฯ	๐-๑๖๒๘-๓๔๐๒ ๐-๒๒๘๒-๙๙๐๖
๘	นายสมนึก ตุ่มสุภาพ	วิทยากร อนุกรรมการด้านสิทธิ มนุษยชนด้านชนชาติ	สภาพนาความ ๗๘/๙ ถ.ราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ พระนคร กรุงเทพฯ	๐-๑๘๔๒-๘๗๕๔

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อนุกรรมการ ผู้ช่วยปฏิบัติงานฯ และเจ้าหน้าที่

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๑	คุณหญิงอัมพร มีสุข	กรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ประธานอนุกรรมการฯ ด้านสังคม ประธานอนุกรรมการฯ ศึกษา ประธานอนุกรรมการฯ ชาติพันธุ์	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T .๐-๒๒๑๙- ๒๙๕๐ ๐-๙๘๒๕-๐๒๐๖ F ๐-๒๒๑๙-๒๙๗๑
๒	นางสาวอากร วงษ์สังข์	กรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ประธานอนุกรรมการฯ ด้านสิทธิที่อยู่อาศัย อนุกรรมการประสานงาน ด้านสังคม	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T ๐- ๒๒๑๙-๒๙๖๙ ๐-๙๘๒๕-๐๒๔๘ F ๐-๒๒๑๙-๒๙๔๘
๓	นายเอกชัย ปิ่นแก้ว	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๓	สำนักงานคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T ๐-๒๒๑๙-๒๙๖๙ ๐-๙๘๒๕-๐๒๔๘ F ๐-๒ ๒๑๙- ๒๙๔๘

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๔	นายเชิดชัย ยุธเปรมานนท์	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๓	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุม วัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T ๐-๒๒๑๙- ๒๙๘ ต่อ ๑๐๑๑
๕	นางสาวสุภรณ์ ปรีชาอนันต์	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๘ ว	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุม วัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T ๐-๒๒๑๙- ๒๙๘ ต่อ ๕๐๓๗ F ๐-๒ ๒๑๙-๒๙๗
๖	นายวรพจน์ พ่วงสุวรรณ	วิทยากร ๗	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุม วัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T ๐- ๒๒๑๙-๒๙๖ F ๐-๒ ๒๑๙-๒๙๔
๗	นางสาวกษามาศ ฐานโสมภณ	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๓	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุม วัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T.๐-๒ ๒๑๙- ๒๙๘ ต่อ ๑๐๒๖
๘	นางสมพิศ ไชยหมอน	นักวิชาการเงินและบัญชี	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุม วัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T.๐-๒ ๒๑๙- ๒๙๘ ต่อ ๕๐๑๕

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน / ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
๙	นางสาวกิตติพร บุญอ่ำ	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๓	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T.๐-๒ ๒๑๙- ๒๙๘๐ ต่อ ๕๐๓๗
๑๐	นางสาวสมร คงรุ่งเรือง	ผู้ช่วยปฏิบัติงานกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (คุณหญิงอัมพร มีสุข)	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	To-๒ ๒๑๙- ๒๙๗๑ Fo-๒ ๒๑๙- ๒๙๗๑ ๐-๑๘๒๔ -๕๑๒๐
๑๑	นางสาวศิรดา เทียรเดช	ผู้ช่วยปฏิบัติงานกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางสาวอากร วงษ์สังข์)	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T ๐-๒ ๒๑๙- ๒๙๖๙ F ๐-๒ ๒๑๙-๒๙๔๘
๑๒	นายนิติธร ทองธีรกุล	ผู้ช่วยปฏิบัติงานกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางสาวอากร วงษ์สังข์)	สนง.คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขที่ ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐	T ๐-๒ ๒๑๙- ๒๙๖๙ F ๐-๒ ๒๑๙-๒๙๔๘
๑๓	นางสาวอัญญรัตน์ พ่วงพิศ	นักศึกษาระดับปริญญาโท ฝึกงาน Macquarie University, New South Wales, Australia.		T ๐-๑๘๒๔-๗๕๔๙

